Slezská univerzita v Opavě
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Inštitut tvůrčí fotografie

SLOVENSKÁ SKEJTBOARDOVÁ FOTOGRAFIA PO ROKU 1991

Teoretická bakalárska práca

Mgr. Peter Lančarič, PhD.

Opava 2025

Slezská univerzita v Opavě
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Inštitut tvůrčí fotografie

SLOVENSKÁ SKEJTBOARDOVÁ FOTOGRAFIA PO ROKU 1991

SLOVAK SKATEBOARD PHOTOGRAPHY AFTER YEAR 1991

Teoretická bakalárska práca

Mgr. Peter Lančarič, PhD.

Odbor:

Tvůrčí fotografie

Vedúci bakalárskej práce:

MgA. Ing. Peter Korček, Ph.D.

Oponent bakalárskej práce:

MgA. Roman Franc

Opava

2025

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Akademický rok: 2024/2025

Zadávající ústav:	Institut tvůrčí fotografie
Student:	Peter Lančarič
UČO:	64402
Program:	Tvůrčí fotografie
Téma práce:	Slovenska skejtboardová fotografia po roku 1991
Téma práce anglicky:	Slovak skateboard photography after 1991
Zadání:	Cieľom bakalárskej práce je preskúmať vývoj a špecifiká slovenskej skejtboardovej fotografie od roku 1991 po súčasnosť. Práca sa zameriava na estetické, technické a kultúrne aspekty tohto žánru, analyzuje jeho historické súvislosti a mapuje významné postavy a médiá, ktoré ovplyvnili jeho podobu. Práca obsahuje sériu rozhovorov so slovenskými fotografmi rôznych generácií a kurátorský výber ich tvorby.
Literatura:	Borden, I. (2001). Skateboarding, Space and the City: Architecture and the Body. Bloomsbury Publishing. Borden, I. (2019). Skateboarding and the City: A Complete History. Bloomsbury. Cotton, C. (2020). The Photograph as Contemporary Art. Thames & Hudson. Harper, D. (2021). Visual Sociology. Routledge. Hebdige, D. (1979). Subculture: The Meaning of Style. Routledge.
Vedoucí práce:	MgA. Ing. Peter Korček, Ph.D.
Datum zadání práce:	17. 6. 2025

Souhlasím se zadáním (podpis, datum):

prof. PhDr. Vladimír Birgus
vedoucí ústavu

ABSTRAKT

Táto bakalárska práca sa zaoberá vývojom a súčasným stavom slovenskej skejtboardovej fotografie od roku 1991, s dôrazom na estetické, kultúrne a sociálne aspekty, ktoré tento špecifický fotografický podžáner definujú. Skejtboardová fotografia nie je iba dokumentáciou športových výkonov, ale aj umeleckým a subkultúrnym prejavom, ktorý vizualizuje interakciu medzi skejtboardistami a mestským prostredím. Práca mapuje historické korene, vplyvy globálnych trendov, digitálnu revolúciu a zmenu médií, pričom sa zameriava na slovenských fotografov a ich prínos k formovaniu lokálnej identity tejto subkultúry. Analyzuje aj úlohu fotografií v subkultúrnych médiách a zdôrazňuje ich význam ako vizuálnych archívov a prostriedkov formovania kolektívnej pamäti.

Kľúčové slová:
skejtboardová fotografia, skejtboarding, športová fotografia, fotozin

ABSTRACT

This bachelor thesis explores the development and current state of Slovak skateboard photography since 1991, with a focus on the aesthetic, cultural, and social aspects that define this specific photographic subgenre. Skateboard photography is not merely a documentation of athletic performance, but also an artistic and subcultural expression that visualizes the interaction between skateboarders and urban space. The thesis traces its historical roots, the influence of global trends, the digital revolution, and shifts in media, while emphasizing the contributions of Slovak photographers to shaping the local identity of the subculture. It also analyses the role of photography in subcultural media and highlights its importance as a visual archive and a tool for forming collective memory.

Keywords:
skateboard photography, skateboarding, sport photography, photo zine

Prehlásenie

Prehlasujem, že som túto bakalársku prácu vypracoval samostatne na základe uvedených parametrov a literatúry, ktoré som riadne citoval v bibliografických odkazoch.

Súhlas so zverejnením

Súhlasím so zverejnením práce formou zaradenia do Univerzitnej knihovne SU v Opave, knihovne Uměleckoprůmyslového múzea v Prahe a na internetové stránky Institutu tvůrčí fotografie FPF SU v Opave.

Poďakovanie

Rád by som poďakoval všetkým, ktorí akýmkoľvek spôsobom prispeli k vzniku tejto práce. V prvom rade vďaka patrí všetkým kamošom zo skejtovej scény, ktorí mi pomohli zohnať archívne materiály, spomienky a upresniť súvislosti, bez ktorých by táto práca nemala zmysel.

Školiteľovi, Petrovi Korčekovi ďakujem za vedenie práce a cenné pripomienky, Magde Švecovej a Ivane Kopačkovej za jazykovú korektúru. Veľká vďaka patrí aj všetkým fotografom, ktorí so mnou ochotne viedli rozhovory a poskytli svoje fotografie – bez ich dôvery a otvorenosti by táto práca nebola úplná. Poďakovanie patrí aj zahraničným autorom, ktorých fotografie som použil ako ilustrácie.

Ďakujem aj mojej partnerke Martine Chudej za trpezlivosť a podporu počas celého štúdia.

Za archívnu pomoc ďakujem Mariánovi Hausnerovi a kolektívu Slovenského filmového ústavu, Kristýne Doležalovej a Tereze Sklenářovej z Českého Národného filmového archívu, Martine Šlúchovej, Jozefovi Liškovi z Národnej knižnice a všetkým, ktorí mi ochotne pomohli so sprístupnením zdrojov.

V Trnave 26. 6. 2025
Peter Lančarič

OBSAH

Úvod 1

1. Skejtboardová fotografia 2

1.1 Význam a charakteristika 2
1.2 Teoretické rámce 3
1.3 Porovnanie s tradičnou športovou fotografiou 6

2. Poznámky k vývoju skejtboardovej fotografie 8

2.1 Kalifornské korene 8
2.2 Rozmach a zlatá éra 9
2.3 Digitálna revolúcia a globalizácia 12

3. Súčasné tendencie v skejtboardovej fotografii 16

3.1 Dualita skejtboardovej fotografie 16
3.2 Retro estetika 17
3.3 Kultúrna a rodová diverzita 19

4. Slovenská skejtboardová fotografia 22

4.1 Boardlife magazín 32
4.2 Ziny ako archívy zdola: Vizuálne naratívy skejtovej subkultúry na Slovensku 44

5. Predstavitelia slovenskej skejtboardovej fotografie 54

5.1 Matúš Rendek 54
5.2 Peter Mercel 76
5.3 Kubo Krížo 102
5.4 Peter Lančarič 126
5.5 Braňo Poláček 150
5.6 Peter Hlinka 172
5.7 Andrej Ondrejovič 186
5.8 Stručné zhrnutie rozhovorovej časti 200

Záver 202

Použitá literatúra a internetové zdroje 204

Menný register 206

ÚVOD

Spočiatku moja cesta k fotografii neviedla cez umelecké školy ani rodinnú tradíciu, ale cez betónové plochy miest, asfaltové parkoviská a múriky. Skejtboarding ma naučil vnímať mestský priestor – jeho rytmus, štruktúry a potenciál pre pohyb. Netúžil som byť fotografom, no schopnosť čítať prostredie sa časom preklopila do vizuálneho myslenia, ktoré ma prirodzene priviedlo k fotografii. Skejtová fotografia pre mňa nie je len dokumentáciou trikov, ale najmä vyjadrením postoja, estetiky a spôsobu bytia.

Dlhodobo som cítil potrebu uchopiť túto tému aj akademicky. Uvedomujem si, že ako insider môžem pôsobiť zaujatým dojmom – som súčasťou komunity, ktorú reflektujem. Táto pozícia so sebou nesie riziko subjektivity, no zároveň umožňuje autentickú výpoveď zakorenenú v priamej skúsenosti. K téme preto pristupujem s rešpektom, bez idealizácie, a s dôrazom na nuansy, ktoré by možno externému pozorovateľovi mohli uniknúť.

Hlavným cieľom tejto práce je vymedziť skejtboardovú fotografiu ako osobitý podžáner športovej fotografie – poukázať na jej špecifiká, spoločné znaky a rozdiely, ako aj na jej vývoj v lokálnom kultúrnom a vizuálnom kontexte po roku 1991.

Prvá kapitola predstavuje skejtovú fotografiu ako špecifický žáner s dôrazom na jej vzťah k športovej a dokumentárnej fotografii. Druhá sleduje jej historický vývoj – od kalifornských začiatkov, cez 80. a 90. roky, až po digitálnu éru. Tretia kapitola mapuje súčasné trendy: napätie medzi performance a lifestyle prístupom, analógovú renesanciu či dôraz na diverzitu. Štvrtá sa zameriava na slovenský kontext, predovšetkým na význam magazínu Boardlife (2004 – 2009). Táto kapitola sa tiež venuje aj skejtovým zinom ako alternatívnym médiám a archívom zdola.

Záverečná, piata kapitola obsahuje sériu pološtruktúrovaných rozhovorov s piatimi slovenskými fotografmi reprezentujúcimi rôzne generácie: Matúš Rendek (priekopnícke obdobie, Boardlife), Peter Mercel a Kubo Krížo (stredná generácia), Peter Hlinka a Andrej Ondrejovič (mladí autori formovaní digitálnou érou). Okrem samotných rozhovorov sme spoločne vybrali aj fotografie, ktoré reprezentujú ich tvorbu. K rovnakým otázkam, ktoré som kládol respondentom, sa vyjadrujem aj ja – ako autor práce, fotograf a člen strednej generácie. Moju reflexiu dopĺňa výber z vlastného projektu *Mapovanie inej kultúry*. Zámerom práce je ukázať, že slovenská skejtboardová fotografia je komplexný fenomén na prieniku umenia, dokumentu a športu, ktorý výrazne formuje kolektívnu pamäť a identitu skejtovej subkultúry.

SKEJTBOARDOVÁ FOTOGRAFIA

Skejtboardová fotografia predstavuje špecifický podžáner športovej fotografie, ktorý zachytáva dynamiku pohybu, estetické prvky a kultúrne prejavy charakteristické pre skejtboarding. Fotografovanie skejtboardingu však nie je len dokumentáciou technických výkonov. Ponúka aj pohľad na subkultúrnu identitu, kreatívne využívanie mestského priestoru a jedinečnú estetiku, ktorá odlišuje skejtboarding od tradičných športov.

1.1 Význam a charakteristiky skejtboardovej fotografie

Skejtboardová fotografia, podobne ako športová fotografia všeobecne, si kladie za cieľ zachytiť pohyb v jeho najikonickejších a najdynamickejších momentoch. Pri skejtboardingu je nevyhnutné, aby fotograf precízne vystihol okamih, keď jazdec predvádza náročný trik, a pritom dokázal snímku sprostredkovať tak, aby bola jasná a zrozumiteľná. Dobrá fotografia by mala jednoznačne divákovi ukázať, aký trik bol prevedený, zameriavajúc sa na jeho kľúčovú fázu. Fotograf okrem toho musí prostredníctvom prepracovanej kompozície vystihnúť dynamiku a energiu pohybu jazdca. Starostlivo zvolený uhol, perspektíva a využitie priestoru môžu podčiarknuť rýchlosť, výšku alebo intenzitu triku, čím sa fotografia stáva vizuálne pútavejšou.

V tomto kontexte zohráva dôležitú úlohu koncept rozhodujúceho okamihu, ktorý definoval Henri Cartier-Bresson (1952). Tento princíp zdôrazňuje zachytenie prchavého momentu, kde sa kompozícia, pohyb a emócia stretávajú v jedinečnom obraze. Pri skejtboardovej fotografii tento princíp naberá na význame, pretože fotograf musí predvídať rozhodujúci okamih triku – okamih, keď pohyb jazdca a jeho technická dokonalosť dosiahnu dokonalú harmóniu. Takáto fotografia nielenže zachytáva estetiku a atmosféru danej situácie, ale zároveň vystihuje aj špičkové majstrovstvo jazdca v kritickej sekunde, ktorá definuje charakter a náročnosť jeho výkonu.

Predvídavosť a intuícia fotografa sú v tomto procese kľúčové. Ako uvádza Liz Wells (2015), rozhodujúci moment nie je len o vizuálnej estetike, ale aj o schopnosti „uzamknúť čas“ prostredníctvom fotoaparátu. Tým sa skejtboardová fotografia stáva nielen dokumentáciou pohybu, ale aj

umeleckým prejavom, ktorý odráža technickú náročnosť tohto športu a emocionálnu silu, ktorá ho sprevádza. Tieto fotografie slúžia nielen ako záznam fyzických výkonov, ale aj ako vizuálne fascinujúce diela, ktoré oslavujú kreativitu a zručnosť nielen skejtboardistov, ale aj samotných fotografov. Mestské prostredie je neodmysliteľnou súčasťou skejtboardovej fotografie. Skejtboardisti pretvárajú verejné priestory – schody, zábradlia, lavičky – na miesta kreatívneho vyjadrenia. Fotografické snímky zachytávajú nielen triky samotné, ale aj spôsob, akým subkultúra mení význam týchto priestorov (Borden, 2001; Lefebvre, 1991). Takéto fotografie rozprávajú vizuálny príbeh o prepojení skejtboardistov s ich prostredím a o tom, ako kreatívne ovplyvňujú mestskú krajinu.

Dôležitou súčasťou skejtboardovej fotografie je aj jej úloha pri budovaní subkultúrnej identity. Zachytáva nielen športové výkony, ale aj módu, gestá, atmosféru a životný štýl komunity. Fotografie vizualizujú estetické normy a hodnoty, ktoré pomáhajú upevniť kolektívnu identitu a zároveň prezentujú subkultúru širšiemu publiku (Thornton, 1995; Hebdige, 1979). Fotografovanie skejtboardingu spája dokumentačné a umelecké aspekty. Priekopníci ako Glen E. Friedman a Craig Stecyk prekročili rámec dokumentácie a vytvorili diela, ktoré kombinujú autentickosť s umeleckou výpoveďou (Friedman, 1999; Stecyk, 2002). Súčasní fotografi, ako Ed Templeton a Hugh Holland, Sergej Vutuc a ďalší, pokračujú v tejto tradícii a ďalej posúvajú hranice skejtboardovej fotografie. Skejtboardová fotografia presahuje rámec obyčajnej dokumentácie športových výkonov. Kombinuje technickú precíznosť s umeleckou kreativitou a sociálnou hĺbkou. Zaznamenáva nielen výnimočné výkony skejtboardistov, ale aj ich interakciu s mestským prostredím a vizualizuje hodnoty subkultúry. Tento žáner navyše odráža komplexné procesy transformácie verejných priestorov a poskytuje jedinečný pohľad na dynamiku subkultúrnej identity.

1.2 Teoretické rámce

Na hlbšie pochopenie skejtboardovej fotografie môžeme aplikovať viaceré teoretické koncepty z oblasti vizuálnych štúdií, sociológie subkultúr a estetiky. Tieto koncepty poskytujú rámec na interpretáciu estetických, kultúrnych a sociálnych aspektov skejtboardovej fotografie a zdôrazňujú jej význam v rámci subkultúry. Medzi kľúčové patria estetika každodennosti, subkultúrny kapitál a performancia priestoru.

Estetika každodennosti a transformácia priestoru

Henri Lefebvre vo svojej teórii estetiky každodennosti skúma, ako ľudia aktívne pretvárajú a reinterpretujú svoj každodenný život prostredníctvom interakcií s priestorom. V prípade skejtboardingu je tento princíp zreteľný v transformácii mestského prostredia – schody, zábradlia či námestia, pôvodne navrhnuté na iné

účely, sa prostredníctvom skejtboardingu menia na miesta kreativity, hry a športového vyjadrenia (Lefebvre, 1991). Skejtboardová fotografia zohráva v tomto procese kľúčovú úlohu, pretože zachytáva okamihy, keď skejtboardisti pretvárajú verejné priestory, pričom tieto momenty prezentuje ako esteticky a kultúrne hodnotné. Snímky skejtboardistov, ktorí prekonávajú architektonické prvky, neukazujú len športové výkony, ale aj kreatívnu reinterpretáciu funkcie priestoru.

Ako dopĺňa Borden (2019), aktivity skejtboardistov odrážajú súčasné mestské trendy, ktoré čoraz viac zdôrazňujú multifunkčnosť verejných priestorov. Skejtboardová fotografia tieto procesy nielen zaznamenáva, ale aj interpretuje ako estetickú a kultúrnu hodnotu. Snímky skejtboardistov prekonávajúcich bariéry mestského prostredia nezobrazujú iba športový výkon, ale zároveň zachytávajú premenu urbánnej krajiny na otvorenú arénu subkultúrnej a umeleckej činnosti. Tým sa každodenná architektúra pretvára na dynamickú scénu, ktorá poskytuje priestor pre tvorivú expresiu a redefinuje pôvodné využitie verejných plôch (Borden, 2019; Lefebvre, 1991).

Performancia priestoru a kreatívna interakcia

Michel De Certeau (1984) vo svojej knihe *The Practice of Everyday Life* analyzuje, ako jednotlivci prostredníctvom každodenných aktivít performujú priestor, čím menia jeho pôvodné využitie a význam. V kontexte skejtboardingu ide o kreatívne prehodnotenie funkcie mestských prvkov, ako sú zábradlia, múriky či opustené časti miest. Tieto prvky, pôvodne navrhnuté na utilitárne účely, sa prostredníctvom skejtboardingu menia na platformy pre fyzickú a kultúrnu interakciu, čím získavajú nový význam.

Fotografie zachytávajúce tieto momenty zdôrazňujú dynamiku pohybu a jedinečný vzťah medzi telom skejtboardistu a mestským prostredím. Snímky často vystihujú okamihy, ktoré balansujú na hranici medzi fyzickou zručnosťou a estetickým vyjadrením, pričom redefinujú mestské priestory ako kreatívne arény. Navyše, v digitálnej ére tieto performancie presahujú fyzické hranice miest a šíria sa naprieč globálnymi komunitami prostredníctvom sociálnych sietí a onlinových platforiem, čím sa zároveň transformuje urbánny aj digitálny priestor (Evans, 2021).

Subkultúrny kapitál a vizuálna identita

Sarah Thornton (1995) vo svojej práci *Club Cultures: Music, Media and Subcultural Capital* zdôrazňuje význam subkultúrneho kapitálu pri formovaní identity členov subkultúr. V kontexte skejtboardingu tento kapitál zahŕňa športovú zručnosť, odvahu, kreatívne využívanie mestského priestoru a charakteristický estetický štýl. Skejtboardová fotografia zohráva kľúčovú úlohu pri dokumentovaní, šírení a upevňovaní týchto hodnôt v rámci subkultúrnej komunity.

Špecializované magazíny, ako sú *Thrasher, Transworld Skateboarding* či *Skateboarder Magazine*, ako aj nezávislé ziny, poskytujú jedinečnú platformu na prezentáciu skejtboardingu. Tieto publikácie slúžia nielen na dokumentovanie trikov, ale zároveň aj pomáhajú formovať status jazdcov a postavenie v rámci subkultúry. Fotografia sa v tomto kontexte stáva vizuálnym kódom, ktorý sprostredkúva nielen náročnosť skejtboardových trikov, ale aj jedinečný štýl, estetiku a identitu každého jazdca. Výsledkom je vytváranie kolektívnej identity a posilnenie pocitu príslušnosti ku globálnej skejtboardovej komunite, pričom zároveň umožňuje vyniknúť individuálnym prejavom a štýlom jednotlivých jazdcov. Špecializované platformy a médiá (magazíny, ziny, fotoknihy, blogy, profily na sociálnych sieťach) tak predstavujú kľúčový nástroj na uchovávanie a šírenie subkultúrnych hodnôt, pričom výrazne prispievajú k prehlbovaniu spojenia medzi lokálnymi komunitami a globálnou skejtboardovou scénou.

Archívne stratégie a kolektívna pamäť

Paula Roush (2009) zdôrazňuje, že fotografie zohrávajú v subkultúrach kľúčovú úlohu ako vizuálne archívy, ktoré uchovávajú a dokumentujú významné momenty a hodnoty komunity. V skejtboardovej subkultúre sú tieto fotografie často publikované prostredníctvom vyššie uvedených platforiem a médií, čím sa stávajú nástrojmi na budovanie a uchovávanie kolektívnej pamäti.

Archívy vytvárané z takýchto fotografií však presahujú čisto dokumentačný charakter. Predstavujú priestor pre tvorbu alternatívnych naratívov a pre definovanie „autentického“ subkultúrneho diskurzu. Tieto platformy umožňujú komunite artikulovať vlastnú identitu nezávisle od dominantnej kultúry a zároveň zdôrazňujú subkultúrnu autonómiu a originalitu (Roush, 2009). V digitálnej ére sa význam týchto archívov ešte zvyšuje. Interaktivita a dostupnosť online platforiem umožňujú neustále rozširovanie o nové fotografie, príbehy a komentáre, čím sa vizuálne archívy stávajú dynamickými miestami, kde komunita spoločne tvorí a interpretuje svoju kolektívnu pamäť (Fisher, 2023).

Športová história a kultúrna reprezentácia

Ako uvádzajú Phillips a kol. (2022), vizuálna reprezentácia športu presahuje čisto dokumentačný rámec a preniká do širších historických a kultúrnych súvislostí. Skejtboardová fotografia slúži ako zrkadlo historického a kultúrneho vývoja subkultúry, zachytávajúc kľúčové momenty, ktoré formujú jej identitu. Vďaka možnosti zdieľania fotografií v reálnom čase a globálnemu prepojeniu skejtboardovej komunity je možné pozorovať dynamické zmeny estetických trendov a technických štýlov, ktoré zároveň reflektujú širší kontext popkultúry.

Skejtboardové fotografie dokumentujú nielen pokrok a inovácie v rámci tohto športu, ale aj jeho spoločenské, politické a kultúrne aspekty. Snímky zachytávajúce napríklad komunitné akcie, *Do It Yourself skejtparky* a podobne, podčiarkujú význam skejtboardingu ako formy sociálneho vyjadrenia a kultúrneho prejavu. Tieto fotografie zároveň slúžia ako vizuálne svedectvo o schopnosti skejtboardovej subkultúry prispôsobiť sa neustále sa meniacemu mestskému, technologickému a spoločenskému prostrediu.

1.3 Porovnanie s tradičnou športovou fotografiou

Skejtboardová fotografia a tradičná športová fotografia majú síce spoločné technické predpoklady, no ich zameranie a estetické prístupy sa výrazne líšia. Obe disciplíny sa zameriavajú na zachytenie dynamiky, rýchlosti a výrazných športových momentov, pričom vyžadujú použitie vysokorýchlostného snímania, precízneho zaostrovania a kreatívnej kompozície. Rozdiel však spočíva najmä v tom, že zatiaľ čo športová fotografia sa orientuje na dokumentáciu výkonu, súťaže a pravidiel, skejtboardová fotografia ponúka oveľa širší pohľad na kultúrnu identitu a umelecký výraz.

V tradičnej športovej fotografii je hlavným cieľom zdokumentovať priebeh zápasu, výkon športovcov a atmosféru súťaže, čo často znamená snímanie v presne definovanom prostredí, ako sú arény, ihriská alebo športové centrá. Fotograf sa zameriava na autentický a realistický obraz udalosti, kde každý detail prispieva k celkovej dokumentácii športového výkonu.

Na druhej strane, skejtboardová fotografia sa už nedrží prísnych rámcov tradičného športového vyobrazenia. Skejtboarding, so svojou subkultúrnou povahou, sa odohráva predovšetkým v mestskom prostredí – na uliciach, parkoviskách, sídliskách, v opustených priemyselných priestoroch a podobne. Architektúra mestského prostredia hrá dôležitú úlohu, pretože nielen poskytuje zaujímavú kulisu, ale je aj aktívnym prvkom (schody, zábradlia, múriky...), ktoré skejtboardisti využívajú pri svojich trikoch. Fotografi sa pri skejtboardovej fotografii často odvážia experimentovať s netradičnými uhlami, kontrastom svetla a tieňov alebo asymetrickou kompozíciou, čím vytvárajú umelecké obrazy presahujúce rámec čistej dokumentácie. Tieto fotografie vznikajú často na vopred vyhliadnutých miestach, takzvaných "spotoch". Fotografi často využívajú záblesková svetlá a precízne nasvecujú scénu, čím dosahujú dynamický a vizuálne pôsobivý výsledok.

Ďalším rozdielom je aj publikačná a kultúrna sféra, v ktorej sa tieto dve formy fotografie pohybujú. Zatiaľ čo športová fotografia tradične dominuje masovým médiám, športovým časopisom, novinám a televízii, skejtboardová fotografia nachádza svoje miesto najmä na alternatívnych platformách, v nezávislých magazínoch, zinoch či na sociálnych sieťach. Tento spôsob prezentácie podčiarkuje jej subkultúrne korene. V konečnom dôsledku predstavuje skejtboardová fotografia jedinečnú syntézu technickej precíznosti športovej dokumentácie a umeleckého prístupu, ktorý umocňuje identitu a životný štýl skejtboardovej komunity. Táto kombinácia pridáva fotografii rozmer, ktorý presahuje tradičné hranice športovej fotografie. Otvára priestor pre umelecké interpretácie zdôrazňujúce nielen športový výkon, ale aj osobité príbehy a bohatú kultúrnu rozmanitosť.

Richard Tury počas kvalifikácie v súťaži skateboardingu v rámci XXXIII. Olympijských hier Paríž 2024. Paríž, 29. júl 2024. Foto: Martin Medňanský, SITA

Igor Hanečák, Ollie, 2014, Foto: Peter Mercel

2

POZNÁMKY K VÝVOJU SKEJTBOARDOVEJ FOTOGRAFIE

História skejtboardovej fotografie je neoddeliteľne spojená s vývojom skejtboardingu a jeho premenou z lokálneho fenoménu na celosvetový symbol mladistvej energie, kreativity a rebélie. Od svojich začiatkov v Kalifornii 60. rokov až po profesionálne športové podujatia pod záštitou Medzinárodného olympijského výboru zaznamenáva skejtboardová fotografia nielen športové výkony, ale aj životný štýl, módu a kultúrny kontext tejto subkultúry.

2.1 Kalifornské korene (60. a 70. roky)

Skejtboarding vznikol ako suchozemská alternatíva k surfovaniu. Surfisti v Kalifornii, najmä v oblastiach okolo Santa Moniky a Venice Beach (tzv. „Dogtown“), začali experimentovať s pripevňovaním koliesok na drevené dosky, aby si mohli „jazdu na vlne“ preniesť do mestského prostredia. Prvé zábery týchto „betónových surferov“ pochádzajú z 60. rokov a spočiatku slúžili skôr na ilustračné účely v lokálnych periodikách či ako propagačný materiál pre výrobcov skejtboardov (Borden, 2001).

V počiatkoch skejtboardovej fotografie vznikali len jednoduché, často čiernobiele momentky, ktoré slúžili skôr na informovanie o novom „trende“ ako na umelecké účely (Borden, 2001). Prvé profesionálne snímky sa objavovali v magazíne SkateBoarder (pôvodne pomenovaný *the quarterly Skateboarder*), založnom v roku 1964. Toto špecializované periodikum publikovalo fotografie a články o lokálnych komunitách v Kalifornii, zachytávajúce esenciu balansu a plynulosti surfového štýlu jazdy. Fotografie mali často charakter obyčajných „rodinných“ snímok – dôležitejší bol samotný akt jazdenia než umelecká kompozícia.

Zlatú éru 70. rokov definovala legendárna skupina *Dogtown Z-Boys*, ktorej členovia preslávili jazdenie v prázdnych bazénoch. Medzi najvýznamnejších fotografov tejto éry patrili Craig Stecyk a Glen E. Friedman. Craig Stecyk svojimi fotografiami a článkami v časopise Skejtboarder formoval estetiku i postoje mladých skejtboardistov. Zachytával nielen skejtboardistov v akcii, ale aj graffiti, DIY rampy a celkový pouličný ráz Dogtownu (Stecyk, 2002). Jeho práca prepojená s kultúrnymi elementmi tejto subkultúry položila základy umeleckého pohľadu na skejtboarding.

Glen E. Friedman pokračoval v Stecykových šľapajach a pridal k nim aj väčší presah do iných subkultúr, ako sú punk a hip-hop. Jeho kniha *Fuck You Heroes* (Friedman, 1999) obsahuje ikonické snímky, ktoré vystihujú nespútanosť a rebelantstvo tej doby. Spolupracoval s kapelami Bad Brains, Black Flag, Fugazi Minor Threat neskôr Beastie Boys a ďalšími, väčšina však bola rôznymi spôsobmi prepojená so skejtboardingom a veľa z týchto hudobníkov na skejte aj jazdilo. Týmto dielom ukázal, že skejtboardová fotografia môže ísť ďaleko za hranice športu a stáva sa z nej záznam širších spoločenských pohybov.

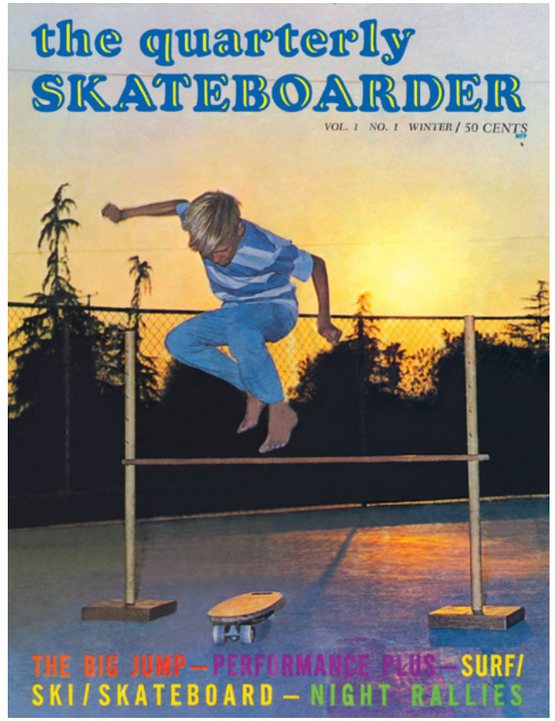

Titulka prvého vydania na ktorej je Dave Hilton zachytený vo výskoku 1964, foto: Bev Morgan

Tieto rané zábery ukázali, že skejtboardová fotografia je viac než obyčajný záznam trikov a môže sa stať umeleckým a kultúrnym fenoménom, ktorý reflektuje spoločenské a subkultúrne pohyby.

2.2 Rozmach a zlatá éra (80. a 90. roky)

V 80. a 90. rokoch skejtboarding zažíval obrovský rozmach, podporený nástupom veľkých značiek ako Powell Peralta, Santa Cruz a Vision, ako aj vznikom kľúčových magazínov. *Thrasher* (založený 1981) sa stal doslova bibliou pre skejtboardistov. Jeho slogan „Skejt and Destroy“ vystihoval drsnú, pouličnú estetiku, zatiaľ čo fotografom umožnil experimentovať s layoutom, veľ-

Jay Adams, okolo 1974, fotografia z knihy DOGTOWN - The Legend of The Z-BOYS od Craiga Stecyka

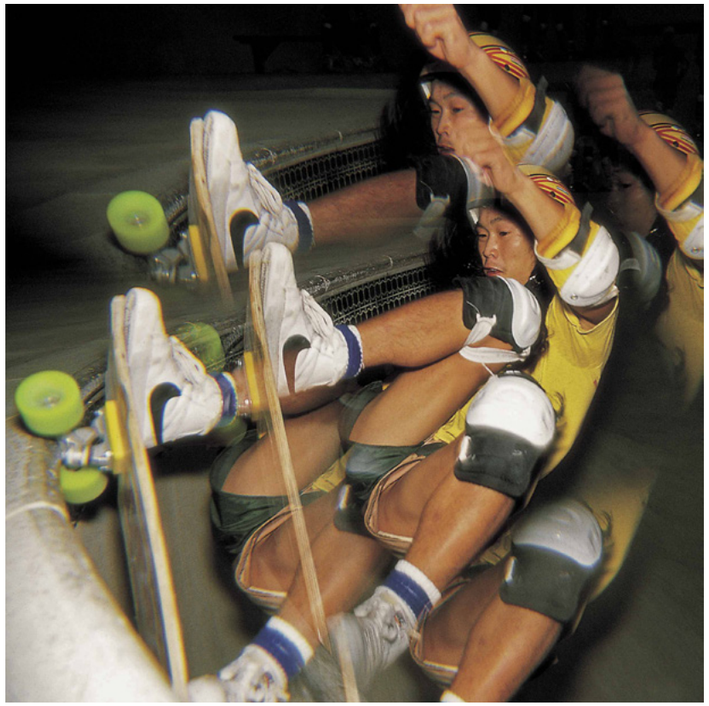

Shogo Kubo, Cherry Hill Skejtpark, New Jersey,
1978, foto: Glen E. Friedman

Christian Hosoi, Powerslide, 1988,
foto: Daniel Harold Sturt

koformátovými fotografiami a radikálnym dizajnom. *Transworld Skateboarding* (založený 1983) ponúkal uhladenejší prístup s dôrazom na technicky kvalitné fotografie a rozsiahlejšie redakčné zázemie (Borden, 2001).

V oblasti technických inovácií boli širokouhlé (fisheye) objektívy kľúčovým prvkom, ktorými fotografi zachytávali jazdcov z extrémnej blízkosti, čo dodávalo snímkam dynamiku a pocit rýchlosti (Brittain, 2020). Externé blesky umožnili dramatické nasvietenie, ktoré zvýrazňovalo tvar triku a architektúru okolia, zatiaľ čo experimentovanie s uhlami prinášalo nové perspektívy. Fotografovia ležali na zemi, viseli z mostov alebo používali rebríky, aby dosiahli jedinečné zábery (Sturt, 2008).

Medzi kľúčových fotografov tohto obdobia patrili J. Grant Brittain, ktorý kombinoval umeleckú a dokumentárnu estetiku, Bryce Kanights, známy svojimi fotografiami pouličných spotov San Francisca a Daniel Harold Sturt, ktorého radikálne kompozície a temnejší štýl ovplyvnili estetiku skejtboardovej fotografie 80. a 90. rokov (Brittain, 2020; Kanights, 2005; Sturt, 2008). Ako povedal J. Grant Brittain: *„Chceli sme, aby sa ľudia cítili, akoby boli priamo pri tom, na betóne, vo víre pohybu a rizika“* – rozhovor pre Thrasher (Brittain, 2020). V 90. rokoch skejtboarding prešiel ďalšou transformáciou, keď sa viac prepojil s módou, hudbou (punk, hip-hop, grunge) a popkultúrou. Značky ako Powell Peralta a Santa Cruz investovali do silných marketingových kampaní, v ktorých fotografie zohrávali kľúčovú rolu. Aj keď skejt videá, ako Powell Peralta's *The Search for Animal Chin*, začali dominovať, tlačené magazíny a fotografie zostali dôležitým nosičom identity. Fotografie sa objavovali v katalógoch, na plagátoch, skejtboardových doskách a oblečení, stávajúc sa súčasťou vizuálnej kultúry tejto subkultúry.

Atiba Jefferson, jeden z najvýraznejších fotografov 90. rokov, pridal do skejtboardovej fotografie novú dimenziu. Prepojil estetiku módnej fotografie s tradičnou surovosťou skejtboardingu, vytvárajúc ikonické zábery, ktoré ovplyvnili aj street módu. Spolupracoval so značkami ako Nike SB, Supreme a Adidas, a jeho práca pomohla predstaviť skejtboarding širšiemu publiku (Atiba, 2021).

Do skejtboardovej fotografie významne prispel aj Ed Templeton. Sám bývalý profesionálny skejtboardista sa presadil ako fotograf zachytávajúci subkultúrny život 90. rokov. Jeho kniha *Teenage Smokers* (Templeton, 2016) ponúka autentický pohľad na každodenný život mladých skejtboardistov, ich módu, gestá a prostredie. Do vplyvu skejtboardovej kultúry sa zapísal aj Larry Clark, fotograf a režisér, ktorého film *Kids* (1995) okrem skejt života zachytáva aj surovú realitu dospievania v 90. rokoch. Ako fotograf sa preslávil svojimi dokumentárnymi snímkami, ktoré často skúmali marginalizované komunity a mladistvé subkultúry. Vo filme *Kids* využíva prvky dokumentárnej estetiky a autentické scény skejtboardistov, čím výrazne prispel k formovaniu verejného obrazu

Tínedžerka fajčiaca na tráve, Chicago, 1999, fotografia z knihy Teenage Smokers od Eda Templetona

Flo Mirtain, Backside nosegrind, Lyon, Francúzsko, Foto: Fred Mortagne

tejto subkultúry. Tento film zdôraznil vzájomnú prepojenosť skejtboardingu s módou, hudbou a mestskou estetikou. Tento čas priniesol aj pokročilé techniky fotografovania. Experimentovanie s dramatickými kontrastmi a extrémnymi perspektívami dodalo snímkam unikátny výraz.

Okolo roku 1995 začal fotiť skejtboarding Mike Blabac, keď ako mladý nadšenec dokumentoval miestnu scénu v rodnom štáte Ohio. Postupne sa presunul do Kalifornie, kde sa stal súčasťou širšej skejtovej komunity a jeho práca si získala pozornosť vplyvných značiek a médií. Dlhodobo spolupracoval so značkou DC Shoes a magazínom TransWorld SKATEboarding. V tom istom období, po siedmich rokoch kariéry profesionálneho skejtbordistu, ukončil Jason Lee svoje pôsobenie v športe a začal sa intenzívnejšie venovať fotografii. Neskôr sa preslávil predovšetkým ako herec (napríklad v seriáli Volajú ma Earl, 2005–2009). Venuje sa najmä stredoformátovej a veľkoformátovej analógovej fotografii a hoci jeho tvorba presahuje rámec skejtovej kultúry, jeho pozadie skejtera výrazne ovplyvnilo cit, ktorý má pre fotografiu mestských priestorov a architektúry.

2.3 Digitálna revolúcia a globalizácia (Od roku 2000 až po súčasnosť)

Na prelome milénia zaznamenala skejtboardová fotografia zásadnú premenu, poháňanú nástupom digitálnych technológií a rozmachom internetu. Digitálne fotoaparáty umožnili fotografom absolútnu kontrolu nad obrazom a vytváranie stoviek až tisícok záberov bez nutnosti drahého filmového materiálu a chemického vyvolávania (Roush, 2009). Táto technologická revolúcia podnietila väčšiu tvorivosť a experimentovanie, keďže fotografi už neboli obmedzovaní počtom filmových políčok, citlivosťou materiálu ani nákladmi na ich spracovanie. Zároveň začali vznikať prvé onlinové fóra a sociálne siete typu MySpace či Facebook, kde sa skejtboardová komunita mohla okamžite deliť o nové snímky a videá, čo radikálne zrýchlilo medzinárodnú výmenu informácií a inšpirácií.

Skejtboardová fotografia si medzitým našla svoje miesto aj v Európe, kde vznikli magazíny ako *Sidewalk* (Veľká Británia), ktorý od svojho vzniku v roku 1995 zohrával významnú úlohu v britskej skejtboardovej kultúre, *Monster Skejtboard Magazine* (Nemecko) či *Kingpin* (paneurópsky magazín), ktoré ponúkali odlišný, často kreatívnejší a umeleckejší pohľad na skejtboarding. Ich obsah čerpal z miestnych architektonických a kultúrnych špecifík, čím obohatil celosvetovú scénu.

Fotografovia ako Mike O'Meally, Fred Mortagne („French Fred"), a Nils Svensson sa v tomto období stali ikonami, spájajúcimi estetiku mestského prostredia s dynamikou skejtboardingu. Do tejto línie sa prirodzene zaradil aj fín Arto Saari, ktorý po úspešnej kariére profesionálneho skateboardistu naplno vstúpil do sveta fotografie približne v roku 2013. Jeho tvorba vychádza z perspektívy človeka, ktorý bol dlhé roky súčasťou svetovej skejtovej scény.

Táto rôznorodosť však nezabránila tomu, aby od konca 90. rokov a začiatku 21. storočia tlačené magazíny, ktoré dovtedy zohrávali kľúčovú úlohu v šírení skejtboardovej kultúry, nezačali čeliť veľkej konkurencii zo strany digitálnych médií. Zatiaľ čo 80. a 90. roky patrili titulom ako *Thrasher, TransWorld SKATEboarding, Big Brother Magazine* a *Skateboarder*, v novom tisícročí museli tieto tituly hľadať nové spôsoby, ako sa prispôsobiť digitálnej ére.

Napríklad legendárny Big Brother Magazine ukončil tlačenú edíciu v roku 2004, neskôr existoval v obmedzenej online forme a následne definitívne zanikol. Podobný osud postihol aj ďalšie významné médium, *Skateboarder Magazine*, ktorý prestal vychádzať v papierovej podobe v roku 2013 po dlhých desaťročiach nepretržitej histórie. Európsky Kingpin sa postupne presunul na web a v tradičnej tlačenej forme skončil v roku 2015.

Na Slovensku tlačený *Boardlife Magazine*, ktorý bol centrom skejtboardovej komunity od roku 2004, ukončil svoju činnosť v roku 2009. Redakčným fotografom bol Matúš "Matt" Rendek, ktorého v slovenskom kontexte môžeme považovať aj za prvého profesionálneho fotografa extrémnych športov, ktorý ovplyvnil generácie fotografov ale aj jazdcov.

V Česku ukončil svoju činnosť *Board Magazine*, ktorý od roku 1994 výrazne prispieval k formovaniu českej a slovenskej skejtboardovej scény. Posledným redakčným fotografom bol slovenský skejták

a fotograf Peter Mercel. Napriek svojej významnej úlohe však nedokázal odolať tlaku digitálnych médií a po dvadsiatich troch rokoch zanikol v roku 2017. K dramatickému zlomu došlo aj u jedného z najväčších titulov na scéne, keď *TransWorld SKATEboarding* v roku 2019 ukončil pravidelnú tlačenú edíciu, hoci značka dodnes existuje v digitálnej podobe.

Táto postupná strata papierových magazínov odrážala presun celej skejtboardovej kultúry do onlinového prostredia. Komunita sa totiž mohla v reálnom čase navzájom inšpirovať, komentovať a zdieľať zábery zo všetkých kútov sveta, bez čakania na vydanie nových čísel. Napriek poklesu tlačených titulov zostal Thrasher jedným z mála, ktorému sa podarilo ustáť tlak digitálneho veku a zachovať si veľkú čitateľskú základňu aj v papierovej forme. Zároveň však narástol počet nezávislých fotozinov a menších lokálnych projektov, ktoré sa zameriavali na pouličnú alebo regionálnu scénu, často s dôrazom na alternatívnu estetiku a subkultúrny odkaz skejtboardingu.

V tom istom období sa do skejtboardingu vo veľkom začali zapájať nadnárodné značky ako napríklad Nike SB a Adidas, ktoré vytvárali vysoko profesionálne tímy a rozsiahle marketingové kampane. Skejtboardová fotografia sa pre ne stala dôležitým nástrojom, pretože dokázala zachytiť jedinečnú energiu, ktorú skejtboarding vyžaroval a odkomunikovať ju masovému publiku. V dôsledku toho začala subkultúra ešte viac presakovať do mainstreamu, čo síce prinieslo nové finančné možnosti a rozvoj športovej infraštruktúry, ale zároveň vyvolalo aj obavy z komercionalizácie a straty pôvodnej, „pouličnej“ identity.

Zásadným zlomom v globálnom vnímaní skejtboardingu bolo jeho zaradenie na olympijské hry v Tokiu 2020/2021 (Phillips et al., 2022). Niektorí fotografi sa zamerali na oficiálnu športovú dokumentáciu, kladúc dôraz na výkonnostné aspekty a technickú precíznosť. Iní zostali verní subkultúrnym koreňom skejtboardingu a venovali sa zachytávaniu autentických pouličných spotov, improvizovaných jamov a neformálnych podujatí, čím sa usilovali uchovať komunitného ducha a pôvodnú atmosféru tohto športu. Paralelne s tým vstupovali do hry nové technológie. Drony prinášali letecké pohľady na skejtparky a mestské zákutia, akčné kamery a 360° zábery rozšírili možnosť zachytávania trikov z jedinečných uhlov. Rýchlo sa rozvíjajúce platformy ako Instagram a TikTok zas umožnili bleskovú distribúciu krátkych klipov a fotografií medzi milióny užívateľov, čím skejtboarding získal ďalšiu vlnu globálnej popularity. Napriek tomu si klasická, statická fotografia udržala postavenie nadčasového média schopného „zastaviť čas“ a vytvoriť ikonický záber, ktorý môže ovplyvniť celé generácie jazdcov (Brittain, 2020).

Dlhodobou výzvou a zároveň príležitosťou skejtboardovej fotografie je zachovanie rovnováhy medzi subkultúrnou autenticitou a rastúcou popularizáciou. Zánik viacerých tlačených magazínov poukazuje na turbulentné obdobie, ktorým skejtboardová kultúra prešla, no zároveň otvoril priestor pre množstvo nezávislých projektov a digitálnych platforiem. Tie obohatili scénu o nové formáty a kreatívne prístupy, ktoré reflektujú meniace sa technologické a kultúrne prostredie.

V súčasnosti sa skejtboardová fotografia rozprestiera v širokom spektre – od profesionálnej športovej dokumentácie na olympijských podujatiach až po nekomerčné, experimentálne projekty v pouličných prostrediach. Práve táto rozmanitosť umožňuje fotografii neustále objavovať nové formy vizuálneho vyjadrenia a zároveň zachytávať jedinečný charakter skejtboardovej subkultúry.

Skejtboardová fotografia tak nie je len dokumentačným médiom, ale aj nástrojom na uchovávanie a redefinovanie identity skejtboardingu v globálnom svete. Svojou schopnosťou prepojiť globálne trendy s lokálnymi prejavmi a zachytiť estetiku, dynamiku a subkultúrne hodnoty skejtboardingovej komunity sa stáva nenahraditeľnou súčasťou kultúrneho dedičstva tohto športu. Týmto spôsobom skejtboardová fotografia nielen reflektuje procesy globalizácie, ale zároveň prispieva k ich formovaniu.

Posledná obálka Board Magazínu, číslo 163, 2017. Na poslednú cestu odprevadili Board jeho zakladatelia Marek Přibyl a Radek Hruška spolu s fotografmi magazínu – Matěj Homola, Petr “Hofik” Hoffelner a Vladimír “Kiva” Novotný. Súčasný redakčný fotograf Peter Mercell skáče ollie a bývalý fotograf Dan Vojtěch fotí obálku.

3 SÚČASNÉ TENDENCIE V SKEJTBORDOVEJ FOTOGRAFII

Táto kapitola popisuje súčasné trendy v skejtboardovej fotografii, ktoré odrážajú dynamický vývoj skejtboardovej kultúry. Prístupy zahŕňajú prepojenie performance a lifestyle záberov, návrat k retro estetike a dôraz na kultúrnu a rodovú rozmanitosť. Tieto tendencie nielen obohacujú vizuálnu stránku fotografie, ale zároveň posilňujú jej schopnosť zachytiť autentickosť, identitu a jedinečný charakter tejto subkultúry.

3.1 Dualita skejtboardovej fotografie: Performance vs. lifestyle

V súčasnej skejtboardovej fotografii je stále prítomná tradícia akčnej alebo aj performance fotografie, ktorá sa zameriava na zachytenie dokonalého momentu technicky náročných trikov. Tradičné techniky „zmrazenia pohybu“ či experimentovanie s uhlami pohľadu sú dôležitými nástrojmi na vizuálne zvýraznenie nielen estetickej, ale aj športovej stránky skejtboardingu. Tieto zábery zdôrazňujú schopnosti a kreativitu jazdcov, ktoré často vídá široká verejnosť ako symbolické momenty skejtboardovej kultúry. Fotografovia využívajú precíznu prácu so svetlom a kompozíciou, aby z každého záberu vystihli dynamiku a energiu.

Zatiaľ čo tradičná skejtboardová fotografia sa historicky sústredila na výkon a technickú dokonalosť trikov, súčasné prístupy zahŕňajú širšiu paletu tém vrátane životného štýlu skejterov. Lifestyle fotografie dokumentujú každodenné interakcie a zákulisie skejtboardingu, zachytávajú street art, módu, párty a roadtripy. Tieto zábery nie sú len vizuálnym záznamom športových výkonov, ale sú aj autentickým svedectvom o živote skejterov a o ich priateľstvách, rebélii, kreativite a prepojení s mestským prostredím. Lifestylová fotografia tak predstavuje spôsob, akým sa skejtboarding prelína s každodenným životom, od spontánnych momentov na parkoviskách až po premietanie kultúrnych vplyvov, ktoré odrážajú identitu celej komunity.

Vývoj skejtboardovej fotografie odráža širšie trendy v dokumentárnej fotografii. Tento žáner prešiel od klasických reportážnych postupov k intímnejším a subjektívnejším prístupom, ktoré kladú dôraz na osobné príbehy a subkultúrnu identitu. Moderní fotografovia sa snažia zachytiť nielen okamih výkonu, ale aj kontext, v ktorom sa ten výkon odohráva. Ako poznamenáva Cotton (2014), moderná dokumentárna fotografia často kombinuje estetizáciu a autentickosť.

Takýto prístup umožňuje divákovi vcítiť sa do sveta skejtboardingu ako do komplexného príbehu, kde sa umenie mieša so športom a vizuálne naratívy sa opierajú o pravdivé zobrazenie každodenných životných situácií. V praxi to znamená, že dnešní tvorcovia často spájajú prvky oboch prístupov – performance a lifestyle. Zachovanie integrity záberov a autenticity je kľúčové. Fotografie tak nielen zaznamenávajú výkon, ale zároveň dokumentujú kultúrnu identitu. V tomto prepojení sa skrýva sila dokumentárnej fotografie, ktorá spája estetiku vysokého športového výkonu s každodennou realitou a ľudskosťou, ktorá robí skejtboard nielen disciplínou, ale aj životným štýlom.

Performance zábery oslavujú technickú dokonalosť a adrenalín, zatiaľ čo lifestyle fotografie umožňujú nazrieť do zákulisia a pochopiť širšie sociokultúrne súvislosti, v ktorých je skejtboarding zakorenený. Takto prepojené prístupy dokážu nielen dokumentovať, ale aj formovať predstavu o skejtboardovej kultúre v očiach verejnosti. Pomáhajú budovať most medzi extrémnym športovým výkonom a jedinečným, autentickým životným štýlom.

3.2 Retro estetika

Retro estetika, ktorá sa v posledných rokoch stáva čoraz dominantnejším prvkom súčasnej skejtboardovej fotografie, predstavuje návrat k analógovým technikám. Tento trend odráža širší kultúrny pohyb smerujúci k spomaleniu, individualite a hlbšiemu spojeniu s minulosťou ako reakcia na digitalizáciu a rýchlosť súčasnej doby. Charakteristickým znakom retro estetiky sú textúry a farebné tóny, ktoré pripomínajú obdobie 80. a 90. rokov – zlatú éru skejtboardovej kultúry. Jemné zrno, mäkké kontrasty a prirodzené tóny, ktoré sú typické pre analógovú fotografiu, pripomínajú obdobie 80. a 90. rokov – zlatú éru skejtboardovej kultúry. Nedokonalosti, ako svetelné úniky či chyby pri spracovaní filmu, pridávajú záberom jedinečný “organický” charakter.

Používanie analógových techník v skejtboardovej fotografii zahŕňa rozmanité prístupy, od klasických 35mm filmov cez stredný formát až po jednoduché jednorazové fotoaparáty. Významnou súčasťou procesu je aj vyvolávanie filmov, či už v domácich podmienkach (prevažne čiernobiele negatívy), ktoré umožňujú experimentovanie, alebo v profesionálnych laboratóriách (farebné negatívy, proces C-41). Po vyvolaní sú tieto negatívy často digitalizované skenovaním, čím sa otvárajú možnosti ďalšej úpravy a kombinovania analógovej a digitálnej estetiky. Táto hybridizácia procesov umožňuje spájať.

Foto: Sergej Vutuc

V roku 2015 Peter Korček dokumentoval mládež v petržalskom skejtparku v Bratislave. Fotografoval na farebné diapozitívy a jeho prístup balansuje na pomedzí módnej estetiky a sociologicky orientovaného pozorovania subkultúrnej každodennosti.

Napríklad Sergej Vutuc vytvára dielo nesúce jasný podpis DIY estetiky, analógového prístupu a poetiky vychádzajúcej z punkovej subkultúry. Jeho médium je prevažne čiernobiela filmová fotografia, s ktorou pracuje experimentálne – často ju vedome narúša chemickými zásahmi, poškodením materiálu či netradičnými technikami zväčšovania. Výsledkom je surový, neuhladený vizuálny jazyk, ktorý evokuje retro atmosféru. Vutucova tvorba je presiaknutá nostalgiou po analógovej autenticite a vedomým odmietnutím digitálnej čistoty. Tým prirodzene zapadá do diskurzu "post-digital" návratu k materiálnym médiám minulosti. Jeho obrazy fungujú ako fragmentárne vizuálne archívy – oscilujú medzi dokumentom a osobnou výpoveďou, medzi záznamom reality a sugesciou spomienky.

Jenn a Mariah, 2019, foto: Zorah Olivia

3.3 Kultúrna a rodová diverzita

V 90. rokoch vznikli prvé ženské iniciatívy, ako brazílsky magazín *Check It Out* založený fotografkami a skejterkami - Liza Araujo a Luciana Ellington alebo neskôr v roku 2003 filmárka Lisa Whitaker, vytvorila webstránku *Girls Skate Network*. Tieto platformy začali mapovať ženské skejtovanie vlastným pohľadom, no skejtboarding bol stále prevažne doménou mladých mužov. Dnes je táto realita oveľa rozmanitejšia a otvorenejšia. Ženy, LGBTQ+ skejterstvo a ľudia z rôznych kultúrnych a etnických prostredí sa stávajú neoddeliteľnou súčasťou skejtboardingu. V súčasnosti sú kľúčovými aktérkami scény kolektívy ako Skate Witches Zine, Dolores Magazine či nezávislé fotografky ako Norma Ibarra, Zorah Olivia a Sarah Huston. Ich práca prispieva k diverzifikácii obrazu skejtovej kultúry, reflektuje rodové, rasové a sociálne otázky a rozširuje vizuálny jazyk tohto subkultúrneho sveta. Ich perspektíva je osobná, inkluzívna a často spojená s komunitným aktivizmom (Warner, 2022).

Moderná skejtboardová fotografia je aj odrazom meniacej sa subkultúry, ktorá sa čoraz viac zameriava na diverzitu a inkluzívnosť. Tento vývoj je zásadný nielen pre samotnú subkultúru, ale aj pre širšie spoločenské normy, ktoré skejtboarding sym-

bolizuje. Ženy, ktoré sú dnes rovnocennou súčasťou skejtboardovej komunity, búrajú stereotypy a dokazujú, že skejtboarding je univerzálnym priestorom slobody a sebavyjadrenia.

LGBTQ+ skejterstvo prináša do tohto športu autentickosť a odvahu, ktoré prekračujú tradičné chápanie identity, zatiaľ čo jazdci z rôznych kútov sveta obohacujú subkultúru o unikátne kultúrne perspektívy. Fotografické snímky zachytávajú nielen technickú náročnosť trikov, ale aj rozmanité prostredia od rušných ulíc Latinskej Ameriky až po pokojné zákutia ázijských parkov. Týmto spôsobom nielen oslovujú komunitu, ale aj upozorňujú širšiu verejnosť na význam diverzity a rovnosti v tejto subkultúre.

Rozmanitosť sa čoraz viac odráža aj v estetike a témach skejtboardovej fotografie. Mnohí jazdci prinášajú svoje jedinečné príbehy, ktoré fotografi citlivo zaznamenávajú vo svojich snímkach. Týmto spôsobom výrazne prispievajú k vnímaniu skejtboardingu ako inkluzívneho a globálneho fenoménu. Vizuálny jazyk týchto snímok je často viacvrstvový a emocionálne nabitý, pretože zdôrazňuje nielen športové výkony, ale aj silné väzby medzi jednotlivcami, komunitou a ich kultúrnym prostredím.

Napríklad palestínsky fotograf a skejter Maen Hammad dokumentuje skejtovú komunitu na Západnom brehu Palestíny už takmer dekádu. Jeho fotografie sú súčasťou knihy a projektu Haraka Baraka (v preklade „pohyb je požehnanie“), ktorý vznikol v spolupráci s neziskovou organizáciou SkatePal. Organizácia od roku 2013 buduje skejtparky a organizuje kurzy pre palestínsku mládež. Hammadove fotografie zachytávajú každodenný život skejterov, ich triky, komunitu a túžbu po slobode. Kniha je kombináciou obrazového archívu a jazykového experimentu – fotografie dopĺňajú arabské príslovia a frázy, ktoré posilňujú kultúrny kontext. Skejtovanie tu funguje ako únik z reality okupácie, forma odporu aj priestor pre zmysluplnú identitu a kolektívne prežívanie (Hammad, 2024).

Dávid Suchár vo svojom projekte *Jerusalem Skater Girls* zasa dokumentuje, ako skejtujúce dievčatá v Jeruzaleme búrajú kultúrne a náboženské stereotypy a vytvárajú komunitu založenú na rovnosti, solidarite a spoločnej vášni k skateboardingu.

Diverzita a inkluzívnosť nie sú iba estetickými voľbami, ale aj vyjadrením filozofie skejtboardovej kultúry. Táto subkultúra, ktorá tradične oslavovala slobodu a individualitu, dnes zdôrazňuje právo každého byť jej súčasťou bez ohľadu na pohlavie, rasu, sexualitu či kultúrne zázemie. Moderná skejtboardová fotografia preto nielen dokumentuje meniacu sa realitu, ale aktívne sa podieľa na jej formovaní. Otvára priestor príbehom, ktoré kladú dôraz na rozmanitosť, čím posilňuje spojenie medzi umením, športom a spoločenskou spravodlivosťou. Tieto snímky neslúžia len ako vizuálny záznam, ale aj ako prostriedok osvety a podpory porozumenia medzi rôznorodými skupinami.

David Suchár, fotka z projektu Jerusalem Skater Girls, 2017

Maen Hammad, fotografia z jeho autorskej knihy Landing, 2025

Ukážka z kniihy Haraka Baraka, SkatePal, 2024

SLOVENSKÁ SKEJTBOARDOVÁ FOTOGRAFIA

4

Prvé informácie o skejtboardingu sa v Československu objavili v druhej polovici 70. rokov 20. storočia. Určiť, kde presne vznikol skejtboarding u nás, je mimoriadne náročné. Skejtboardy sa začali objavovať na rôznych miestach takmer súčasne, pričom odhaduje sa, že k tomu došlo približne v roku 1976. Jedným z miest, kde sa skejtboarding začal rozvíjať bola Polička, v ktorej Ivo Škrabal zostrojil vlastný skejtboard podľa návodu z časopisu ABC. Tento návod opisoval základnú konštrukciu skejtboardu a vysvetľoval princípy jeho zatáčania. Zároveň k jeho rozšíreniu prispeli aj bratia Formanovci, synovia režiséra Miloša Formana, ktorí si originálne skejtboardy priniesli z USA po návšteve svojho otca, ktorý tam emigroval v roku 1968 (Nanoru & Overstreet, 2013).

Šport sa dostával do povedomia prostredníctvom fotografií a článkov v kultúrno-osvetových časopisoch ako aj svedectiev ľudí, ktorí mali možnosť cestovať do zahraničia. Neskôr k jeho popularizácii prispelo aj spravodajstvo a filmy. Napríklad zábery skejtboardu mohli diváci vidieť v roku 1980 aj pri návšteve kina, kde pred filmovým predstavením premietali československý spravodajský filmový týždenník *Týždeň vo filme*. Podľa záznamov v databáze Slovenského filmového ústavu, v štyridsiatom šiestom vydaní toho istého roku tento žurnál obsahoval šot s názvom Skateboard – doska na kolieskach, ktorý vyrobila Slovenská filmová tvorba Bratislava a nakrúcal sa v Starom meste a na Slavíne. *Týždeň vo filme*, neskôr známy ako Kinožurnál, pravidelne prinášal krátke šoty o skejtboardingu, ktoré reflektovali jeho rozmach. Tieto šoty sa premietali aj v rokoch 1985 (skejtboarding v Brne a návšteva Clausa Grabkeho a Shanea Rousea na Majstrovstvách československa v skejtboardingu), 1986 (skejtboarding v Moskve a okolí) da 1987 (skejtboarding v Prahe na Poříčí a Olomouci).

Na skejtboarding zareagovala aj oficiálna dobová filmová produkcia. Scény zobrazujúce skupinu skejtboardistov idúcich uličkou dole kopcom, otvárajú filmový muzikál *Neberte nám princeznú* (1981), ktorý režíroval Martin Hoffmeister a vyrobila Československá televízia Bratislava, Hlavná redakcia vysielania pre deti a mládež. Skejtboardisti (najmä dve dievčatá, dvaja chlapci, ale neskôr aj väčšie skupiny) sa na scéne objavujú opakovane v rôznych častiach filmu. Výrazným prvkom je prepojenie skejtboardingu s graffiti, pričom úvodné titulky sú v štýle graffiti nasprejované na cesty, obrubníky a múriky. Film okrem lifestyleových záberov prezentuje aj triky, ako napríklad Handstand (stojku na skejtboarde) pri zjazde z kopca. Zo skupiny skejtboardistov pochádza aj hlavný hrdina, ktorého stvárňuje Miro Žbirka, ktorý vo filme dvorí Katke, ktorú hrá Marika Gombitová. Nezabudnuteľnou scénou je moment, keď Marika Gombitová jazdí na skejtboarde, zatiaľ čo ju Miro Žbirka drží za ruku a beží vedľa nej.

Skejtboard sa objavuje aj vo filme *Lucie, postrach ulice* (1983), ktorý vznikol v koprodukcii Československa a Západného Nemecka (NSR) pod réžiou Jindřicha Poláka. Vo viacerých scénach ho drží menší chlapec, ktorý sa na ňom niekoľkokrát neisto prevezie. Postava chlapca je zobrazená bez akejkoľvek príslušnosti k subkultúre. Skejtboard v tomto filme nezohráva významnejšiu úlohu, slúži však ako zaujímavý prvok, ktorý charakterovo dokresľuje skupinu detí vyrastajúcich v pražskom prostredí. Zaujímavým príkladom aj je dokumentárny film *Chlapci na doskách* (1987), ktorý režíroval Pavol Benca a vyrobila Slovenská filmová tvorba Bratislava, Koliba. Tento film zobrazuje, ako sa skejtboard udomácnil na Slovensku.

Z hľadiska fotografie sú tieto filmy zaujímavé aj tým, že skejtboard prenikol do oficiálnej filmovej dokumentácie. Počas nakrúcania filmov vznikli oficiálne fotografie, ktoré zachytávali skejtboardistov alebo akýmkoľvek zobrazovali prítomnosť skejtboardu. Tieto zábery vznikali počas nakrúcania filmov alebo seriálov a slúžili na propagáciu či dokumentáciu projektov. Rovnako ako filmy, aj tieto fotografie významne prispeli k popularizácii skejtboardingu u nás.

Skejtboard – Doska na kolieskach, Týždeň vo filme 46/1980. Slovenský filmový ústav.

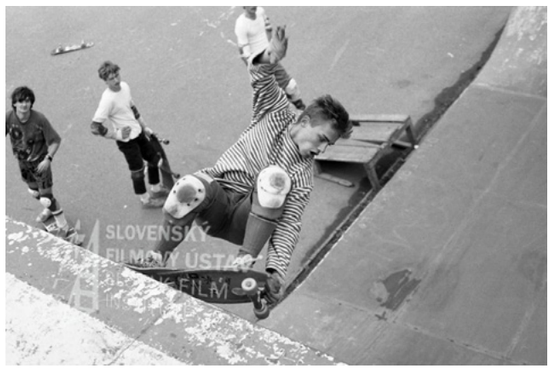

Fotografie, ktoré vznikli počas nakrúcania filmu Chlapci na doskách, 1987, autor fotografie je neznámy, Slovenský filmový ústav.

Od roku 1982 (s výnimkou rokov 2006 – 2021, keď bola socha poškodená) zdobí pražský park na Folimance bronzová socha *Skejtboardistu*, ktorú vytvoril český sochár Jaroslav Hladký. Táto jedinečná umelecká interpretácia športu sa považuje za vôbec jednu z prvých skejtboardingových sôch na svete. V kontexte Československej socialistickej republiky symbolizovala nielen prienik skejtboardingu do verejného priestoru, ale aj akúsi formu jeho akceptácie ako nového kultúrneho fenoménu, ktorý sa postupne odrážal v každodennom živote a umení.

Skejtboarding zaujal najmä mladých ľudí a študentov, ktorí hľadali alternatívu k uniformite vtedajšieho socialistického režimu. Počiatočný záujem vyústil do vzniku špecifickej komunity, ktorá sa v mnohých ohľadoch líšila od bežných spoločenských štandardov. V socialistickom Československu však skejtboardová komunita nemohla fungovať úplne nezávisle, ako to bolo v západných krajinách. Preto vznikli oficiálne záujmové spolky pod hlavičkou SSM (Socialistického zväzu mládeže), ktoré zabezpečovali organizovanie súťaží a iných podujatí (Svojanovský, 2014). Skejtboardisti v Československu formálne fungovali v rámci oficiálnych klubov a telovýchovných jednôt, aby vyhoveli požiadavkám dobového systému. V praxi však ich činnosť často presahovala rámec formálnych štruktúr, čo bolo zjavné aj na organizovaných akciách. Na oficiálnych podujatiach sa tak neraz objavovala aj hudba, ktorá bola pre vtedajší režim nevhodná a ideologicky neprípustná. Príkladom je napríklad kapela Dead Kennedys, ktorej tvorba bola v priamom rozpore s oficiálnou kultúrnou politikou (Nanoru & Overstreet, 2013).

V priebehu 80. rokov sa postupne zvyšovali možnosti cestovať na zahraničné súťaže, keďže predstavitelia SSM a ďalších štátnych orgánov si začali uvedomovať, že mnohí československí skejtboardisti dokážu úspešne reprezentovať svoju krajinu na medzinárodnej scéne, a to aj napriek tomu, že skejtboarding bol športom so západným pôvodom. Tieto príležitosti však neboli dostupné každému talentovanému jazdcovi. Československí skejtboardisti počas tohto obdobia dosiahli takú úroveň jazdeckých schopností, že v niektorých disciplínach mohli konkurovať aj zahraničným športovcom. Veľký podiel na tomto pokroku mal Martin Kopecký, ktorý pôsobil v SSM. Pod jeho vedením vzniklo oddelenie netradičných športov, kam bol zaradený aj skejtboarding (Svojanovský, 2014). Bol zakladateľom prvého skejtboardového časopisu na území krajiny s názvom *Smyk*, ktorý vychádzal v rokoch 1985-1990. Pred časopisom medzi rokmi 1983-1984 vydal päť viaclistových aktualít s názvom *Miniskejtboarder*, ktoré mali charakter letákových novín.

Miniskejtboarder neobsahoval ilustrácie ani fotografie. Naopak, prvých šesť vydaní časopisu *Smyk* z roku 1985, ktoré malo charakter občasníka písaného na písacom stroji, už prinieslo ilustrácie, čo predstavovalo výrazný krok vpred. Časopis *Smyk* je však zaujímavý nielen z historického hľadiska, ale aj svojím fotografickým prí-

nosom. Siedme číslo *Smyku* z toho istého roku sa už odlišovalo magazínovým charakterom – obsahovalo aktuality, články, rozhovory a popri ilustráciách aj fotografie. Na titulnej strane sa nachádzala kontrastná fotografia, ktorá pôsobila až graficky, čo vytváralo moderný vizuálny dojem. Neskoršie vydania mali viac strán, obsahovali väčší počet fotografií a často dominovala titulke veľká čiernobiela fotografia s primeraným kontrastom (napríklad číslo 4, júl 1986). Niektoré titulky, ako v prípade čísel 1 a 2 z roku 1986, mali charakter koláže, čím časopis získal na vizuálnej dynamike. Posledné číslo *Smyku*, bolo vydané po štvorročnej prestávke, v januári 1990. Jeho titulná strana bola tvorená výlučne precovanou ilustráciou. Celkovo bolo vydaných štrnásť čísel, pričom toto posledné číslo vzniklo po výraznej časovej odmlke.

Časopis *Miniskejtboarder* neobsahoval ilustrácie ani fotografie. Naopak, prvých šesť vydaní časopisu *Smyk* z roku 1985, ktoré malo charakter občasníka písaného na písacom stroji, už prinieslo ilustrácie, čo predstavovalo výrazný krok vpred. Časopis *Smyk* je však zaujímavý nielen z historického hľadiska, ale aj svojím fotografickým prínosom. Siedme číslo *Smyku* z toho istého roku sa už odlišovalo magazínovým charakterom a obsahovalo aktuality, články, rozhovory a popri ilustráciách aj fotografie. Na titulnej strane sa nachádzala kontrastná fotografia, ktorá pôsobila až graficky, čo vytváralo moderný vizuálny dojem. Neskoršie vydania mali viac strán, obsahovali väčší počet fotografií a často dominovala titulke veľká čiernobiela fotografia s primeraným kontrastom (napríklad číslo 4, júl 1986). Niektoré titulky, ako v prípade čísel 1 a 2 z roku 1986, mali charakter koláže, čím časopis získal na vizuálnej dynamike. Posledné číslo *Smyku*, bolo vydané po štvorročnej prestávke, v januári 1990. Jeho titulná strana bola tvorená výlučne precovanou ilustráciou. Celkovo bolo vydaných štrnásť čísel, pričom toto posledné číslo vzniklo po výraznej časovej odmlke.

V časopise Smyk publikovali fotografie predovšetkým autori ako Viktor Šacha, Jan Alien Mihalíček, Petra Máchová, Peter Kiss, Roman Hanzlíček a ďalší. Okrem domácich záberov časopis priniesol aj fotografie zo zahraničia, najmä zo Spojených štátov amerických. Medzi uverejnenými snímkami boli aj fotografie Shanea Rousea, ktorý zachytil triky legendárnych osobností svetovej skejtboardovej scény, ako sú Steve Caballero, Jeff Grosso či Rodney Mullen (Smyk číslo 7, november 1985). Shane Rouse nebol len talentovaným fotografom, ale aj majstrom Európy vo freestyle disciplíne. V roku 1985 navštívil Československo spolu s nemeckým skejtboardistom Clausom Grabkem pri príležitosti majstrovstiev skejtboardingu, ktoré sa konali v Brne.

Jan Alien Mihalíček vytvoril až ikonicky pôsobiacu sériu lifestylových fotografií, ktoré zachytávali Clausa Grabkeho. Táto séria svojím dynamickým a autentickým štýlom pripomína reportáže publikované v magazíne *Rolling Stone*. Mihalíček dokonale vystihol nielen Grabkeho charizmu a talent, ale aj atmosféru a energiu skejtboardovej subkultúry 80. rokov. Mihalíčkova séria fotografií bola publikovaná v rovnakom čísle ako fotografie z Ameriky od Shane Rousa. Okrem týchto fotografií Mihalíček, v čísle publikoval aj emočne nabité reportážne zábery.

V časopise Smyk často publikoval Viktor Šacha, ktorý sa okrem jazdenia freestyle a rampy preslávil aj svojím citom pre klasickú skejtboardovú fotografiu. Dokázal dokonale zachytiť dynamiku a správny moment triku, čím jeho snímky vynikali autenticitou a energiou. Fotograficky zaujímavo sa prejavil napríklad aj v uvoľnenej, subjektívnej reportáži dokumentujúcej skejtboardový výlet do Bratislavy, kde zachytil nielen atmosféru jazdenia, ale aj celkového životného štýlu (Smyk číslo 4, júl 1986).

V roku 2017 vydal Vojta Kotek a Honza Bouček publikáciu, ktorá je zbierkou všetkých čísiel Miniskatebaorder a SMYK magazínu, na základe ktorej som analyzoval fotografie, dizajn a čiastočne čerpal dobové informácie.

Claus Grabke, Majstrovstvá skejtboardingu v Brne, 1985, foto: Jan “Alien” Mihalíček

Bratislava, 1986, Foto: Viktor Šacha

Zároveň sa skejtboarding v 80. rokoch pomaly stával súčasťou subkultúr, ako boli punkeri či metalisti. Prepojenie s kultúrou rebelstva sa prejavovalo v štýle obliekania, hudbe aj v jazdení. Kľúčovým momentom pre komunitu bolo šírenie zahraničných skejtboardových videí ako *Bones Brigade: Search for Animal Chin alebo Future Primitive* (Nanoru & Overstreet, 2013). Tieto videá, hoci sa dostávali do krajiny nelegálne cez VHS kazety, prinášali inšpiráciu a prehlbovali kultúrnu identitu skejtboardistov. Mnohí mladí ľudia, vnímali skejtboarding ako symbol slobody.

Na slovensku sa komunity formovali v lokalitách ako Ružinov, Petržalka a Trnávka, kde jazdci svojpomocne stavali rampy a prekážky. Jazdilo sa najmä na mestských plochách ako námestia, chodníky a schody, kde jazdci využívali dostupné priestory. Aj napriek nedostatku oficiálneho vybavenia si našli spôsoby, ako sa zlepšovať v jazdení. Prvý skejtpark na Slovensku bol pri Bratislavskom hrade, druhý park bol v Ružinove na Nevädzovej. Ešte pred revolúciou, Milan Zálešák v roku 1988 založil Klub netradičných športov, z ktorého sa neskôr odčleňovali jednotlivé asociácie (Ogurčák, 2011).

Rok 1989 priniesol výrazné zmeny – otvorenie hraníc umožnilo prístup k profesionálnemu vybaveniu, čo znamenalo zásadný prelom pre skejtboardovú scénu na Slovensku. Jazdci sa konečne mohli dostať k moderným doskám, truckom a kolieskam. Hoci ceny kvalitného vybavenia boli pre mnohých vysoké, dostupnosť produktov bola veľkým krokom vpred. S revolúciou prišla aj väčšia sloboda v organizovaní podujatí, čo umožnilo rýchly rozvoj skejtboardingu po celej krajine.

Jednou z najvýznamnejších udalostí po revolúcii boli Majstrovstvá Československa v skejtboardingu, ktoré sa konali v roku 1991 v bratislavskom Ružinove. Táto prelomová súťaž prilákala jazdcov z celého Československa a ukázala, že slovenská skejtboardová scéna má potenciál organizovať veľké podujatia. Prekážky a rampy boli postavené svojpomocne za podpory miestnych sponzorov a nadšencov. Súťažilo sa v disciplínach ako street a mini rampa, pričom celkové podujatie zdôrazňovalo komunitného ducha a odhodlanie jazdcov. Majstrovstvá nielenže pritiahli pozornosť verejnosti, ale aj motivovali novú generáciu jazdcov a upevnili pozíciu skejtboardingu ako rastúceho športu. Okrem tejto významnej súťaže vznikla v rovnakom roku aj legendárna skejtboardová súťaž *Cassovia Skejt Cup* v Košiciach, ktorá s prestávkami funguje dodnes vďaka Jarovi Kudlovskému. Táto akcia sa stala ikonou slovenskej skejtboardovej scény, spájajúcou jazdcov zo všetkých kútov krajiny ale aj zahraničia (Ogurčák, 2011).

V deväťdesiatych rokoch v Bratislave vznikol prvý skejtshop s názvom Boro, ktorý sa stal centrom pre nadšencov hľadajúcich kvalitné vybavenie. V Košiciach komunita postavila prvý skejtpark v Dome detí, neďaleko vojenskej nemocnice (Ogurčák, 2011).

Prvá Cassovia Skate Cup, ktorú organizoval Jaro Kudlovský v 1991. Jazdilo sa pred Bielym domom (Magistrát mesta Košice).

Počiatky skejtboardingu v Trnave, Richard Hacaj, Roman Udvornocky, Andrej Hacaj, Trnava, Gejzu Dusíka okolo 1990

Roman Udvornocky, Ollie z 10 schodov pod ROH, Trnava, okolo 1992-95

Palo Lužný, Ollie cez pneumatiku, Trnava, okolo 1992

Roman Udvornocky, Blunt, Trnava, 1992

Poradie z ľava: Malý Gosha, Adino, Gombik, Gosha, Udwo, Luzak, Stanik, Bartek, Trnava, 1995

Roman Udvornocky, Flip do Fakie, Trnava, 1995

Neskôr v 1992 vznikol skejtpark aj Trnave na parkovisku pred budovou bývalej Kalokagatie (Emmerova vila). Prekážky boli neskôr presunuté na parkovisko medzi futbalovým a zimným štadiónom (miesto kde teraz stojí City Arena). V roku 2000 na Paulínskej ulici otvorili jeden z prvých oficiálnych obchodov Skejtshop Devil.

Skejtboarding sa ďalej rozširoval do miest ako Nové Zámky, Banská Bystrica, Bardejov, Svidník a Prešov. Komunity organizovali prvé súťaže, jamy a iné podujatia, ktoré pomáhali budovať silné väzby medzi jazdcami a rozvíjať ich športové zručnosti. Aj hudobná sloboda zohrala v 90. významnú úlohu. Hudobné štýly ako punk, metal či hip-hop spájali jazdcov na koncertoch a iných podujatiach.

Samotné fotografovanie skejtboardingu na Slovensku v 90. rokoch malo prevažne charakter osobnej dokumentácie. Väčšina záberov vznikala prostredníctvom jednoduchých filmových kompaktov, neskôr ich nahradili prvé digitálne kompaktné fotoaparáty. Fotografoval prakticky každý – jazdci, kamaráti, pričom výsledné snímky mali zväčša podobu neformálnych „momentiek“, bez výraznejšej kompozičnej vyspelosti či technickej kvality. Mnohé z týchto fotografií sú rozmazané, nesprávne exponované alebo len čiastočne zachytávajú samotný trik, čo poukazuje na absenciu profesionálneho prístupu a estetického zámeru.

V danom období na Slovensku neexistoval fotograf, ktorý by sa cielene venoval skejtovej scéne – skejtová fotografia bola výlučne záležitosťou samotnej komunity.

Tieto vizuálne záznamy tak možno vnímať ako formu pamäte, ktorá dokumentuje každodennosť subkultúry mimo oficiálnych inštitucionálnych rámcov. Archív tu nefunguje len ako pasívne úložisko, ale ako živý, performatívny priestor, v ktorom sa pamäť neustále formuje a obnovuje (Duganne, Diack & Weissman, 2020). V mnohých prípadoch ide o naspäť digitalizované papierové fotografie, pričom originálne negatívy alebo presné dátumy sa len zriedka zachovali. K ich digitálnemu znovuoživeniu dochádza najmä prostredníctvom platforiem ako Facebook, kde bývalí skejtbordisti vytvárali verejné aj súkromné albumy a pomocou komentárov či označovania osôb (znovu)konštruujú kolektívnu pamäť komunity. Tento proces možno zaradiť do kontextu postdigitálneho obratu, ktorý neznamená pretrhnutie väzby s analógovou minulosťou, ale naopak – umožňuje jej reflexiu a reinterpretáciu (Cotton, 2014; Harper, 2012).

Fotografie sú z osobného archívu Andreja Hacaja a Roman Udvornockeho.

č. 1: Dano Kolinovsky alias Dirty, Backside lipslide, bývalé kúpele Centrál, Bratislava, 2004, fotograf: Paul Štefek

BOARDLIFE MAGAZÍN 2004 – 2009

Skejtový časopis predstavuje špecifický typ periodickej tlače, ktorý neplní len funkciu informovania o športe, ale pôsobí aj ako médium kultúrneho prejavu, spolupatričnosti a identity. V prípade slovenského časopisu *Boardlife* ide o prvý domáci magazín svojho druhu, ktorý vznikol v roku 2004, vychádzal do roku 2009 a celkovo vyšlo 30 čísel. Rýchlo sa etabloval ako hlas a archív slovenskej skejtboardovej a snowboardovej komunity. Osobitný dôraz bol kladený na domácu scénu, a to najmä slovenských jazdcov, mestá, spoty a udalosti. Vznikal tak silne komunitne ukotvený diskurz, ktorý formoval a zároveň mapoval identitu čitateľskej základne.

Boardlife tematicky pokrýval široké spektrum, od samotného skejtboardingu a snowboardingu, cez lifestyle, hudbu a módu, až po názorové texty a výukové články. Už prvé čísla časopisu boli dôkazom ambície prekročiť hranice športovej tlače. Objavovali sa v ňom profily jazdcov, ale aj autorské úvahy, komentáre. Jazyk časopisu bol neformálny, miestami až hovorový, plný slangu, inside jokeov či irónie. Najvýraznejšie boli najmä rubriky ako *Interview* a *Look at / Look at pro*, ktoré predstavovali konkrétnych jazdcov, najmä slovenských, a mapovali ich osobné príbehy, motivácie, štýl jazdenia a úspechy. Tieto profily boli vždy postavené na kombinácii textu, ktorý mal väčšinou podobu rozhovoru a série fotografií zachytávajúcich triky, atmosféru a osobnosť jazdca. Na druhej strane, rubriky Tricktip alebo Trik mesiaca plnili výukovú funkciu a približovali skejtboarding aj začínajúcim jazdcom. Nechýbali ani sekcie s názvami Chaos alebo Vážna vec, ktoré dávali hlas osobnému alebo názorovému pohľadu na aktuálne dianie v spoločnosti i v skejtboardingu. Redaktori nevystupovali ako externí komentátori, ale ako súčasť scény. Prvky ako Listáreň či ironické editoriály vytvárali priestor na dvojcestnú komunikáciu a reflexiu subkultúrneho života.

Jednou z najzaujímavejších fotografických rubrík bola *Fotogaléria* (v niektorých číslach označená aj ako *Photofocus*). Táto sekcia predstavovala tematicky voľnú zostavu skejtových fotografií z výletov, podujatí alebo zaujímavých spotov. Fotografie boli doplnené len o popis typu „jazdec –

trik – miesto – meno fotografa“. Rubrika slúžila ako vizuálny archív scény a zároveň ako platforma pre široké spektrum prispievateľov. Redakcia opakovane vyzývala čitateľov, aby posielali vlastné fotografie a v editoriáloch zdôrazňovala, že Boardlife je „časopis všetkých, ktorí jazdia“. Možno povedať, že fotografia bola nielen estetickou výbavou Boardlife, ale aj živým jazykom komunity. Vytvárala most medzi jazdcom, fotografom a čitateľom, medzi obrazom a zážitkom, medzi dokumentáciou a umeleckým gestom.

Fotografia zohráva v časopise *Boardlife* kľúčovú úlohu – nielen ako ilustračný prvok, ale ako primárne médium komunikácie a dokumentácie skejtboardovej kultúry. Na rozdiel od bežných športových magazínov má fotografia rovnakú, ak nie dominantnú výpovednú hodnotu ako samotný text. Fotografické dvojstrany, tzv. photofocus alebo lookbooky, zvýrazňujú význam vizuálneho štýlu časopisu. V mnohých prípadoch je fotografia hlavná naratívna jednotka čísla – text ju len rámcuje alebo dopĺňa. Fotograf Matúš Rendek zohrával významnú úlohu pri tvorbe identity časopisu a možno ho považovať za jedného z prvých profesionálnych fotografov extrémnych športov na Slovensku.

Čísla 6 (2005) a 25 (2008) boli výnimočné vydania venované výlučne fotografii. Išlo o tzv. foto špeciály, ktoré sa od ostatných čísel líšili nielen obsahom, ale aj filozofiou spracovania. Na viac ako 80 stranách, rozdelených do troch samostatných blokov, dominovali veľkoformátové zábery jazdcov, miest a momentov. Text bol redukovaný na minimum a slúžil iba ako základná orientácia – meno jazdca, trik, miesto a rok. V niektorých prípadoch sa objavili aj krátke osobné či poetické poznámky, ktoré dopĺňali fotografiu o jemný naratívny rámec. V jadre však tieto čísla stavali na sile obrazu. Tento koncept nie je výnimočný ani v globálnom kontexte – podobným spôsobom funguje napríklad *Thrasher Magazine*, ktorý každoročne vydáva tzv. *Photo Issue*. Toto číslo slúži ako rekapitulácia najlepších skejtboardových fotografií z celého sveta. Zatiaľ čo *Thrasher Photo Issue* oslavuje výnimočnosť, ako napríklad najťažší trik, najväčší gap, najšialenejší rail, *Boardlife* foto špeciál oslavoval každodennosť. Nezameriaval sa na globálne hviezdy, ale na jazdcov spätých s lokálnym prostredím, ktorými boli známe osobnosti z ulíc, parkov a domácich súťaží. Ponúkal akýsi intímnejší pohľad do každodenného života scény. Staval na zdieľaní zážitkov, miest, atmosféry a vzťahov, ktoré definovali komunitu zvnútra.

Boardlife si počas celej svojej existencie zachovával anti-mainstreamový tón. V úvodníkoch sa opakovane objavovali výpovede kritizujúce komercializáciu, olympizáciu a stratégiu predaja subkultúry. Dôraz bol kladený na autenticitu, slobodu, kreativitu a DIY prístup. V duchu hesla „jazdi pre seba, nie pre sponzora“ sa časopis dištancoval od inštitucionalizácie boardovania. Časopis nebol len nositeľom subkultúrneho diskurzu, ale aj jeho aktívnym tvorcom. Prostredníctvom jazyka, vizuality a tém formoval kultúrny kód celej jednej generácie jazdcov a čitateľov.

Jednou z charakteristických čŕt časopisu bola jeho sezónna tematická dynamika – *Boardlife* prirodzene kopíroval rytmus roka a prispôsoboval mu aj svoj obsah. Počas letných mesiacov dominoval skejtboarding a titulné fotografie zachytávali mestské spoty, betónové plochy, triky na uliciach či v skejtparkoch. V zimnom období sa však profil časopisu menil a do popredia sa dostával snowboarding a s ním aj články z hôr, zasnežených lokalít a zimných podujatí. Z celkového počtu 30 vydaní bolo 12 tituliek skejtových, 17 snowboardových a jedna titulka bola čisto portrétna.

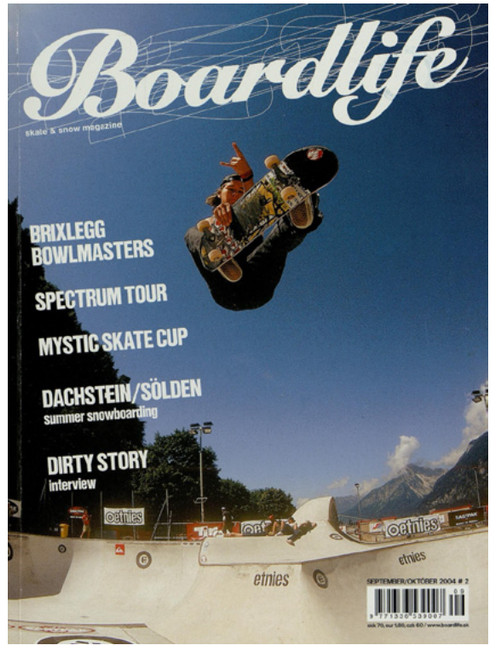

č. 2: Benjamin Byckil, Frontside air, The Cradle Skatepark, Rakúsko, 2004, fotograf: Matúš Rendek

č. 3: Elijah Teter, Spojené štáty, 2004, fotograf: Cole Barash

č. 4: Matúš Hubka, Air to fakie, Laax, Švajčiarsko, 2005, fotograf: Matúš Rendek

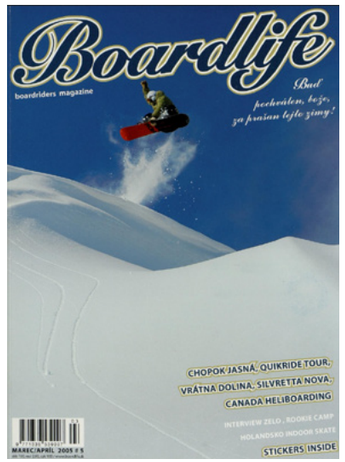

č. 5: Tomáš Lančarič, Frontside 360° Indy, Silvretta Nova, 2005, fotograf: Matúš Rendek

č. 6: Ondro Lieskoviansky, Noseslide, Petržalka, Bratislava, 2005, fotograf: Matúš Rendek

č. 7: Peter Molec a Ondro Lieskoviansky, fotograf: Matúš Rendek

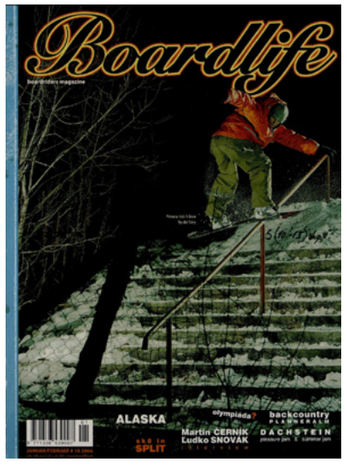

č. 10: Tomáš Pstruna Hrnčiar, Vysoké Tatry, 2006, fotograf: Matúš Rendek

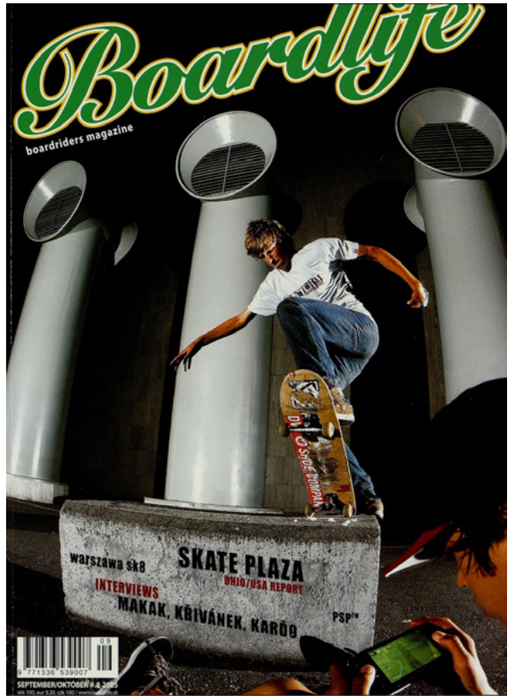

č. 8: Martin Pavlačič, Frontside bluntslide, Bratislava, 2005, fotograf: Matúš Rendek

č. 11: Maťo Matys, Cliff drop, 2006, fotograf: Matúš Rendek

č. 9: Pavel Bružek, Air to fakie, Švajčiarsko, 2005, fotograf: Matúš Rendek

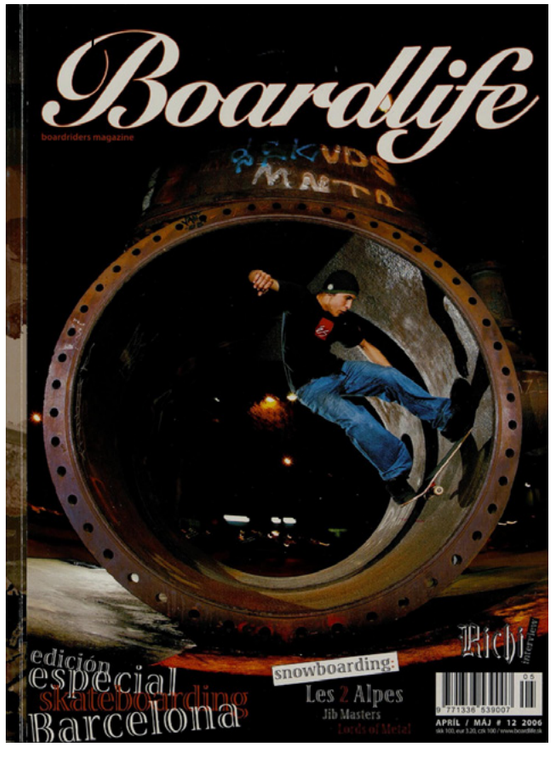

č. 12: Roman “Makak” Lišivka, Barcelona, 2006, fotograf: Matúš Rendek

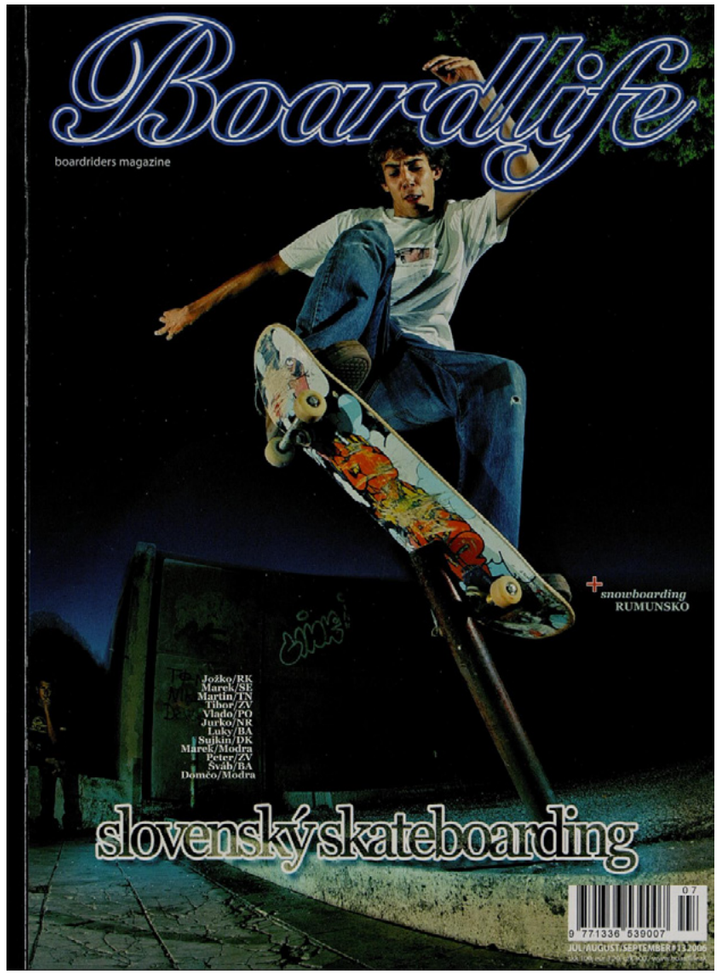

č. 13: Roman “Makak” Lišivka, Barcelona, 2006,
fotograf: Matúš Rendek

č. 14: Jazdec a trik: Roman
Dlauhý, Solden, Rakúsko, 2006,
fotograf: Matúš Rendek

č. 15: Max Legend, Petržalka,
Bratislava, 2006,
fotograf: Matúš Rendek

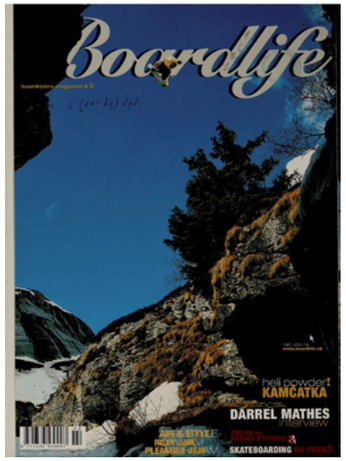

č. 16: Alex Schmaltz, Backside
180 tail, Schlucht, 2007,
fotograf: Marcel Lämmerhirt

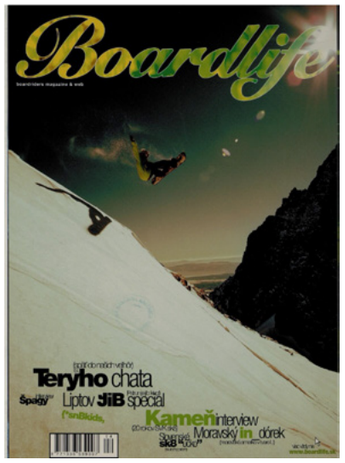

č. 17: Peťo Kubaľák, Backside
360° mute, Vysoké Tatry, 2007,
fotograf: Matúš Rendek

č. 18: Peťo Molec, Switch fs nose grind, Macba,
Barcelona, 2007, fotograf: Matúš Rendek

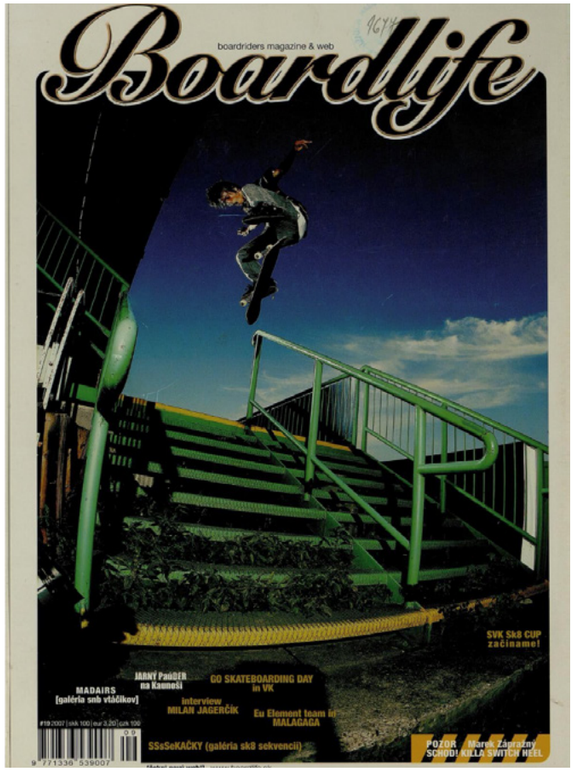

č. 19: Marek Zápražný, Switch heelflip,
Bratislava, 2007, fotograf: Matúš Rendek

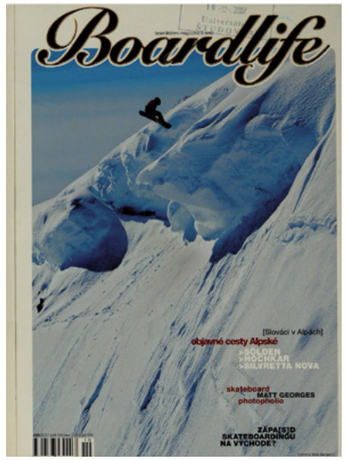

č. 20: Mathieu Justafre, 2007,
fotograf: Eric Bergeri

č. 23: Braňo Mrváň, 2008,
fotograf: Matúš Rendek

č. 24: Martin Jurášek, frontside 5-0,
Viedeň, Rakúsko, 2008,
fotograf: Matúš Rendek

č. 21: Lukas Goller, 2007,
fotograf: Matt Georges

č. 22: Anne Flore Marxer, 2008,
fotograf: Matt Georges

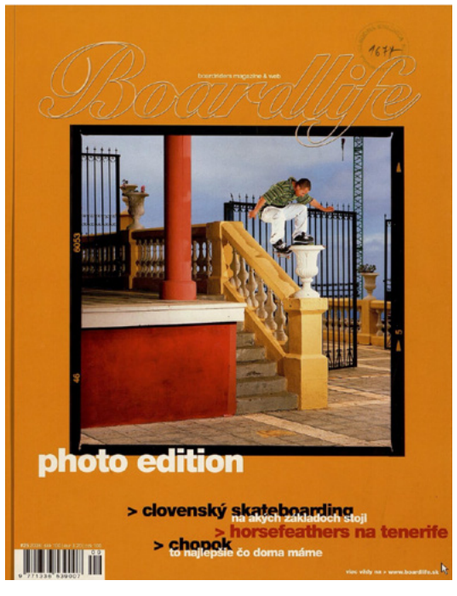

č. 25: Arnošt Ceral, switch ollie, Tenerife,
2008, fotograf: David Blažek

č. 26: Marc Swoboda, Las Trancas, Chile, 2008,
fotograf: Eric Bergeri

č. 27: Francy Moissonier, La Clusaz,
Francúzsko, 2008,
fotograf: Matt Georges

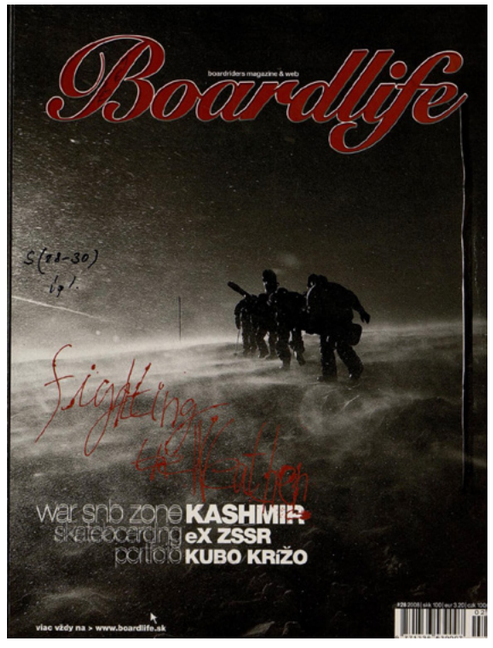

č. 28: Loro Varga, MišoWeiner,
Maťo Matys a Tomi Guizur, Vrátna, 2009,
fotograf: Matúš Rendek

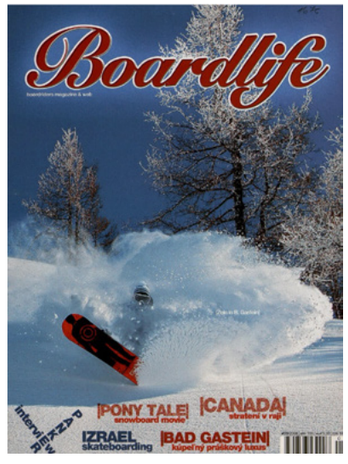

č. 29: Ľubo “Zelo” Zelenay, 2009,
fotograf: Matúš Rendek

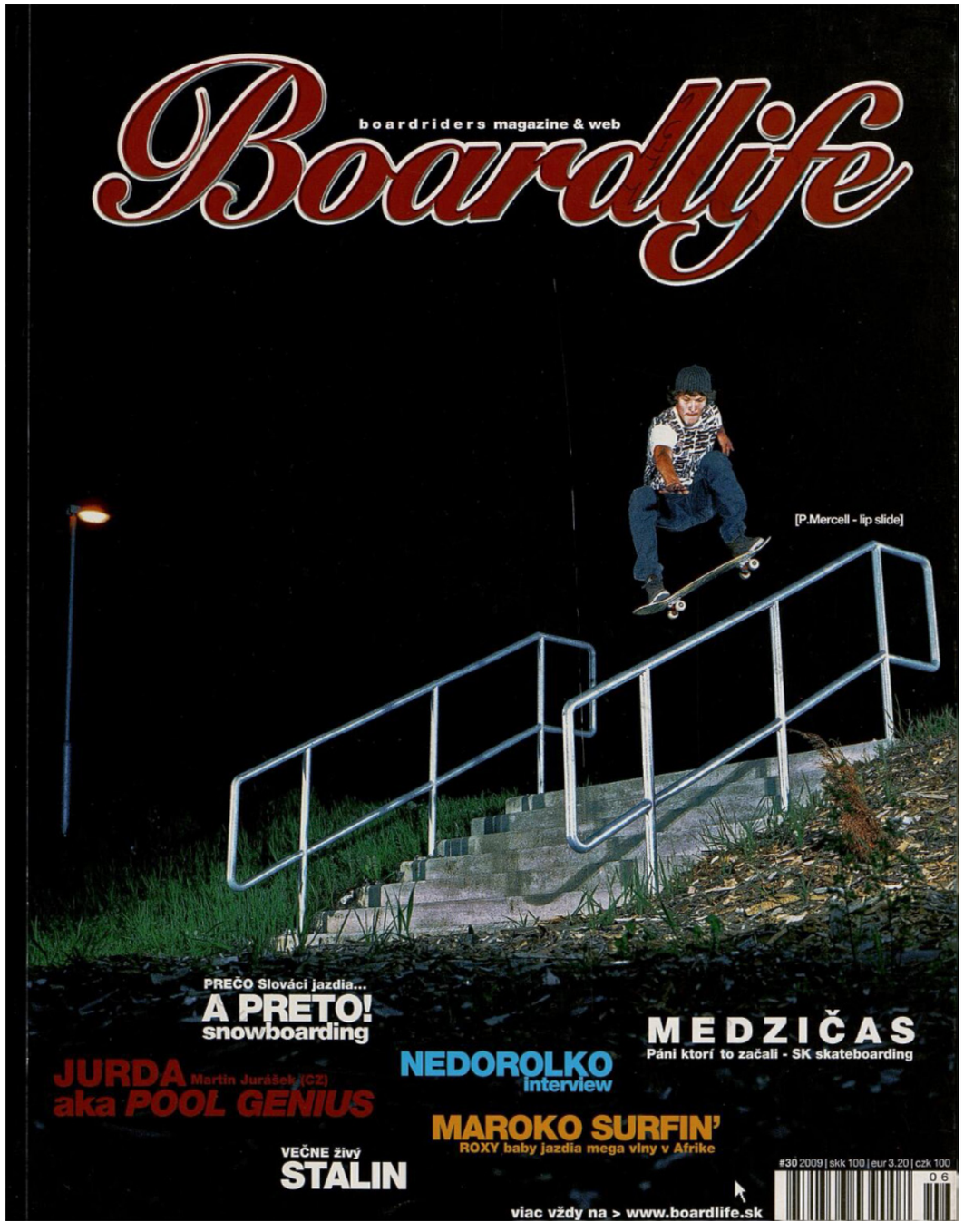

č. 30: Peter Mercell, Frontside lip slide,
Zvolen, 2009, fotograf: Matúš Rendek

ZINY AKO ARCHÍVY ZDOLA: VIZUÁLNE NARATÍVY SKEJTOVEJ SUBKULTÚRY NA SLOVENSKU (2013 – 2018)

4.2

Po zániku slovenského skejtového magazínu *Boardlife* v roku 2009 vznikol priestor, ktorý komunita zaplnila vlastnými silami. Skupina okolo Petra „Koča“ Kočiša, Dávida „Dejva“ Šimu, Róberta Haberla, Jakuba Slávika, Rudka Rokošného, Igora Hanečáka a Miloša Ogurčáka začala vydávať samizdatový zin *SKETORD – Slovenská skejtboardová scena*. V duchu DIY filozofie vzniklo päť čísel, ktorých cieľom bolo zachytiť skejtovanie ako spôsob života, teda nielen športový výkon, ale najmä komunitu, priestor a každodennosť. Posledné číslo z roku 2018 nieslo podtitul *Angažovaný skejtbordista* a otvorene tematizovalo skejtboarding ako postoj a kultúrnu pozíciu.

Ziny ako *SKETORD* fungujú ako subkultúrne archívy, ktoré dokumentujú život „zdola“ prostredníctvom každodenných skúseností a perspektívy insiderov. Na rozdiel od komerčných médií alebo tradičných športových magazínov, tieto publikácie vznikajú spontánne, kolektívne a s dôrazom na autentický výraz. V slovenskom kontexte zároveň čiastočne suplujú absenciu systematického vizuálneho a kultúrneho archívu skejtovej scény. Vizuálna estetika kolážových strán, ručne písaných textov a často aj analógových fotografií vytvárajú špecifickú podobu pamäte, ktorá zachytáva nielen jazdcov, ale aj spoty, nálady, výlety a medziľudské vzťahy.

Sketord 1
Kočo a kolektív
2013

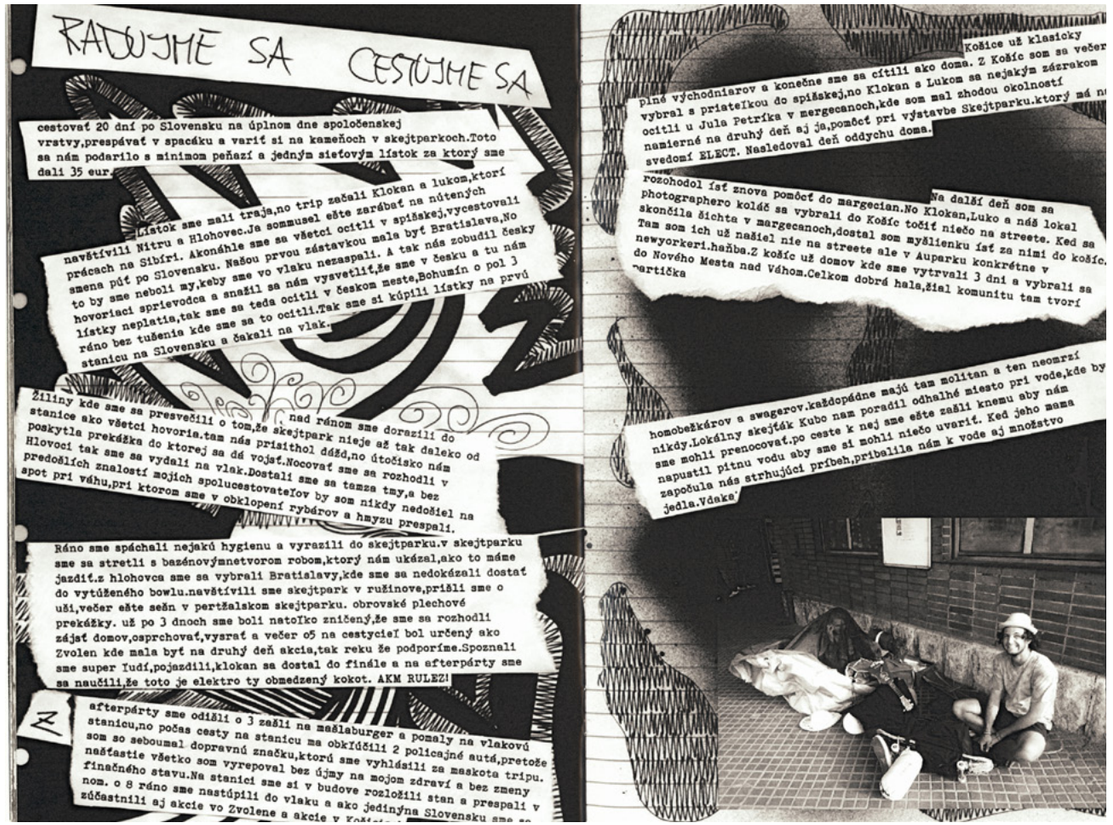

Sketord 2
Kočo a kolektív
2013

Sketord 3
Kočo a kolektív
2013

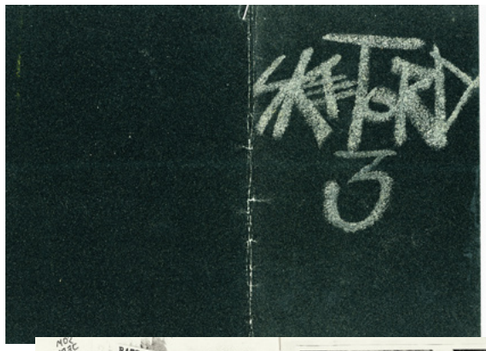

Sketord 4
Kočo a kolektív
2013

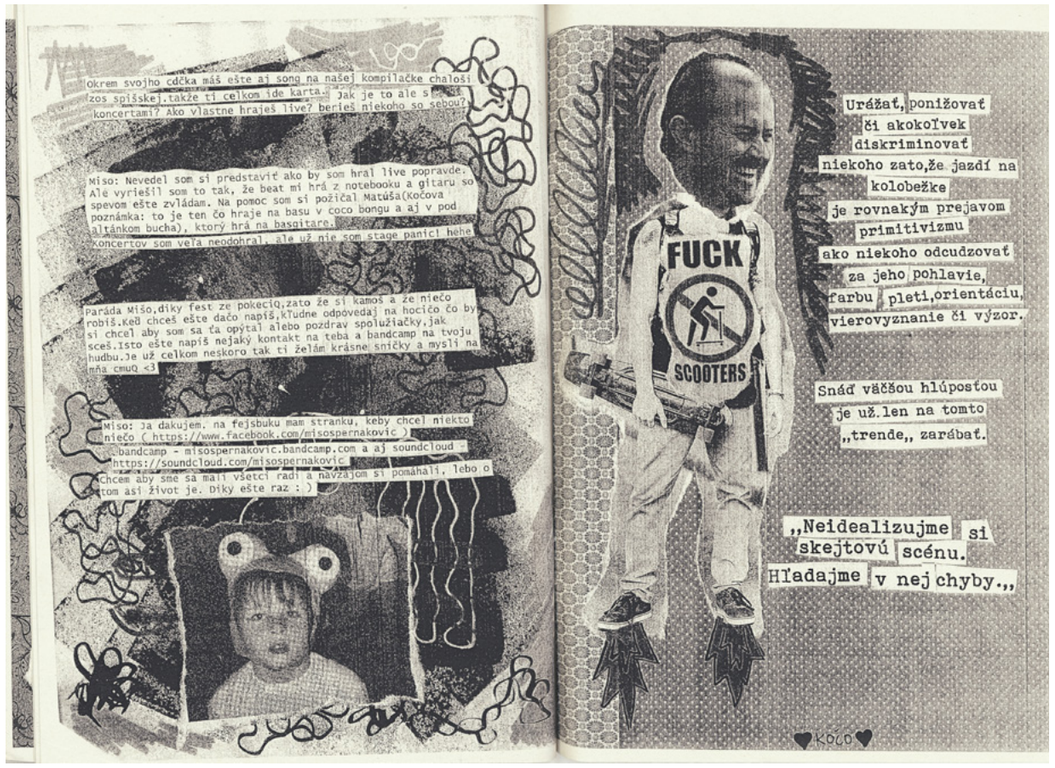

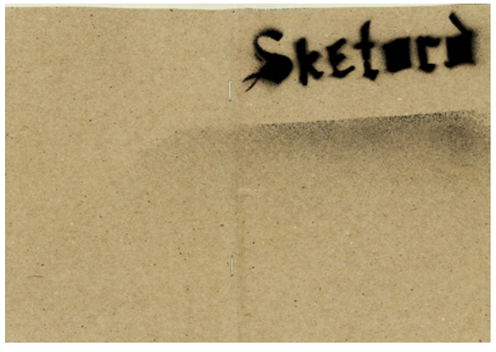

Sketord 5
Kočo a kolektív
2018

Popri kolektívnych zinoch vznikali aj autorské fotoziny. Dávid Šima v roku 2015 vydal fotozin *Za siedmimi vlnami*, ktorý dokumentoval cestu po západnej Európe s Denisou Faguľovou a Filipom Slívom. Zastávky ako Meiringen (Švajčiarsko), Argenton-sur-Creuse (Francúzsko) či Zarautz a Bilbao (Baskicko) reprezentujú geografiu skejtovania a momenty mimo hlavného toku turizmu či komercie.

Zin I am Rudko Bitch od Rudka Rokošného (2015) je osobitý svojím formátom – xeroxová tlač na recyklovanom papieri, páskovou lepené leporelo. Zin funguje ako vizuálny denník a reflektuje osobné úvahy o živote, vzdore voči spoločenskému tlaku, priateľstvách a skejte ako ceste k slobode. Podobne *Slniečko 1* (2015) od Petra „Koča“

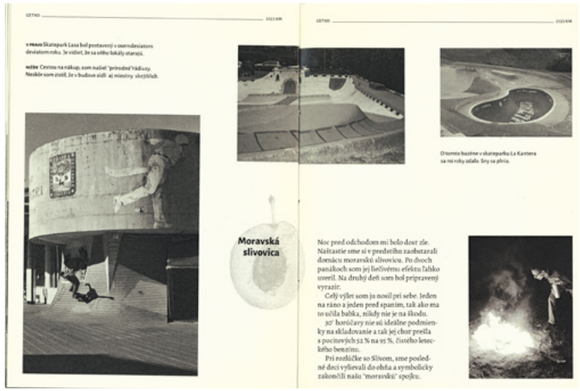

Za siedmimi vlnami
Dávid Šima
2015

I am Rudko Bitch
Rudko Rokošný
2015

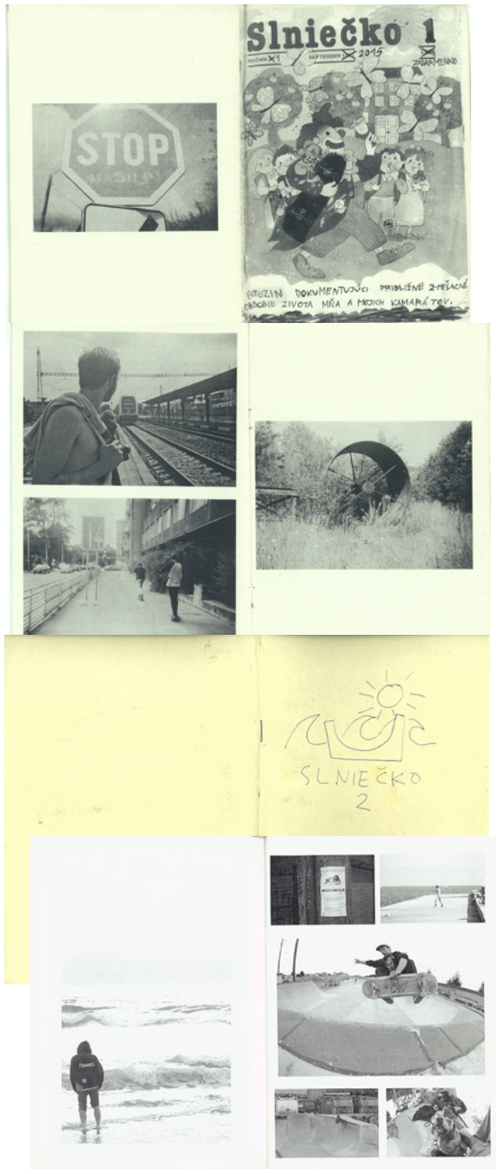

Slniečko 1, 2
Kočo
2015

Kočiša dokumentuje dvojmesačné obdobie života jeho partie, no nie cez naratív výnimočnosti, ale prostredníctvom každodenných obrazov. *Slniečko 2* (tiež 2015) sa zameriava na výlet partie zo Spišskej Novej Vsi do USA, vrátane návštevy legendárneho spotu Burnside v Portlande.

Matthew Girmon vytvoril približne v tom istom období svoj zin *Skate Life – skateboard photo zine*, zbierku fotografií z rokov 2014 – 2015. Ide o výber z jeho začiatkov ako fotografa, kde dominujú čisto akčné zábery trikov.

Peter „Koláč“ Kolarčík v roku 2016 vydal zin *Dorici aj s Malmom*, ktorý zachytáva skejtový výlet do Malmö. Spolu s ním sa na výlete zúčastnili Kočo, Klokan, Marek a Igor Hanečák. Význam zinu nespočíva v jazdení, ale v dokumentácii života na cestách: low-cost filozofia, spanie vonku, freeganstvo. V tom istom roku Koláč vytvoril *Po cestách neznámych*, zin z výletu stopom do Olomouca, cieľom ktorého bol DIY spot Baumax. Tieto ziny odhaľujú sieť miest, kde sa vytvára alternatívna subkultúrna mobilita. Koláčovým najväčším zinom je *KZN KIDZ SNV SK8*, ktorá zachytáva život skejtparku v Spišskej Novej Vsi v rokoch 2011 – 2018. V prvých rokoch bol hlavným autorom fotografií Koláč, záverečné roky (2016 – 2017) dokumentoval autor tohto textu, najmä počas komunitných akcií *Pozitif Dej 4* a *5*. Do zinu prispeli aj Ďuro Tury a Matthew Girmon. Výsledkom je kolektívna vizuálna pamäť lokálnej skejtovej scény.

V roku 2017 vznikol aj zin KU5IK o komu-

Skate Life
Matthew Girmon
2015

Dorici aj s Malmom
Peter Kolarčík
2016

Po cestách neznámych
Peter Kolarčík
2016

KZN KIDZ SNV SK8
Peter Kolarčík
2018

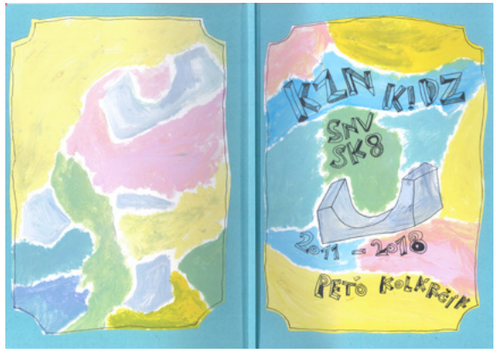

KU5IK
Peter Kočiš,
Peter Lančarič,
Dávid Šima
2017

nitnom centre *Kubik Nápadov* v Trnave, k príležitosti piatich rokov fungovania, ktorý sa zameral najmä na komunitné iniciatívy. Zin vznikol ako kolektívny projekt, na ktorom som sa spolupodieľal ako jeden z autorov spolu s Petrom „Kočom“ Kočišom a Dávidom „Dejvom“ Šimom. V zine bola venovaná kapitola aj neoficiálnym skejt spotom, ktoré v Trnave komunita postavila ako reakciu na pasivitu a absenciu systémovej podpory skejtbordingu zo strany mesta. Skejtparky a spoty nie sú len miestami s prekážkami na jazdenie, ale kulisami spoločného prežívania.

Vizuálny jazyk a význam fotografie v skejtových zinoch

Fotografia hrá v skejtových zinoch kľúčovú úlohu – nielen ako dokumentárne médium, ale aj ako nástroj formovania kolektívnej pamäti, identity a subkultúrneho príbehu. Oproti bežným mediálnym obrazom skejtbordingu, ktoré sú často zamerané na športový výkon alebo reklamu, fotografie v zinoch zachytávajú to, čo Douglas Harper (2021) označuje ako „obyčajné momenty s nezvyčajnou hĺbkou“. Ide o fotografie, ktoré sú neformálne, často analógové, technicky nedokonalé, no práve preto autentické a dôveryhodné v rámci subkultúrnej logiky.

V zinoch sa často objavujú fotografie kamarátov pri odpočinku, prespávaní vonku, pri pohybe mestom, detaily z DIY spotov a urbánneho priestoru, vizuálne denníky z ciest alebo skejtových akcií, uvoľnené portréty a podobne. Tieto fotografie sú dôkazom toho, čo Abigail Solomon-Godeau (2017) označuje ako *„dokumentárne obrazy zo sveta, ktorý sa neukazuje“* – teda obrazy neviditeľných každodenností, intímnych väzieb a mikrosociálnych interakcií.

Vizuálny jazyk týchto zinov je surový a otvorený – podobá sa na to, čo Charlotte Cotton (2020) popisuje ako *„pluralitu súčasnej fotografie“*: nie je tu jeden štýl alebo jeden estetický rámec, ale variabilita pohľadov, ktorá reflektuje život komunity tak, ako ho žije. Z formálneho hľadiska väčšina fotografií v týchto zinoch často porušuje pravidlá kompozície, sú technicky nedokonalé, zle vytlačené. Fotené sú na telefón, starý analógový alebo digitálny fotoaparát, prevažne ľuďmi, ktorí nemajú fotografické ambície. Nie je to však nedostatok, ale dôkaz alternatívnej vizuálnej gramotnosti. Fotografia tu nie je „o dokonalosti“, ale „o prežitku a spomienke“. Subkultúrne fotoziny tak ukazujú, že fotografia je archívom (svedectvom o mieste a čase), jazykovým médiom (vizuálnym dialógom medzi členmi komunity) a kolektívnym dokumentom, ktorý buduje subkultúrnu identitu zdola.

Fotografie v skejtových zinoch nie sú len „obrázky trikov“, ale mapy každodenného života. Ukazujú, kde sa jazdí, s kým sa jazdí, ako sa býva, cestuje, čaká, pije, odpočíva, a tým vytvárajú vizuálnu pamäť komunity, ktorá by inak zostala nezaznamenaná.

MATÚŠ RENDEK

5.1

Ako si sa dostal k skejtbordovej fotografii? Čo bolo prvé – skejt alebo fotka?

Fotografia. Ako každé dieťa, aj ja som opakoval to čo robili, rodičia. Mama fotila každý výlet a každú akciu na malú priehľadovku Minolta. Pamätám ako som to chcel aj ja. No a potom to už šlo prirodzene, dokumentoval som to čo som robil rád, ľudí, kamošov okolo...

Pamätáš si na svoj prvý skejtbordový záber?

To už bolo veľmi veľmi dávno, asi by som si len vymýšľal.

Ako by si porovnal svoje prvé fotografie s tými, ktoré robíš dnes?

Ľahko. Postupne boli samotné akcie čím ďalej tým viac “nudné”. Nie je tam nekonečný priestor, ako to zobraziť, aby si bol spokojný aj ty, aj jazdec, takže u mňa je to jednoznačne posun k abstrakcii (aspoň trošku) a dokumentárnej forme života okolo.

Aká je tvoja definícia ideálneho klasického skejtbordového záberu?

Neexistuje, ale platia tam tie isté pravidlá ako v každej/celej fotografii.

Ako by si opísal svoju skejtbordovú fotografiu niekomu, kto tvoju prácu nikdy nevidel?

Musíš si ju pozrieť, o výtvaranom umení dokážu HOVORIŤ len na rádiu Devín.

Aké témy najčastejšie zachytávaš? Aký štýl preferuješ? Čo je pre teba pri fotení najdôležitejšie?

Fotil som to, čo sa dialo a to, čo sme dokázali - ja a jazdec, niekedy ľahko rýchlo prirodzene, inokedy to bolo inscenované svetlami, priestorom, ale jazdenie bolo vždy ozajstné.

Čo je najdôležitejšie? Poviem to v skratke. Aby si bol spokojný, nemá zmysel hovoriť o expozícii, kompozícii, abstrakcii. Štýl sa nedá vybrať, ty prirodzene niekam smeruješ a za tie roky (to je dôležité, musia to byť roky fotenia) niekam prídeš, nájdeš si spôsob, ktorý ťa uspokojuje a ak uspokojí aj okolie tak super, win win, ak len teba tak si spokojný “šuplíkový umelec”, čo nemusí vôbec vadiť.

Aké vybavenie preferuješ pri fotografovaní skejtbordingu a prečo?

Fotoaparát, nakoniec je jedno aký. Sklá - bez nich to nejde a naozaj lacné je lacné a drahé je väčšinou oprávnene drahé, čo neznamená že ich vieš použiť. Samozrejme, aj ja som napodobňoval amerických fotografov a nevedel som si predstaviť život bez fisheye. Trvalo to dosť dlho, ale prešlo to. To isté platí o bleskoch. Dnes sú to už kúzelné zariadenia, ale stále je to trošku vopruz a zdržuje to všetkých. Poviem to takto, je dobre dlhšiu dobu fotiť len s jedným sklom a jedným telom, nech ste potom v jednote a súzvuku. Neriešiš, aké sklo vybrať z vaku, ale riešiš scénu, náladu, a možno aj trošku trik (úsmev), ten časom už najmenej.

Fotíš aj na analóg? Ak áno, prečo? Máš obľúbený typ filmu?

Film je film, digi je digi, kto to vidí, tak má možnosť voľby, kto rozdiel nevidí... nevadí. Všetko, čo sa hovorí o fotení na film, je tak trochu pravda. Je to drahé, dávaš si viac pozor, viac rozmýšľaš, má to inú náladu či už čienobiely alebo farebný negatív, o diáku nehovoriac. Fotiť na film a na kinofilm rozmer má podľa mňa zmysel len v čienobielej. Farba, tak to nech je stredný formát, lebo farebný negatív 24x36mm je len taký vtip aj na tom najlepšom skeneri. Filmy nie sú obľúbené, filmy sú na daný účel, treba ho poznať a mať vyskúšané, potom vieš čo máš robiť, čo môžeš očakávať. Samozrejme čiernobiely si musíš vyvolať sám, je to súčasť tvorivého procesu.

Aké najväčšie výzvy prináša fotografovanie skejtbordingu a ako ich prekonávaš?

Aké prináša fotenie svadby, dostihov, motoršportu, portrétu riaditeľa... Poznám fotografie bežných novinárskych fotografov, dokonca aj takých, čo sa označujú ako “športový fotograf”, väčšinou to je nepoužiteľné. Nevedia, čo skejťáci chcú a musia na tej fotografii mať. Takže platí to isté ako v každej práci “musíš vedieť čo robíš”.

Ako prebieha spolupráca so skejtermi pri fotení? Plánujete spoločne miesto a trik, alebo im nechávaš priestor na vlastnú kreativitu?

Dá sa to vždy len spolu, ale ako v každom vzťahu, raz má navrch jeden, raz druhý.

Zažil si pri fotení nejakú nezabudnuteľnú alebo vtipnú situáciu? Ako na ňu spomínaš dnes?

Samozrejme, kvôli tomu to predsa robíš. Na vymenovanie situácií pri fotení tu nemáme priestor, je to 30 rokov života.

Pamätáš si na nejaký výnimočný moment, ktorý si nestihol zachytiť a dodnes si na to pamätáš?

Asi také boli, ale aj to odnesie čas.

Ako skejtbordová subkultúra formovala tvoj prístup k fotografii? Vnímaš, že tieto skúsenosti prinášajú inú perspektívu aj v iných žánroch, ktorým sa venuješ?

Toto je nějaká čudná akademická otázka, ktorej asi nie celkom rozumiem... možno skôr ako sk8 "kultúra" formovala, priťahovala/odpudzovala iné kultúry.

Ako vnímaš vzťah medzi skejtbordovou kultúrou a fotografiou?

Ako akýkoľvek iný v živote.

Ako sa podľa teba mení skejtbordová kultúra? Ovplyvňujú nové trendy, móda alebo hudba aj skejtbordovú fotografiu?

Asi už neviem. Dnes je všetko a nič. Neviem, čo je dnes v "móde". Slnko, našťastie, stále svieti. Ak sú emócie pri jazdení, potom ak ich dokážeš vidieť na fotografii, tak je to v poriadku, to by mohlo byť v móde snáď "navždy". Ostatné veci a vplyvy... to je to isté ako módna alebo fotografia architektúry. Zdanlivo sa to mení, lebo vznikla nová technika, ale to jadro je podľa mňa stále rovnaké...

Aká je budúcnosť skejtbordovej fotografie?

Predpokladám, že je úzko spätá s budúcnosťou skejtbordingu.

Má niektorá z tvojich skejtbordových fotografií alebo projektov pre teba výnimočný význam? Čím je pre teba taká alebo taký dôležitý?

Hmm, to je ako aj s celým životom, čo má/nemá význam... Myslím že nemá. Boli super výlety, super vopruzy, super pády, super výkony.

Ktorí fotografi ťa najviac ovplyvnili?

Nesledujem nikoho. Na začiatku, ktorý trval vlastne niekoľko rokov, to bol samozrejme TWS Magazine, a všetci ich core fotografi. Neskôr keď som už robil pre Boardlife to boli napríklad (aj) dvaja veľmi šikovní Francúzi, ktorí to robili veľmi inak ako Amíci, Jerome Tannon a Matt Georges. Týchto chlapcov by si mal každý pozrieť. Čo ma fascinuje? Ono to je tak, že sa ti páči to, čo sám nedokážeš. Možno to je podobné tomu, čo robíš ty, ale prešlo to filtrom inej osoby, a to je na tom fajné.

Ak by si mohol odporučiť jednu knihu alebo film, ktorý ťa najviac ovplyvnil, ktorý by to bol?

Fuuuu, všetky výtlačky starých TWS a KINGPIN. Určite musíš pozerať EURÓPSKU scénu, tak ako aj v kinematografii. Je výrazne iná ako kultúra z USA, nakoniec asi aj lepšia a nám bližšia.

Čo by si poradil mladým fotografom, ktorí sa chcú venovať skejtbordingu?

Čím viac máš dobrých kamošov, čo vedia veľmi dobre skejtovať, tým viac vás to bude všetkých baviť. Nevedieť fotiť, jazdiť, komunikovať, piť pivo a preskakovať cez ploty, to nepomáha. Samozrejme, môžeš si robiť, čo chceš a ako chceš. Môžeš sa ísť do školy "naučiť fotografovať", ale asi sa nestaneš v 22 rokoch zrazu "skejtbord fotografom". Myslím si, že vždy sú to ľudia, ktorí sú zo skejťáckej bandy.

Na poslednej letnej olympiáde bol skejtbording. Sledoval si súťaž? Videl si fotografie zo súťaže? Čo na nich hovoríš?

Jaj toto nie, toto ma ozaj nezaujíma, hlavne TO JAZDENIE ROBOTOV V TÝCH SK8 PARKOCH. Tak toto je napríklad pre mňa "odporná móda". Videl som v živote jazdiť v rôznych parkoch tých najlepších z najlepších na svete a naozaj ti oči vypadnú a sánka stratí svoje miesto, ten štýl, tá rýchlosť, tá improvizácia, ale tento "olymp style" je pre mňa niečo hrozné.

Skejtbordisti netvoria len subkultúru, ale sú považovaní aj za športovcov. Aký vzťah máš k športovej fotke?

Treba si vysvetliť a pochopiť, čo znaména slovo šport. Športová fotografia je super, je tam moment, je tam emócia, aj dokument. Žiaľ veľmi zriedka také nájdeš v (našich) masmédiách.

CINES

RSP 2.1

4 REV Tr 3.6.99

RIV
ŽSR
616 0bN
2385 kg
20.01
RASTIL OLEJ
A B1 B2 C
S 40t 22,5t 48t
90 36t

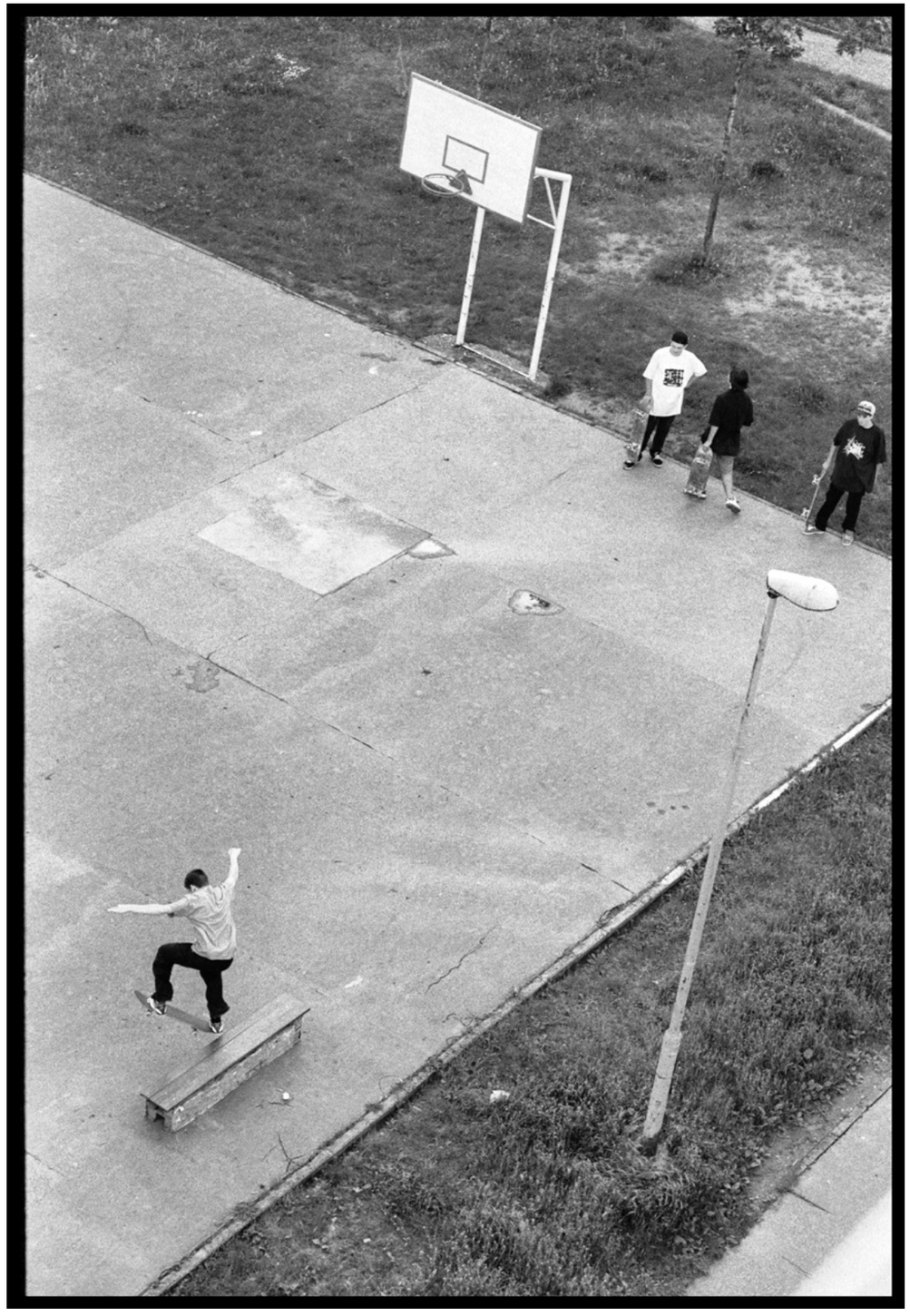

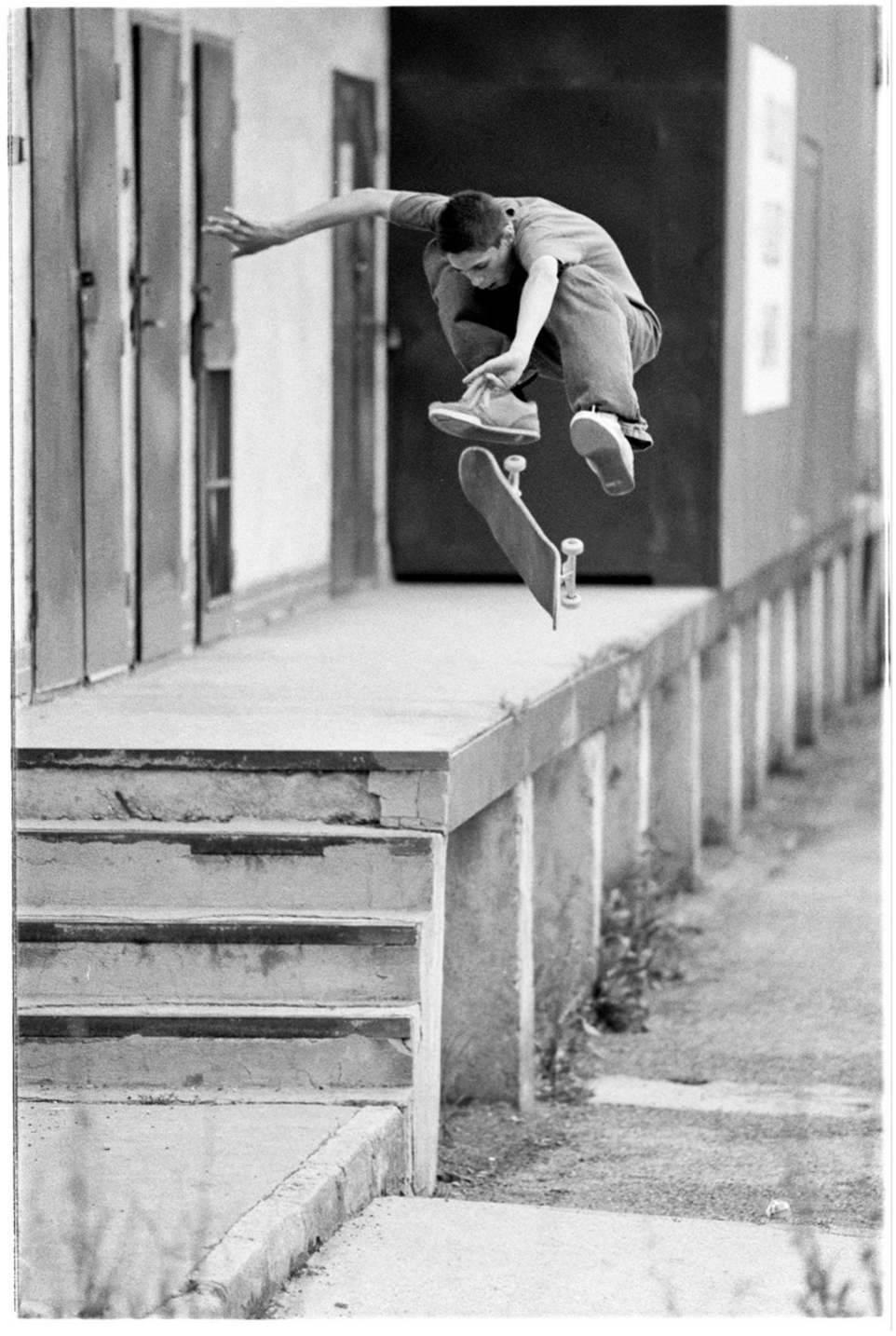

DON'T DO IT

5.2

PETER MERCEL

Ako si sa dostal k skejtbordovej fotografii? Čo bolo prvé – skejt alebo fotka?

Prvý bol skejt. Pamätám si, že som videl kamaráta Ďura Zajačku skejtovať počas toho, ako som si robil úlohu z matematiky. Počul som nejaký hluk, išiel som sa pozrieť k oknu a videl som ho jazdiť. Ihneď som išiel za ním von, že aj ja si to chcem vyskúšať. Ukázal mi trik pop shove-it, ktorý som sa snažil spraviť aj ja. Nepodarilo sa mi to úplne, ale aspoň nejaký "touch" som tam mal. Potom som si vyprosil skejt od mamky a začali sme skejtovať spolu.

Pamätáš si na svoj prvý skejtbordový záber? Ako by si porovnal svoje prvé fotografie s tými, ktoré robíš dnes?

Moje úplne prvé fotky boli ešte z detstva, keď som mal jednorazový analógový foťák. Takú klasickú automatiku, na ktorej si človek iba cvaká. Skôr to bola len dokumentácia kamošov, 12-ročné dieťa a cvakáš. Neskôr, keď som mal asi 15, som doma našiel starú Prakticu a s Marošom Čakým sme si na polovicu kupovali filmy, lebo sme nemali peniaze. Delili sme si filmy aj náklady na vyvolávanie – „koľko si ty vyfotil, koľko ja?" – a platili sme to spolu. Tak sme dosť ušetrili a mohli viac fotiť.

V roku 2007, keď som mal 17, som si uvedomil, že ma skejtová fotografia a dokumentovanie kamošov neskutočne baví, no stále som chcel byť aj skejter, ktorý má sponzorov. To bol môj rozpor medzi tým byť profi skejtbordistom a ísť so slovenskou skejtovou delegáciou do Barcelony na mesiac alebo byť fotografom a kúpiť si prvý digitálny fotoaparát. Nemal som veľa peňazí, ale našetril som si 30 tisíc korún. Predal som veci, ktoré som povyhrával cez skejtbording, plus brigáda pred a po škole. Nakoniec som išiel do BCN aspoň na týždeň a kúpil som si Canon Eos 350D, ktorý odštartoval moju foto karieru.

Keď sa vrátim k analógu, úplne prvé fotky som robil na Prakticu, povedal by som, že to sú tie prvé skutočné skejtové zábery. Vtedy to bolo viac spontánne a viac od srdca. Jasné, aj teraz tam to srdce je, ale dnes už človek viac hľadá ten spot. Chce, aby to bolo zaujímavé, lebo tých fotiek je dnes veľmi veľa. Predtým to bola čisto láska k tomu športu a k tomu cvaku. Si s kamošmi a robíte si srandu. Spomínam si, že u babky v Trenčianskych Tepliciach sme vyfotili celú rolku, lebo tam bol super spot – pódium kde hrával letný orchester. Nedokážem si ale spomenúť na svoju úplne prvú skejtovú fotku.

Aká je tvoja definícia ideálneho klasického skejtbordového záberu?

Musí to byť pekná fotka aj bez skejťáka. Ak by si ho odstránil, záber musí stále vizuálne fungovať. To mi príde ako dôležité a tiež aj blesky, práca so svetlom je veľmi dôležitá. Doplní tam atmosféru, ktorú mal fotograf v hlave.

Ako by si opísal svoju skejtbordovú fotografiu niekomu, kto ju nikdy nevidel?

Som taký „hľadač". Moja fotografia je viac dokumentárna a o hľadaní spotov.

Aké vybavenie používaš a prečo? Máš obľúbený objektív?

Kedysi som mal 70–200 mm a striedal som to s fisheye-om. To ti úplne stačí na fotenie skejtbordingu. Teraz mám Hasselblad X2D. Mám k nemu 21 mm, 45 mm a 90 mm objektívy. To je moja „pseudo svätá trojica". Viac nepotrebujem.

Fotíš aj na analóg? Máš obľúbený film?

Vyrastal som na analógu a aj prvé fotky boli analógové. Vyvolávam si všetko sám. Robil som aj portréty na veľkoformát – 4×5 na Cambo. Veľkoformát je momentalne môj "legacy", keď chcem spraviť analógovú fotku, tak stále môžem. Nakoľko som musel predať všetky moje analógové fotoaparaty. Zo začiatku som fotil na ORWO a FOMA, čo boli staré, expirované filmy, ktoré som dostal od brata môjho deda. Neskôr som prešiel na Ilford, ktorý bol pre mňa „wow" film, najviac. Keď idem a môžem, tak teraz si kúpim Ilford.

Aké sú najväčšie výzvy pri fotení skejtbordingu a ako ich prekonávaš?

Vydržať do konca a nevzdať sa. Keď fotíš niekoho, kto skúša trik už fakt dlho, napríklad tri hodiny a stále mu to nejde, tak je to na palicu. Ale ty ho nemôžeš potopiť. Ja som sa vždy snažil byť taký mentálny kouč a hovoril som mu: „Kámo, neser na to, daj si inak nohy, choď sa prejsť." Povzbudiť ho. To sa stáva asi len u skejtbordingu,

pri žiadnom inom športe to tak nieje, že by fotograf tak kecal do toho tomu športovcovi.

Ako prebieha spolupráca so skejťákmi pri fotení?

U mňa to bol vždycky dialóg. Väčšinou som niečo našiel – nejaký spot – a povedal som: „OK, páči sa ti to? Alebo nie?“ A on že: „No, možno by som skúsil toto.“ Vždy sme sa o tom rozprávali, keď sme to mali pripravené.

Ale niekedy ideš len tak po ulici a zastavíš niekde, dáš auto na blikačky a vôbec to nemáš naplánované. Nemáš čas si to pripraviť. Je to extrémne spontánne. Ani si nestihneš rozložiť techniku, lebo ťa hneď niekto príde zrušiť, vyhodia ťa, zavolajú policajtov.

Keď sme išli niečo fotit cielene, tak som mal všetko pripravené v kufri auta – statívy, blesky, odpaľovače. Väčšinou tam bol niekto zo skejťákov, kto mi pomohol všetko rozložiť. Aj keď sme to už mali nachystané, tak sa často stalo, že došli policajti a začali vykrikovať, že čo tam robíme, že nám zoberú techniku, že pokuta...

Ja som sa im vždy slušne prihovoril, ukázal som kartičku, že som novinár, že dokumentujem šport, že si z nich nerobím srandu. Ale niekedy sa to aj tak zvrhlo, že človek má pocit, že ich vytočil len tým, že vôbec prišiel. A to je vec, ktorú som odkázal aj mladším, že sa toho netreba báť. Keď chcú, nech si vybavia kartičku zo Slovenského syndikátu novinárov. Aj mne to veľakrát pomohlo, napríklad keď som šiel do Nórska. Ale treba si priznať, že 90 % skejtových fotení je technicky nelegálnych, lebo fotíš na miestach, kde to vlastne nemáš robiť. Výhoda skejťákov je, že keď sa snažíš naučiť nejaký trik, tak sa nemôžeš vzdať. To isté platí aj pri tej fotke potom, že sa nemôžeš vzdať a neodídeš bez fotky. Veľakrát som už mal na mále a chuť sa na to vysrať, neveril som tomu skejťákovi, že to dá a on to potom dal. Sú aj skejťáci, ktorí sa vzdávajú, ale tí čo nie, tak z toho skejtbordingu môžu ťažiť celý život, teda aspoň ja z toho ťažím celý život.

Máš nejakú nezabudnuteľnú alebo vtipnú príhodu z fotenia?

Hej, hneď mi napadne jedna vtipná situácia z Barcelony. Išli sme fotiť Petra Horváta a Pavlačika a boli sme niekde úplne za Barcelonou, odviezli sme sa vlakom. No a ja som vtedy nemal úplne najlepší gastroživot, teda asi ho nemám ani teraz, a dostal som brutálnu hnačku. A teraz si predstav, čakáme na ten trik, on sa už ide rozbiehať, a ja len že: „Počkaj, počkaj, počkaj...“ Nechal som mu tam foťák, normálne že na zemi, len som mu povedal, nech mi ho postráži a utekal som na záchod.

Ako skejtbordová subkultúra formovala tvoj prístup k fotografii?

Ten skejtový mindset mám v sebe a dávam ho do všetkého, čo robím, aj do fotografie, aj do života.

Ako vnímaš vzťah medziskejtbordovou kultúrou a fotografiou?

Ja si myslím, že to je niečo, čo sa navzájom ovplyvňuje. Samo o sebe to funguje ruka v ruke. Skejtbording ovplyvňuje fotografiu a zasa fotografia skejtbording, je to kolobeh života.

Ako sa podľa teba mení skejtbordová kultúra? Ovplyvňujú ju nové trendy, móda, hudba?

Určite ano, podľa mňa každa dekáda má svojich hrdinov ako v hudbe, tak móde a aj v skejtbordingu. Momentalne mi príde, že móda ovplyvňuje skejtbording podobne ako hudba v minulosti (90. roky), ale to je len moje pozorovanie, kedže som už viac menej v uzadí skejtbordingu.

Ktoré trendy v skejtbordovej fotografii sú podľa teba teraz najvýraznejšie?

Ja som sa tých trendov nikdy vlastne nedržal. Vždy som sa snažil robiť si to po svojom, a to robím dodnes. Ale čo som si všimol, napríklad v štýle skejtbordingu, je, že keď je niekto napríklad raper a jazdí technické triky, tak tie fotky majú úplne iný nádych, úplne iný vibe. A čo som si fakt všimol ako taký výrazný trend, je, že sa fotí strašne zblízka človeku a prepáľuje sa svetlo, kde sa dá. A to mi príde z technického pohľadu úplne zle.

Aká je podľa teba budúcnosť skejtbordovej fotografie?

Ja už vlastne fotím veľmi málo, ale stále mám k tomu vzťah, stále to vo mne je. A čo sa týka budúcnosti sskejtbordovej fotografie, tak podľa mňa sú dnes všetci kameramani fotografi minulosti. Alebo inak, kameraman je ten, ktorý fotí, len viac obrázkov za sebou, chápeš, vo videu. Všeobecne mi príde, že fotografia ako taká vymiera, ale to tak proste je, je to vývoj doby, ktorý nezmeníme.

Máš nejaký projekt alebo fotografiu, ktorá je pre teba výnimočná?

Monuments je projekt so zámerom skejtovať na starých komunistických a vojenských monumentoch, v rámci ktorého sme za štyri dni prešli desať krajín. Jedna z fotiek sa objavila v publikácii *Thrasher Photograffiti*, ktorá mapuje štyridsať rokov skejtbordingu prostredníctvom fotiek. Fotky z *Monuments 3* som fotil na Hasselblad a filmy som vyvolával priamo na spotoch, aby sme vedeli, či máme dobrý záber.

Ktorí fotografi ťa ovplyvnili? Sleduješ niekoho aktuálne?

Určite Rendek. Ten ma ovplyvnil asi najviac. Potom aj viacerí fotografi z Čiech ako napríklad Dan Vojtěch alebo Hofik (prehistorický fotograf Board magazínu), ale Rendek mal na mňa fakt silný vplyv. Zo Slovenska určite Karol Kállay, toho mám veľmi rád. Mám aj jeho knihu Mne Slovensko krása je. Ďalej je to Blabac, mám aj knihu, ktorú som vyhral a to ma veľmi potešilo, lebo Blabac je pre mňa veľká inšpirácia.

Atiba je taktiež pre mňa srdcovka. A keď to mám povedať na takej paralelnej osi, tak pomyselne Kubo Križo je podľa mňa československý Atiba – a ja som skôr ten technický Blabac. A teraz, keď už som starší, tak ma inšpiruje napríklad Jason Lee. Ten fotí na veľkoformát a mám pocit, že tam raz skončíme všetci a budeme fotiť opustené pumpy.

Aká kniha alebo film ťa najviac ovplyvnili?

Film *Control*. Mám strašne rád *Joy Division*, mám aj ich platne, a ten film je podľa mňa fakt skvelý. A čo sa týka skejtového videa, tak musím povedať, že najviac ma ovplyvnilo *Flip – Sorry*. Jasné, *Baker* je super, uznávam ich, ale ja som skôr ten typ, ktorého zasiahla práve tá generácia okolo Flipu a to video *Sorry*. To bol pre mňa zásadný moment.

Čo by si poradil mladým fotografom, ktorí chcú fotiť skejtovanie?

Ja som dokumentoval mojich kamošov, keď sme ešte vôbec nevedeli, že nejaké dobré triky existujú. Nevedeli sme ani, ako vyzerajú dobre odfotené fotky. Ale bolo to o tom, že si to chceš celé prejsť – že to je taký quest. Spraviť dobrú fotku niekoho, kto ešte ani nevie dobre skejtovať, to je podľa mňa úplne najviac. A ja by som mladým povedal: robte si, čo chcete, pokým máte čas. Lebo potom už ten čas nebude a už si nebudete môcť robiť, čo chcete.

Na poslednej letnej olympiáde bol skejtbording. Sledoval si súťaž?

Áno, sledoval som olympiádu, ale nečakal som od toho nič. Pre mňa je to ako keď ide futbal, ktorý nesledujem, ale úprimne bolo to celkom super.

Videl si fotografie zo súťaže?

Videl som tie fotky. Niektoré tie fotky boli úplne hrozné. Ale nechcem byť úplne brutálny hejter, ale neviem, či toto chceme dávať do vytlačenej knihy.

Skejtbordisti netvoria len subkultúru, ale sú považovaní aj za športovcov. Aký vzťah máš k športovej fotke?

Ja som fakt rád, že skejtbording mi prišiel do života. Skejtbording si našiel mňa a nie ja jeho, lebo mne nikdy nešli žiadne iné športy. A vlastne som si tak prirodzene vytvoril odpor ku všetkým ostatným športom, a tým pádom aj k športovej fotke všeobecne. Tie fotky ma vôbec nezaujímajú, ak tam nie je "skejt" ideaológia, odkiaľ, kam a čo. Športové fotky 99 % zaznamenávaju len emócie športovca, čo je dôležité, no keď nevieš, že napríklad skokan na lyžiach preletel 1 000 metrov a vidíš len jeho mega detail na tvár, tak mi to moc o jeho výkone nepovie. To mi vlastne asi prekáža najviac.

AKIS

SHIMMY YO
SHIMMY YEAH

5.3

KUBO KRÍŽO

Ako si sa dostal k skejtbordovej fotografii? Čo bolo prvé – skejt alebo fotka?

Fotiť som začal až po tom, čo som dva roky skejtoval a mám na to celkom dobrý príbeh. Chcel som si na Slavíne skočiť 4. blok a chcel som, aby mi to kamarát odfotil. Tak sme išli ako partia s Erikom Cvopom a Braňom Hozom jedno ráno na Slavín. Viem, že vtedy sme tam museli byť skoro ráno kvôli sekuriťákom, ktorí nás odtiaľ vždy vyhadzovali. Bolo to nejako na začiatku jari, tuším 2008, mal som vtedy 21 rokov. Z domu som zobral nejaký digitálny Kodak kompakt, a keď sme tam prišli, Braňo Hoz bol v slušnom rozbehu a hneď dal kino a hardflip z tretej kocky a ja som to odfotil.

Tento moment mi celkom otočil život. Boli to jedny z mojich prvých fotiek vôbec a viem, že to vtedy celkom obehlo našu skejt komunitu. Dostal som dosť props od ostatných, čo mi dodalo impulz začať s fotením. Miloval som ten pocit, že sa niekomu páči niečo, čo som vytvoril. Bola to pre mňa vtedy extrémna eufória. A pre mladého chalana to znamenalo veľa, lebo som sa prvýkrát cítil aspoň trochu „dôležito“.

Pamätáš si na svoj prvý skejtbordový záber? Ako by si porovnal svoje prvé fotky s tými, ktoré robíš dnes?

To som vlastne opísal vyššie. Musím povedať, že na to, že to bola moja prvá fotka, si za ňou celkom stojím aj dnes. Dnes rozhodne používam viac techniky, hlavne záblesky, a občas to kombinujem s analógovým stredoformátom, čiže sa s tým viac „serem“. Stále ma to baví, aj keď už skejtbording nefotím tak často. No vždy, keď sa mi niekto ozve s niečím zmysluplným, som do hry.

Aká je tvoja definícia ideálneho klasického skejtbordového záberu?

Čo je pre teba najdôležitejšie – pohyb, emócia, atmosféra, alebo samotné prostredie?

Predtým som sa strašne snažil, aby bolo všetko perfektné. Dosť som fotil na dlhé sklá, takže som sa sústredil na úplne vyrovnanú kompozíciu, zlatý rez, čo som si ani neuvedomoval, lebo som ten pojem vtedy ani nepoznal. Najdôležitejšie bolo, samozrejme, zachytiť čo najlepší moment.

Dnes som rád za celý ten proces. Tým, že to už nefotím tak často si viac užívam čas na streete a som rád, že môžem byť pri tom, keď vznikne niečo „sick“. Vracia ma to pocitovo späť tam, kde som začínal a za to som vďačný.

Ako by si opísal svoju skejtbordovú fotografiu niekomu, kto tvoju prácu nikdy nevidel?

Čo sa týka skejtu, rád zachytávam samotné triky, radšej než lifestyle okolo. Samozrejme, záleží od situácie a už to ani neviem takto striktne definovať. Ako som spomínal, skejtbording už veľmi nefotím.

Napríklad, keď sme boli so Skate World Better v Etiópii, celý proces ma bavil zas, zachytiť tú atmosféru okolo. Znamenalo to pre mňa, že fotím komplet dokument, čo bolo po dlhej dobe dosť obohacujúce.

Najdôležitejšie je pre mňa užiť si moment s kamošmi a hlavne, aby to bola sranda a o tom to celé pre mňa vždy bolo. Keď som bol mladší, bral som to o dosť vážnejšie (smiech).

Aké vybavenie preferuješ pri fotografovaní skejtbordingu a prečo? Máš obľúbený objektív?

Za mňa ideálne dlhé sklo alebo fisheye a aspoň tri záblesky. Ale celkovo preferujem dlhé sklo.

Fotíš aj na analóg? Ak áno, prečo? Máš obľúbený typ filmu?

Áno, fotil som dosť vecí aj na analóg, najmä stredoformát, a mám z tých výstupov obrovskú radosť. Akurát je to strašne nákladné.

Primárne teda fotím na digitál. 35 mm analóg som dosť používal na zachytenie lifestyle momentov, lebo to má podľa mňa lepší vibe. Občas sú tie fotky nedokonalé, ale práve to má svoje čaro.

Najradšej fotím na *Kodak Portra*. Podľa mňa má najlepšiu pleťovku, ale aj tak tie fotky potom dosť editujem, takže vo finále je to jedno.

Aké najväčšie výzvy prináša fotografovanie skejtbordingu a ako ich prekonávaš?

Ľudia, ktorým prekáža, že „ničíme“ verejný alebo súkromný majetok. To je celkom psychológia, ale za tú dobu som sa aspoň dobre naučil, ako s ľuďmi jednať v pohode.

Ako prebieha spolupráca so skejtermi pri fotení? Plánujete spoločne miesto a trik, alebo im nechávaš priestor na vlastnú kreativitu?

To je strašne individuálne. Sto ľudí – sto prístupov. Skejtr si vždy musí vybrať, čo bude dávať. Je kravina, aby som ja niekomu diktoval, čo má robiť.

Akoskejtbordová subkultúra formovala tvoj prístup k fotografii? Priniesla ti inú perspektívu aj v iných žánroch, ktorým sa venuješ?

Presne tak. Skejtbordingu vlastne vďačím za život, aký mám dnes.

Ako vnímaš vzťah medzi skejtbordovou kultúrou a fotografiou?

Za mňa je to odjakživa veľmi úzko prepojené. Strašne veľa úspešných režisérov, kameramanov, fotografov a podobne vzišlo práve zo skejtbordovej kultúry.

Ako sa podľa teba mení skejtbordová kultúra? Ovplyvňujú nové trendy, móda alebo hudba aj skejtbordovú fotografiu?

Skejtbordovú kultúru určite áno. Všetko sa nejako posúva a dvíha sa aj latka, ale nevidím dôvod, prečo by to malo zásadne ovplyvniť skejtbordovú fotografiu.

Ktoré trendy v skejtbordovej fotografii sú podľa teba teraz najvýraznejšie?

To fakt netuším.

Aká je budúcnosť skejtbordovej fotografie?

To tiež neviem.

Má niektorá z tvojich skejtbordových fotografií alebo projektov pre teba výnimočný význam?

Určite dve, ktoré som spomínal vyššie. Moja úplne prvá fotka, ktorá mi zadefinovala ďalšie životné kroky a projekt so *Skate World Better*, kde sme v Etiópii stavali skejtpark pre detské komunitné centrum. Mal som možnosť byť pri tom, priložiť ruku k dielu a zdokumentovať to. Toto je pre mňa jeden z najsilnejších projektov, akých som sa zúčastnil a som za to veľmi vďačný, konkrétne Martinovi Loužeckému.

Ktorí fotografi ťa najviac ovplyvnili? Máš niekoho, koho prácu sleduješ aktuálne? Čo ťa na nej najviac fascinuje?

Zo začiatku ma dosť ovplyvnil Matúš Rendek, bavil ma aj Joe Blabac a Atiba, ale nemali až taký zásadný vplyv na moju tvorbu. Aktuálne ma dosť baví Jake Darwen, ktorý to v skejtovej fotografii momentálne jednoznačne „zabíja“.

Ak by si mohol odporučiť jednu knihu alebo film, ktorý ťa najviac ovplyvnil, ktorý by to bol? Najobľúbenejšie skejtbordové video?

Kniha jednoznačne *Moc nášho podvedomia* od Dr. Murphyho. Video, ktoré ma ako mladého chalana úplne ovplyvnilo, bolo *BAKER 3*. Je to asi moje all-time najobľúbenejšie skejtové video.

Čo by si poradil mladým fotografom, ktorí sa chcú venovať skejtbordingu?

Nech sa tomu venujú naplno a predovšetkým nech si to čo najviac užívajú!

Na poslednej letnej olympiáde bolskejtbording, sledoval si súťaž? Videl si fotografie zo súťaže a čo na ne hovoríš?

Videl som a fandil som Rišovi. Fotky zo závodov vôbec nesledujem, ale úprimne, mal som radosť, že som videl kamoša vo finále. Beriem to ako *Street League*, ktoré zasiahlo aj širšiu verejnosť.

Skejtbordisti netvoria len subkultúru, ale sú považovaní aj za športovcov. Aký vzťah máš k športovej fotke?

Myslím si, že skejtbording je u niekoho aj forma umenia. Každopádne, vzťah k športovej fotke už veľmi nemám, ale veľmi fandím každému, kto ju s radosťou robí.

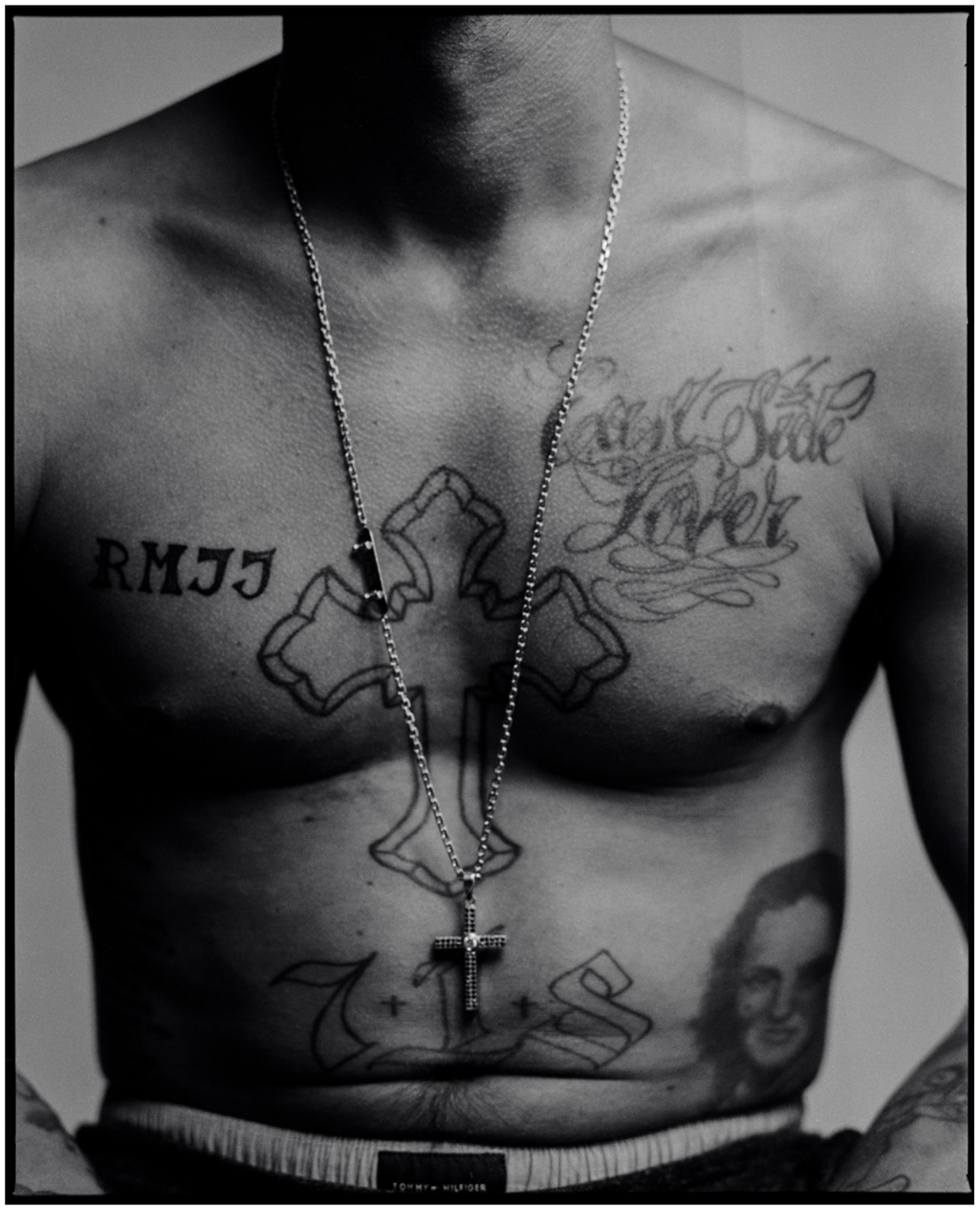
RMJJ
East Side
Lover

LEFT TURN ONLY

LEFT TURN ONLY

MAKKABEA

5.4

PETER LANČARIČ

Ako si sa dostal k skejtbordovej fotografii? Čo bolo prvé – skejt alebo fotka?

Prvý bol skejt, potom video a až neskôr fotka. Keď som bol na strednej škole okolo roku 2000, rodičia kúpili na splátky kameru na mini DVDčka. Bola to frajerina, hneď som ju zobral do skejtparku. Mala aj základný fotomód. Tá kamera bola vlastne prvý digitálny foťák v našej rodine. Hlavne som točil, ale začal som aj fotiť a fotky výrazne graficky upravovať, ako to vtedy bývalo v časopisoch a skejt videách.

Pamätáš si na svoj prvý skejtbordový záber?

Nepamätám si úplne prvý záber, ale pamätám si fotky z čias, keď som si na splátky kúpil prvú zrkadlovku Nikon D3000 a zohnal blesk, vtedy to začala byť taká „originál“ skejtová fotka. Kedysi som používal blesky, gélové filtre. Dnes skôr skejt dokumentujem a triky sú len súčasťou reportáží z komunitných podujatí a podobne.

Aká je tvoja definícia ideálneho klasického skejtbordového záberu?

Nemám presnú definíciu ideálneho skejtového záberu, ale baví ma, keď je fotka sociologicky ladená – teda nie je len o triku, ale hovorí niečo viac.

Ak by si mal predstaviť svoju skejtbordovú fotografiu niekomu, kto tvoju prácu nikdy nevidel, ako by si ju opísal?

Dokumentujem skejtbording skôr ako celok, prostredníctvom reportáží z rôznych akcií, ktoré s ním súvisia, ako sú skejt tripy, stavanie spotov, koncerty, ziny a pod.

Aké vybavenie preferuješ pri fotografovaní skejtbordingu a prečo?

Väčšinu fotiek som odfotil na 28 mm a 50 mm, rybie oko som nikdy nemal. Teraz ma dosť baví aj 70–200 mm.

Fotíš aj na analóg? Ak áno, prečo?

Na film fotím veľa, ale skôr umelecké a osobné denníkové projekty. Skejt fotím na film len ako súčasť týchto denníkov. Na veľkoformát fotím Fomapan 100, a keď sú peniaze, tak Ilford HP5, čo je môj obľúbený film vo všetkých formátoch. Farbu fotím posledné roky na Kodak 400, ale mnoho fotiek som nafotil aj na filmy, ktoré predávali kedysi v DM-ke – Paradise 200 a 400. K analógovým fotkám mám úctivejší prístup, mám v nich poriadok. Najviac ma baví, keď zabudnem, čo som fotil, a potom mám „Vianoce“, keď film vyvolám.

Aké najväčšie výzvy prináša fotografovanie skejtbordingu a ako ich prekonávaš?

Myslím, že jednou z najväčších výziev je nájsť dobrý uhol a stlačiť spúšť v správnom momente, aby trik vyzeral dobre – hlavne pri fotení v indoor bazénoch alebo halách, kde nie je veľa priestoru a často je aj zlé svetlo.

Ako prebieha spolupráca so skejtermi pri fotení?

Plánované fotenie som dlho neriešil, väčšinou to však vždy bola spolupráca – niekedy som mal vymyslený spot ja, inokedy jazdec. Skôr to ale bolo také, že fotky vznikali popri skejtovačke.

Zažil si pri fotení nejakú nezabudnuteľnú alebo vtipnú situáciu?

Nezabudnuteľné sú dohady s policajtmi. Vždy padlo na mňa, aby som s nimi komunikoval a vždy si zapísali môj občiansky preukaz. Neskôr som mal frajerku a jej mama robila na polícii a vravela jej, že tam mám zápisy. Dobré bolo, keď sme v Slovinsku na výlete spali v opustenom hoteli, spravili si párty a po troch dňoch skejtovania bez sprchy sme pili bodyshoty z Endrewa (Andreja Bílu). To mi napadlo ako prvé, možno by skôr chalani mohli porozprávať, čo so mnou zažili oni (smiech).

Ako skejtbordová subkultúra formovala tvoj prístup k fotografii?

Úplne – bez skejtu by som nebol tým, kým som, a nefotil by som tak, ako fotím. Moja prvá láska bol skejtbording a druhá láska fotka. Aj keď už neskejtujem kvôli ramenu, len sa vozím na cruiseri, stále vidím veci ako skejťák.

Ako vnímaš vzťah medzi skejtbordovou kultúrou a fotografiou?

Do istej miery je skejtbording závislý od fotografie, aj keď dnes je ešte viac prepojený s videom. To je dostupnejšie a lepšie funguje na sociálnych sieťach. Každopádne si myslím, že fotka podporuje utváranie komunitnej identity.

Ako sa podľa teba mení skejtbordová kultúra? Ovplyvňujú nové trendy, móda alebo hudba aj skejtbordovú fotografiu?

Vždy tu bol silný vzťah medzi skejtom a hudbou. Hudba a osobný štýl často súvisia s tým, ako skejťák jazdí, a to ovplyvňuje aj to, aké spoty a triky si vyberá. Dnešná skejtbordová kultúra osciluje medzi formou alternatívneho životného štýlu a profesionálnym olympijským športom. Viac-menej to tak bolo vždy – boli skejtáci „srdciari" a tí, ktorí chodili na súťaže.

Ktoré trendy v skejtbordovej fotografii sú podľa teba teraz najvýraznejšie?

Zdá sa mi, že skejtbordová fotografia sa veľmi neposúva. Sú isté línie, ktoré sú stále aktuálne – odkazy na Atibu Jeffersona, French Freda, Mikea Blabaca. V tomto duchu tvorí veľa fotografov, doma aj v zahraničí.

Aká je budúcnosť skejtbordovej fotografie?

Skejtová fotografia úplne nezmizne, ale dnes je všetko o videu a sociálnych sieťach, nie o premakaných skejtových filmoch, ale o basic videách z mobilu, ktoré zaznamenajú trik bez akéhokoľvek editu. Éra printových magazínov, kde mala fotka svoje najčestnejšie miesto, sa už nevráti. Cestu vidím skôr v komplexných dokumentárnych projektoch, napríklad o rozvoji skejtbordingu v rozvojových krajinách alebo o témach súvisiacich s rodovou rovnosťou. Takéto projekty si nachádzajú svoje miesto a ponúkajú hlbší pohľad než len na triky.

Má niektorá z tvojich skejtbordových fotografií alebo projektov pre teba výnimočný význam?

Určite „Mapovanie inej kultúry". Od roku 2012 dokumentujem formou reportážnej fotografie nezávislú DIY (urob si sám) kultúru na Slovensku a komunitu ľudí, ktorí ju tvoria. Iná kultúra je najmä o skejtbordingu, hudbe, umení, zinoch, sociálne angažovaných aktivitách a kedysi bola aj o poriadnych rozbíjačkách. Vzniká zospodu, slobodne a z odhodlania, nie na objednávku. Okrem fotografií zbieram, archivujem a digitalizujem aj rôzne artefakty, ktoré s Inou kultúrou súvisia.

Ktorí fotografi ťa najviac ovplyvnili?

Zo skejtových určite Matt Rendek ako prvý slovenský profi skejt fotograf a celkovo Jozef Sedlák. Inak mám najradšej Irvinga Penna a Augusta Sandera.

Ak by si mohol odporučiť jednu knihu alebo film, ktorý ťa najviac ovplyvnil, ktorý by to bol?

Kniha: *Jack Kerouac – On the Road*. Zmenila mi život, respektíve kamarát skejťák, ktorý mi ju dal k narodeninám, keď som mal 20. Začal som si vtedy písať denníky a rôzne texty. Film: určite *Big Fish* alebo *Wristcutters*. Skejtové video: *Flip Sorry, Baker 3*, ale precítili sme aj *Shake Junt* u Marka Petka v antikvariáte.

Čo by si poradil mladým fotografom, ktorí sa chcú venovať skejtbordingu?

Odporúčam im, aby nesedeli doma, išli von, a keď už sú vonku, aby nepozerali do mobilu, ale okolo seba a fotili. A hlavne, aby skejtovali.

Na poslednej letnej olympiáde bol skejtbording.
Sledoval si súťaž?
Videl si fotografie zo súťaže?
Čo na nich hovoríš?

Olympiádu som nesledoval. Vedel som, čo sa deje len od kamarátov. Neskôr som videl jazdu Riša Turyho. Fotky neboli veľmi dobré, teda tie od slovenského oficiálneho fotografa. Z fotiek je cítiť, že to bol človek úplne mimo tohto športu.

Skejtbordisti netvoria len subkultúru, ale sú považovaní aj za športovcov. Aký vzťah máš k športovej fotke?

Ku športovej fotke mám skôr len teoretický vzťah. Okrem skejtu a okrajovo iných extrémnych športov nemám priame skúsenosti s fotením iných disciplín. Iné športy ma ani veľmi nebavia, okrem horolezectva a boulderingu.

katty

TLAK

Steiger

VE SVĚTĚ,
KDE ZA VŠECHNO
MÁ PLATIŠ,
MÁ CENU JEN TO
CO UDĚLÁŠ
SÁM

5000Kg

KUBIK

5.5

BRAŇO POLÁČEK

Ako si sa dostal k skejtbordovej fotografii?

Kúpil som si foťák, keď sa mi narodil syn, že ho budem fotiť, a keďže som aj skejtoval, prirodzene to vyústilo do fotenia skejtu.

Čo bolo prvé – skejt alebo fotka?
Skejt.

Pamätáš si na svoj prvý skejtbordový záber?

Fotil som chalanov u nás v skejtparku v Pezinku.

Ako by si porovnal svoje prvé fotografie s tými, ktoré robíš dnes?

Predtým som to robil živelne a nad fotkou som veľmi nerozmýšľal, proste som len cvakal. Dnes, keď sa pozerám do hľadačika, už viac premýšľam nad tým, ako by mala vyzerať.

Aká je tvoja definícia ideálneho klasického skejtbordového záberu?

Malý skejťák v brutálnom štýle, ktorého ale nemusíš na fotke dlho hľadať, na nejakej čistej, nočnej scénerii.

Čo je pre teba najdôležitejšie – pohyb, emócia, atmosféra alebo samotné prostredie?

Všetko dokopy, ale najhlavnejší je štýl skejtera.

Ako by si opísal svoju skejtbordovú fotografiu niekomu, kto tvoju prácu nikdy nevidel?

Rád sa hrám s gélovými filtrami a fotím pri západe slnka. Taká gýčová romantika.

Aké témy najčastejšie zachytávaš?

V podstate ma baví fotiť iba skejt.

Aký štýl preferuješ? Čo je pre teba pri fotení najdôležitejšie?

Pohodová atmosféra, keď sa nikto nemusí stresovať a každý si robí svoju robotu, ako najlepšie vie.

Aké vybavenie preferuješ pri fotografovaní skejtbordingu a prečo?

Zrkadlovka, širokáč, teleobjektív a tilt-shift. Najdôležitejšie sú pre mňa malé blesky.

Máš obľúbený objektív?

Tilt-shift. Tie zábery milujem, za to veľká vďaka Rendekovi.

Fotíš aj na analóg?

Skejt som nikdy nefotil na film, ale čím som starší, tým viac premýšľam nad kúpou stredoformátu alebo Leiky. Proste niečo, čo má charakter.

Aké najväčšie výzvy prináša fotografovanie skejtbordingu a ako ich prekonávaš?

Samotné fotenie neberiem ako výzvu, lebo ma to mega baví. Nemám rád, keď nás otravujú cudzí ľudia, ktorým prekáža skejtovanie či už kvôli hluku, alebo len tak.

Ako prebieha spolupráca so skejtermi pri fotení?

Fotím prevažne len s kamarátmi, ktorých poznám. A keď robíš veci s kamšami, ide to samo.

Plánujete spoločne miesto a trik, alebo im nechávaš priestor na vlastnú kreativitu?

Toto väčšinou nechávam na chalanov. Miesto si vyberajú sami a dopredu vedia, čo by chceli odfotiť. Trik mi je úplne ukradnutý, najdôležitejší je štýl. Brutálne ollie vyzerá stokrát lepšie ako usmolený lazer flip.

Zažil si pri fotení nejakú nezabudnuteľnú alebo vtipnú situáciu?

Toho je na mraky, ale najviac si pamätám hádky s ľuďmi. Nie je to príjemné, ale vždy to dopadlo dobre a sme živí a zdraví (úsmev).

Pamätáš si na nejaký výnimočný moment, ktorý si nestihol zachytiť a dodnes si na to pamätáš?

Nepamätám si, že by mi niečo ušlo.

Ako skejtbordová subkultúra formovala tvoj prístup k fotografii?

Úplne. Vtedy nebol Instagram ani YouTube. Vychádzalo len pár časopisov ako *Boardlife* a *Board*, sem-tam sa k nám dostal *Thrasher* či *Transworld*. Veľa sme sa bavili s kamarátmi, ktorí tiež fotili skejt.

Vnímaš, že tieto skúsenosti prinášajú inú perspektívu aj v iných žánroch, ktorým sa venuješ?

Už sa moc iným žánrom nevenujem.

Ako vnímaš vzťah medzi skejtbordovou kultúrou a fotografiou?

Dnes to vnímam tak, že aj najkrajšie fotky zapadnú po jednom dni na Instagrame a sú zabudnuté. A to ma nesmierne hnevá.

Ako sa podľa teba mení skejtbordová kultúra?

Nevnímam to pozitívne. Je to viac mainstream. Kedysi to bol pocit spolupatričnosti, že aj na konci sveta, keď si stretol niekoho so skejtom, vedel si, že to je dobrý človek. Dnes to tak necítim. Ale možno som len starý (úsmev).

Ovplyvňujú nové trendy, móda alebo hudba aj skejtbordovú fotografiu?

Jasné, že áno. Mám rád štýl, keď sa jazdilo v širokých gatiach a počúval sa hip-hop a punk. Dnes keď vidím Nyjaha Hustona, je mi to až smiešne. Je to skôr atlét ako skejťák.

Ktoré trendy v skejtbordovej fotografii sú podľa teba teraz najvýraznejšie?

Neviem. Mám pár obľúbených fotografov, ktorí fotia to isté už 20 rokov.

Aká je budúcnosť skejtbordovej fotografie?

Netuším, ale podľa mňa bude ubúdať skejtových časopisov a médií, lebo sociálne siete to postupne likvidujú. Pretlak dokonalých záberov je tak veľký, že aj krásne fotky sú hneď zabudnuté.

Má niektorá z tvojich skejtbordových fotografií alebo projektov pre teba výnimočný význam?

Mám rád fotku, kde Marek Janoušek robí pop shovit v starom cukrovare v Trnave. Je tam malinký, ale v obrovskom priestore pekne vidieť.

Čím je pre teba táto fotka dôležitá?

Bol to projekt, v rámci ktorého som fotil skejt na miestach, kde by si ho očakával najmenej. Niekedy bolo celkom hard sa dostať tam kde som fotil, takže preto si to vážim.

Ktorí fotografi ťa najviac ovplyvnili?

Určite Rendek z domácich a zo zahraničných Mike Blabac.

Máš niekoho, koho prácu sleduješ aktuálne?

Mike Blabac, Lorenz Holder, Brian Gaberman, Rafael Gonzales. Zo Slovenska ma bavia mladasi ako Peťo Hlinka a Andrej Ondrejovič.

Čo ťa na ich tvorbe najviac fascinuje?

To sa nedá presne opísať. U jedného je to čistota, u iného spôsob, ako sa vie vysporiadať so situáciou a odfotí to nečakane, ďalší to vie perfektne opísať slovami. Je to ťažká otázka (úsmev).

Ak by si mohol odporučiť jednu knihu alebo film, ktorý ťa najviac ovplyvnil, ktorý by to bol? Najobľúbenejšie skejtbordové video?

Skejt video *Toy Machine: Welcome to Hell.*

Čo by si poradil mladým fotografom, ktorí sa chcú venovať skejtbordingu?

Byť kamarát so skejťákmi a trochu skejtovať. To ťa naučí pozerať sa na veci okom skejtera, a to je podľa mňa najpodstatnejšie.

Na poslednej letnej olympiáde bol skejtbording. Sledoval si súťaž?

Nie, pretože ma nezaujíma šport. Skejtbording na olympiáde je len obyčajný šport ako každý iný.

Videl si fotografie zo súťaže?

Na Instagrame pár fotiek Riša Turyho.

Čo na nich hovoríš?

Obyčajná športová fotka.

Skejtbordisti netvoria len subkultúru, ale sú považovaní aj za športovcov.

Nemám rád súťaženie, a preto, ak je skejter iba športovec a láka ho „vyhrávať“, moje srdce nemá (úsmev).

Aký vzťah máš k športovej fotke?

Žiadny. V skutočnosti ma športová fotka vôbec nezaujíma.

5.6

PETER HLINKA

Ako si sa dostal k skejtbordovej fotografii? Čo bolo prvé – skejt alebo fotka?

Skejt. Vždy ma bavilo sledovať ľudí, ktorí v parku natáčali alebo fotili, čo mali za kameru, foťák. Chcel som si to vyskúšať tiež a byť na druhej strane kamery.

Pamätáš si na svoj prvý skejtbordový záber? Ako by si porovnal svoje prvé fotografie s tými, ktoré robíš dnes?

Nepamätám si úplne konkrétny záber, ale bolo to určite niečo na našej plaze, kde sme mali jednu tyčku a bedničku, veľa sa tam toho vymyslieť nedalo. Myslím, že moja fotografia sa za tie roky vyvíjala spolu so mnou. Dnes sa ňou snažím vyjadriť niečo viac než len pekný záber, povedať príbeh, vyvolať emóciu.

Aká je tvoja definícia ideálneho klasického skejtbordového záberu?

Čo je pre teba najdôležitejšie – pohyb, emócia, atmosféra alebo samotné prostredie? Nedávno som listoval jedným skejtovým magazínom a pri väčšine fotiek sa opakovalo to isté: fisheye a jazdec čo najbližšie pri objektíve, ale zároveň stále tak, aby sa ho nedotkol. Ku tomu ešte, samozrejme, patrí aj blýskanie, to je pri skejtbordovej fotke evidentné a mnohokrát sa aj priznáva. Pre mňa dobrá fotka znamená kombináciu toho všetkého. Ide o to, ako dokážeš zobraziť prostredie, preniesť a zároveň vyvolať emóciu, samozrejme, ako pri tom vyzerá jazdec, ak fotím pohyb. Asi celkové zobrazenie tej atmosféry je pre mňa najvyššie. Keď si niekto pozrie fotku chcem, aby som ho preniesol do toho momentu, niečo v ňom vyvolal.

Ako by si opísal svoju skejtbordovú fotografiu niekomu, kto tvoju prácu nikdy nevidel?

Myslím, že to, čo je v mojej tvorbe najšpecifickejšie, je silné prepojenie s prírodou, čo možno na prvý pohľad úplne nesedí so skejtbordingom, ale práve to ma na tom baví. Hľadám spôsoby, ako zasadiť jazdcov do prostredia, ktoré ich obklopuje.

Nepreferujem úplne klasický štýl skejtovej fotky, aj keď ma fisheye baví, často radšej ukazujem aj viac z prostredia, v ktorom sa jazdec nachádza. Je to taká moja výpoveď nie len o samotnom triku, ale o celkovej atmosfére a dokumentovaní miesta. Tiež mám rád svetlo, fascinuje ma, ako veľmi dokáže meniť scénu v rôznych časoch dňa, nasmeruje ťa, kde sa máš pozerať, ale zároveň keď pridáš blesk alebo nejaké farebné svetlo, môžeš si vytvárať úplne vlastné svety. To ma baví.

Aké vybavenie preferuješ pri fotografovaní skejtbordingu a prečo? Máš obľúbený objektív?

Rád fotím na ohnisko 17–28 mm. Je to môj univerzál, s ktorým fotím väčšinu vecí. V poslednej dobe ma opäť baví aj fisheye, ale podarilo sa mi ho kus rozbiť. Na portréty mám rád starý Zeiss 58 mm a určite ešte 70–200 mm s ním ma baví hľadať rôzne priehľady a hrať sa s kompozíciou. Blesky vidím ako dosť veľkú súčasť skejtovej fotky, zatiaľ používam niečo ako silnejšie systémaky a dosť fotím aj len s malým bleskom rovno na foťáku.

Fotíš aj na analóg? Ak áno, prečo? Máš obľúbený typ filmu?

Áno, ale nie tak často, ako by som chcel. Je to skôr koníček. Vždy sa teším, keď si idem kúpiť film. Baví ma ten proces, čakanie na výsledky a prekvapenie, keď si na niektoré zábery už ani nespomeniem. Používam hlavne point & shoot, práve preto, že je vždy po ruke. Dúfam, že do budúcna sa k tomu dostanem viac. Mám rád tie farby, nedokonalosť analógu, jediné čo ma brzdí fotiť viac sú ceny. Môj obľúbený film je asi Fujifilm 100. Fotil som naň v Japonsku a odvtedy som ho nikde inde nevedel zohnať. Mal nádherné farby. Bohužiaľ sa nevyrába pre iné trhy.

Aké najväčšie výzvy prináša fotografovanie skejtbordingu a ako ich prekonávaš?

Najväčšou výzvou je pre mňa práca so svetlom, ale určite je dosť dôležitá znalosť skejtbordingu. Musíš vedieť, kedy triky vyzerajú najlepšie. Keď dokumentujem, vždy bojujem s tým, ako nenarušiť moment s foťákom.

Ako prebieha spolupráca so skejtermi pri fotení? Plánujete spoločne miesto a trik, alebo im nechávaš priestor na vlastnú kreativitu?

Vždy je to o komunikácii. Spýtam sa, či majú nejaký spot, ktorý chcú jazdiť alebo trik, nad ktorým premýšľajú. Niekedy zas ja navrhnem niečo, čo by som chcel nafotiť. Je to spoločný proces.

Zažil si pri fotení nejakú nezabudnuteľnú alebo vtipnú situáciu? Ako na ňu spomínaš dnes?

Je toho dosť, ale nezabudnuteľný bol určite prvý trip s mojou dodávkou. Zobrali sme sa s kamošmi okolo Slovenska, chceli sme skejtovať, objavovať a celé to točiť a fotiť. Hneď prvé ráno nás zobudil dobrovoľný ochranca prírody s tým, že na nás zavolal políciu. Boli sme vraj v ochrannom pásme a museli sme ísť vypovedať na kriminálku. Vtedy som z toho bolo celkom mimo, chceli nám zobrať dodávku, a to som ju mal asi týždeň.

Pamätáš si na nejaký výnimočný moment, ktorý si nestihol zachytiť a dodnes si ho pamätáš?

Nemám asi iba jeden moment, je toho viac, ľutujem niektoré veci, že som nefotil tak, ako by si zaslúžili. Je mi celkom smutno, že som viac nezachytil naše lokálne Depo. Malú krytú halu u nás v Bystrici, kde som strávil celkom dosť času. Hlavne keď som dospieval, chodili sme tam kaliť a skejtovať dosť často. Bolo to jediné miesto, ktoré sme mali. Je mi celkom ľúto, že som celé to obdobie, kedy ten priestor fungoval nezachytil viac.

Ako skejtbordová subkultúra formovala tvoj prístup k fotografii? Vnímaš, že tieto skúsenosti prinášajú inú perspektívu aj v iných žánroch, ktorým sa venuješ?

Skejtovať som začal asi v desiatich rokoch, takže ma v podstate vychovala. A s fotografiou sa mi to úplne prirodzene prepája. Je to súčasť mňa. Skejt a skejtová fotografia ma naučili pozerať sa na svet iným pohľadom. Ideš po ulici, pozeráš na infraštruktúru mesta a v hlave si ju premieňaš na svoje ihrisko. Na každú lavičku, schody, zábradlie sa pozeráš inak.

Ako vnímaš vzťah medzi skejtbordovou kultúrou a fotografiou?

Neviem si veľmi predstaviť, že by vo skejtovej kultúre fotka nebola. Vlastne si myslím, že v každej subkultúre je veľmi dôležitá. Reflektuje určitú dobu, vývoj, ale zároveň mi príde úplne prirodzené, že tam musí byť aj z hľadiska prezentácie jazdca. Je to taký spoločný kreatívny akt.

Ako sa podľa teba mení skejtbordová kultúra? Ovplyvňujú nové trendy, móda alebo hudba aj skejtbordovú fotografiu?

Popravde, v Čechách a na Slovensku mám pocit, že aj napriek novým skejtparkom, chýba nová generácia a je výrazne menej súťaží a príležitostí, kde by sa ľudia mohli stretnúť. Médiá postupne miznú. Aj ja sám som už skejtoval dosť málo. V Banskej Bystrici, kde som vyrastal, nám po mnohých rokoch postavili skejtpark, je to super, máme mladú generáciu chalanov, čo sa medzi sebou hecujú a tvoria partiu. Predtým sme mali len jednu malú krytú halu, jediné miesto, kde sa dalo stretnúť a jazdiť.

Tento rok som sa presťahoval do mesta na Novom Zélande, ktoré je veľké približne ako Bystrica a je tu päť skejtparkov. Znovu ma to vrátilo späť do tejto subkultúry. V skejtarku bežne jazdí 30 detí, je tu viac dievčat než chalanov, majú svojho trénera. Príde tam a stretneš všetky generácie, od najmenších po 50-ročných otcov, ktorí sa vracajú k jazdeniu so svojimi deťmi.

A určite, street kultúra je teraz na svojom vrchole, vidieť, ako sa skejtbord opäť stáva trendovým prvkom. Používajú ho ako kulisu známe módne značky, napríklad Louis Vuitton atď. Zároveň však core skejtové značky krachujú, čo je dosť smutné.

Ktoré trendy v skejtbordovej fotografii sú podľa teba teraz najvýraznejšie?

Baví ma, keď fotografi experimentujú s tlačenou formou obrazu, dosť si idem mix média koláže, ale aj veci s bleskom. Fascinuje ma ten špecifický vzhľad obrazu.

Aká je budúcnosť skejtbordovej fotografie?

Ja stále verím, že sa to celé otočí. S printovými médiami odišla aj potreba veľkého počtu fotografov. Myslím si, že sa to vráti, ale v inej podobe, nie tak veľkej, ale skôr formou menších projektov a skejt magazínov zameraných čisto na fotku. Dobrým príkladom je *2001 magazine* alebo *North Skate Mag*. Ľudí prestane baviť digitálna dokonalosť a rýchlosť. Veľmi dúfam, že viac ľudí bude tvoriť vlastné projekty, malé ziny, knižky, kde si chytíš ten papier, oceníš fotku a máš niečo vzácne vo svojej knižnici. To je niečo, čo spája komunitu.

Má niektorá z tvojich skejtbordových fotografií alebo projektov pre teba výnimočný význam? Čím je pre teba taký dôležitý?

Nemám toho ešte až tak veľa nafoteného. Mám pocit, že tak ako som bol súčasťou tejto subkultúry, vždy som od nej s fotografiou utekal. Teraz však cítim návrat a potrebu fotiť viac projektov. Moja obľúbená vec je určite partia skejťákov z veľkej rampy tu na Novom Zélande, volajú sa *Verticus*. Nikdy som nejazdil rampu, nikdy som predtým tak veľkú rampu ani nevidel. A to ma na tom bavilo, objaviť v čom je to iné a v čom rovnaké. Tiež dokumentovať prepojenie generácií, v jednom momente sú v rampe skejťáci od 8 do 50 rokov. Zisťoval som, prečo vlastne skejtujú. Tiež lokálni fotografi, boli vždy veľmi blízko rampy, stáli na rovnakom mieste. Ja som sa tam najskôr len chodil pozerať a hľadal si rôzne pohľady, zväčša z odstupom. Keď som sa s nimi rozprával, tiež chceli skúsiť niečo podobné, ale báli sa, že prídu o záber. To ma na tom bavilo, prísť do ich skupiny a priniesť nový pohľad.

Ktorí fotografi ťa najviac ovplyvnili? Sleduješ niekoho aktuálne?

Je ich viac. Mám rád mnohých fotografov z Magnumu, vždy rád listujem a inšpirujem sa každou ich knihou, keď na ňu niekde natrafím. V skejtbordovej fotografii ma veľmi baví Arto Saari, experimentuje s rôznymi prístupmi, viac dokumentuje ako zachytáva len samotný akt pohybu. Ďalej Fred Mortagne, jeho prístup k tvarom a hra so svetlom. Matt Price a to, ako sa vracia k histórii skejtovej fotografii a reinscenuje staré fotky. Určite aj Matt Georges, za jeho celkovú tvorbu a propagáciu tlačeného. A zo Slovenska Peťo Lančarič, ten ma dostal ku tvorbe zinov a prebudil vo mne väčšiu túžbu pozrieť sa hlbšie na fotku.

Ak by si mohol odporučiť jednu knihu alebo film, ktorý ťa najviac ovplyvnil, ktorý by to bol?

Lords of Dogtown je klasika. Moje najobľúbenejšie skatové video/film je asi *Baker 3* alebo *We Are Blood*.

Čo by si poradil mladým fotografom, ktorí sa chcú venovať skejtbordingu?

Kúp si skejtový časopis, listuj si ho, a potom bež fotiť.

Na poslednej letnej olympiáde bol skejtbording. Sledoval si súťaž? Videl si fotografie? Čo na ne hovoríš?

Sledoval som heat, kde bol Rišo. Bolo to celkom silné, keď zrazu v televízii, kde zvyčajne ide len futbal alebo bežné športy, vidíš skejtbording. Ten istý šport, ktorý moja učiteľka na strednej ani nepoznala. Páčila sa mi reklama, kde Tony Hawk rozpráva príbeh skejtbordingu, bola tam super znelka, ktorá mi doteraz znie v hlave. Snáď to prinesie viac možností a nespraví z toho len ďalšiu športovú disciplínu. Videl som aj fotky, niektoré mi pripomínali, keď na olympiádu prišiel snowborading. Fotografovali jazdcov pri odraze alebo v úplne zvláštnych pozíciách. Nie je to ako iné športy a športoví fotografi z veľkých agentúr to často berú len ako ďalšiu disciplínu. Čo však bolo super, boli tam aj skutoční skejtoví fotografi. Fotky od Atibu boli mega, priniesol tam pohľad z vnútra skejtovej kultúry, spojenie undergroundu s progresom.

Skejtbordisti netvoria len subkultúru, ale sú považovaní aj za športovcov. Aký vzťah máš k športovej fotke?

Bavia ma aj iné športy, hlavne extrémne. No skôr ma zaujíma dokumentovať celý proces okolo toho, nie len samotný výkon.

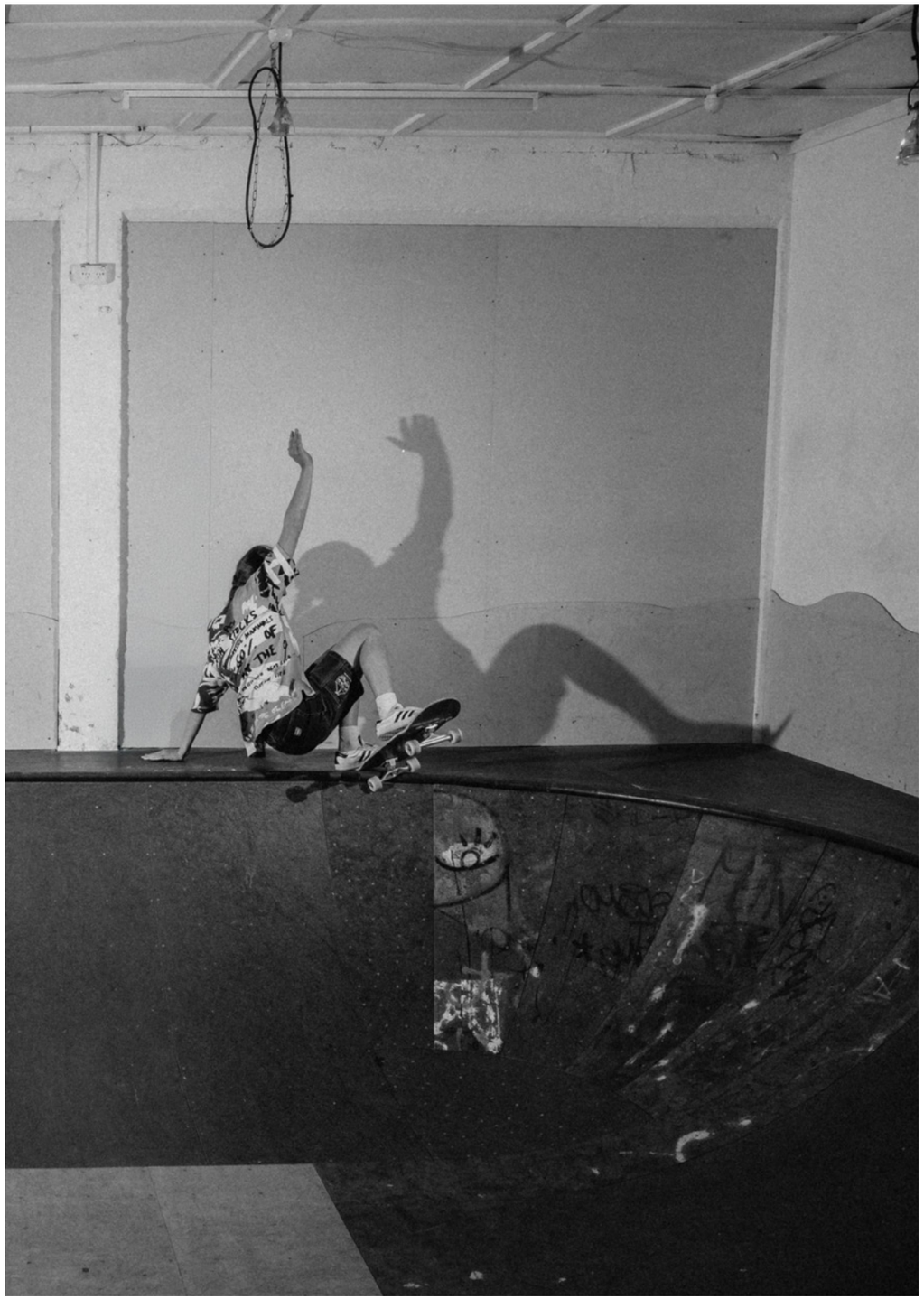

5.7

ANDREJ ONDREJOVIČ

Ako si sa dostal k skejtbordovej fotografii? Čo bolo prvé – skejt alebo fotka?

K fotke som sa dostal práve vďaka alebo aj kvôli skejtbordingu. Už ako malého ma extrémne bavilo pozerať skejt fotky v magazínoch, no všetky peniaze som vždy dával do nových dosiek, tenisiek a hlavne skejt tripov. To sa však zmenilo po úraze kolena, kedy som bol nútený sa na nejakú dobu vzdať skejtbordingu, vďaka čomu som si kúpil prvý foťák a nejakú dobu pozeral na jazdcov hlavne spomedzi hľadáčiku.

Pamätáš si na svoj prvý skejtbordový záber? Ako by si porovnal svoje prvé fotografie s tými, ktoré robíš dnes?

Doteraz si pamätám, že pri prvých fotkách, ktoré som si "trénoval" v skejtparku som trávil hodiny času pri počítači, aby som ich dokonale nafarbil, čo veľakrát končilo nerealistickou pleťovkou a zvláštnymi farbami a kontrastom. Teraz sa snažím tento čas investovať do správnej kompozície, využitia externých bleskov, miernou úpravou a zachytením správneho momentu.

Aká je tvoja definícia ideálneho klasického skejtbordového záberu? Čo je pre teba najdôležitejšie – pohyb, emócia, atmosféra, alebo samotné prostredie?

Podľa mňa je základný princíp skejt fotky v tom, aby bolo dobre vidno, odkiaľ jazdec skáče a kam dopadá. Zvyšok je už v rukách kompozície, správneho načasovania, kreativity a občas aj náhody. Veľa dokonalých skejt fotiek vzniká práve s "nedokonalých" ľudí alebo áut prechádzajúcich popred záber, lietajúcich holubov a podobne.

Ako by si opísal svoju skejtbordovú fotografiu niekomu, kto tvoju prácu nikdy nevidel?

Vždy záleží na tom, či má jazdec vymyslený trik, ktorý sa točí aj na kameru alebo je to len bežný pojazd. Pri triku, ktorý má jazdec v hlave, sa snažím vymyslieť uhol a fotku tak, aby som ho nevyrušoval a aby ten trik dal a obaja sme odchádzali spokojní - ja so záberom a jazdec s trikom. Keď sa dá, vždy sa snažím zachytiť aj emóciu, prípravu, oslavu triku a podobne. Pri bežnom pojazde sa snažím byť kreatívnejší, využívam širokáč a niekedy idem na drzovku až moc blízko. Pri oboch prípadoch však platí, aby sme si ja aj jazdec užili pojazd a nedolámali si kolena (ako ja kedysi).

Aké vybavenie preferuješ pri fotografovaní skejtbordingu a prečo? Máš obľúbený objektív?

Väčšina skejt fotografov miluje širokáč a ja toho nie som výnimkou, ale v poslednej dobe sa snažím hrať aj s bežným "seťákom", pričom sa hrám s kompozíciou a uhlom. Teleobjektívom som akosi nikdy neprišiel na chuť.

Fotíš aj na analóg?

Aj keď analogové fotky obdivujem, nikdy som sa k tomu nedostal, aj keď tam boli nejaké pokusy.

Aké najväčšie výzvy prináša fotografovanie skejtbordingu a ako ich prekonávaš?

Mojou najväčšou výzvou po tom, ako som sa zotavil zo zranenia a mohol jazdiť, je občas vytiahnúť foťák a fotiť. Niekedy je túžba jazdiť proste väčšia.

Ako prebieha spolupráca so skejtermi pri fotení? Plánujete spoločne miesto a trik, alebo im nechávaš priestor na vlastnú kreativitu?

Ako som spomínal skôr, záleží na tom, či to má jazdec už vymyslené alebo je to bežný pojazd. Niekedy sa však stane, že na spote vidím dobrý uhol a vymyslím jazdcovi rovno aj trik, ktorý tam vždy rád potrápi.

Zažil si pri fotení nejakú nezabudnuteľnú alebo vtipnú situáciu? Ako na ňu spomínaš dnes?

Nezabudnem, ako som kvôli fotke liezol na sochu pri Vltave, na ktorú mi bracho dával stupaka. Keby nemám foťák, tak je dosť pravdepodobné, že na mňa už volajú mestskáčov (smiech).

Pamätáš si na nejaký výnimočný moment, ktorý si nestihol zachytiť a dodnes si na to pamätáš?

Skôr si pamätám výnimočnú fotku, ktorú som odfotil, no jazdec trik nedal, a preto sa nikdy nepoužila. Opačne sa mi to našťastie nestalo.

Ako skejtbordová subkultúra formovala tvoj prístup k fotografii? Vnímaš, že tieto skúsenosti prinášajú inú perspektívu aj v iných žánroch, ktorým sa venuješ?

Určite to zmenilo môj pohľad na fotku ako takú. Nebyť skejtbordingu, fotil by som asi prírodu, čo vlastne aj fotím. Ale nie, práve skejtfotografia vo mne zanechala tú surovosť momentu, a preto nemám potrebu za každú cenu sledovať všetky trendy a skôr fotím to, čo sa mne páči a čo ma baví.

Ako vnímaš vzťah medzi skejtbordovou kultúrou a fotografiou?

Síce sa to za posledné roky vďaka (alebo kvôli) Instagramu a príchodu smartfónov dosť zmenilo, veľa jazdcom už stačí len natočiť trik v skejtparku na mobil a sú spokojní. Napriek tomu som rád, že sa nájdu stále takí, ktorí pre to majú cit a chcú mať svoje triky zväčnené aj takouto umeleckejšou formou.

Ako sa podľa teba mení skejtbordová kultúra? Ovplyvňujú nové trendy, móda alebo hudba aj skejtbordovú fotografiu?

Vyššie spomenutý Instagram dosť mení pohľad na skejtbording a fotografiu celkovo. Myslím si ale, že to má aj svetlú stránku: ľudia sa viac zaujímajú o vizuál, majú lepšie estetické cítenie a veľakrát vedia lepšie ohodnotiť dobrú fotku.

Ktoré trendy v skejtbordovej fotografii sú podľa teba teraz najvýraznejšie?

Všímam si, že kopec ľudí sa vracia späť ku koreňom a začínajú znova využívať analógovú fotografiu. Asi by som sa mal pridať.

Aká je budúcnosť skejtbordovej fotografie?

Verím, že ľudia v blízkej dobe začnú viac oceňovať print a začnú sa viac tlačiť a vystavovať fyzické skejt fotky, nie len tie digitálne na sociálnych sieťach.

Má niektorá z tvojich skejtbordových fotografií alebo projektov pre teba výnimočný význam? Čím je pre teba taká alebo taký dôležitý?

Pri výbere fotiek k tomuto rozhovoru som si prešiel staré skejt fotky, zaspomínal na super časy a nezabudnuteľné pojazdy, čiže všetky majú pre mňa veľký význam.

Ktorí fotografi ťa najviac ovplyvnili? Máš niekoho, koho prácu sleduješ aktuálne?

Zo slovenskej scény je to určite Kubo Krížo, ktorý veľa fotil Mareka Zápražného. Obaja mali na mňa veľký vplyv či už skrz fotku alebo skejtbording. Pri Kubovej práci ma vždy najviac fascinovalo jeho využitie svetiel, uhly a farby, ktoré keby vidím bez mena, tak viem, že to fotil on.

Ak by si mohol odporučiť jednu knihu alebo film, ktorý ťa najviac ovplyvnil, ktorý by to bol? Najobľúbenejšie skejtbordové video?

Film so skejt tématikou je určite *Mid90s*. Milujem tie farby a celkový mood filmu, ktorý vás hneď prenesie do 90-tok. Skejt video určite *Adidas Away Days*. Milujem to video, strih, jazdcov aj výber hudby.

Čo by si poradil mladým fotografom, ktorí sa chcú venovať skejtbordingu?

Nebojte sa experimentovať, využívajte svetlá, lezte na sochy pre najlepšie uhly inšpirujte sa lepšími.

Na poslednej letnej olympiáde bol skejtbording. Sledoval si súťaž?

Priznám sa že nie priamo, ale sledoval som Atibu Jeffersona, fotografa, ktorý tam bol a robil oficiálneho fotografa.

Takže si videl fotografie zo súťaže?

Videl a niekedy si dúfam také tiež nafotím.

Čo na nich hovoríš?

Atibovu prácu milujem a inak to nebolo ani pri fotkách z olympiády.

Skejtbordisti netvoria len subkultúru, ale sú považovaní aj za športovcov. Aký vzťah máš k športovej fotke?

Športovú fotografiu milujem celkovo a som rád, že tento rok sa mi prvýkrát podarilo fotiť surfing z vody, čo je úplne iná liga.

5.8

STRUČNÉ ZHRNUTIE ROZHOVOROVEJ ČASTI

Rozhovorová kapitola tvorí jadro empirickej časti práce a pozostáva zo siedmich pološtruktúrovaných interview s kľúčovými aktérmi slovenskej skejtboardovej fotografie: Matúšom Rendekom, Petrom Mercelom, Kubom Krížom, Braňom Poláčkom, Petrom Hlinkom a Andrejom Ondrejovičom. Vybral som ich tak, aby pokryli tri generácie – od priekopníkov deväťdesiatych rokov až po súčasných digitálnych tvorcov – a zachytili diverzitu prístupov, estetických preferencií i technologických stratégií.

1. Cesty k skejtovej fotografii

Väčšina respondentov potvrdzuje model *„najprv skejt, potom foto“*: k aparátu ich priviedla potreba dokumentovať vlastnú komunitu a zdieľať zážitok z jazdy. Skejtboarding tu funguje ako sociálno-kultúrny inkubátor vizuálnej citlivosti; samotná fotografia je vnímaná ako prirodzené rozšírenie skejtovej skúsenosti, nie ako oddelená umelecká disciplína.

2. Technické a materiálové preferencie

Dialógy odhaľujú široké spektrum používaného vybavenia, no spoločným menovateľom ostáva kombinácia fisheye objektívu, teleobjektívu a externých bleskov – archetypálne nastavenie žánru. Viacerí autori vyzdvihujú univerzálne ohniská 17–28 mm či *„svätú tele-triedu“* 70–200 mm na zdôraznenie geometrie mestských spotov. Analógová fotografia ostáva žiadanou pre svoju tonalitu a „procesnú“ pomalosť, hoci jeho použitie limitujú finančné náklady.

3. Spolupráca fotograf – jazdec

Respondenti sa zhodujú, že kvalitný záber vzniká v dialógu: plánuje sa spot, uhol aj čas, no kľúčový ostáva priestor na improvizáciu a jazdcovu kreativitu. Fotograf pritom neraz zohráva aj rolu mentálneho kouča, ktorý počas niekoľkohodinového pokusu motivuje skejtera nevzdať trik.

4. Výzvy terénu

Za najväčšie prekážky považujú:
– konflikty s verejnosťou a autoritami – sťažnosti na „ničenie“ majetku, vyháňanie z privátnych priestorov, policajné zásahy;
– svetelné podmienky – nutnosť pracovať s bleskami;
– fyzickú a psychickú vytrvalosť – fotograf neraz čaká desiatky pokusov, kým sa trik podarí.

5. Estetické a koncepčné vplyvy

Otvorene priznané referencie oscilujú od „klasikov“ ako Atiba Jefferson, Mike Blabac či Arto Saari až po experimentátorov typu Fred Mortagne. Z domácich mien sa najčastejšie spomína Matúš Rendek. Zahraničná produkcia tu slúži skôr ako referenčný bod než šablóna – respondenti zdôrazňujú potrebu lokálnej autenticity.

6. Vzťah k médiám a budúcnosť žánru

Súčasný presun k videu a sociálnym sieťam vnímajú ambivalentne: urýchľuje distribúciu, no zároveň znižuje životnosť statického obrazu. Zánik printových magazínov preto kompenzujú DIY ziny a fotoknihy, kde fotografia nadobúda „artefaktový“ status a ponúka hĺbku, ktorú rýchly feed neposkytne. Napriek tomu respondenti veria, že estetická invenčnosť umožní fotografii prežiť aj popri videu.

Syntéza

Rozhovory odhaľujú prekvapujúcu ideologickú jednotu naprieč generáciami: fotografia je vnímaná ako kolektívny akt zakotvený v subkultúrnej etike a ako médium, ktoré má prekročiť hranice „dôkazu triku“ smerom k autorskej výpovedi o telách, priestore a emocionálnej skúsenosti jazdy. Zároveň kladú dôraz na neustále hľadanie nových vizuálnych stratégií. Dynamické napätie medzi tradíciou (fisheye a blesk) a inováciou (konceptuálne série, stredoformát, žánrové presahy) tak, podľa respondentov, ostáva motorom ďalšieho vývoja slovenského skejtboardového fotografického diskurzu.

ZÁVER

Slovenská skejtboardová fotografia po roku 1991 sa ukazuje ako mnohovrstevný jav na priesečníku športu, dokumentu a vizuálneho umenia. Ako vyplýva z analyzovaných kapitol a rozhovorov, jej vývoj kopíruje globálne tendencie, no zároveň si udržiava špecifickú lokálnu identitu, ukotvenú v komunitnom duchu a DIY etike.

Napriek tomuto pozitívu pretrváva istá schématickosť, ktorú možno pozorovať už v historickom akcentovaní „rozhodujúceho okamihu“ triku – fotografia sa často sústreďuje na efektné, čitateľné zachytenie náročného pohybu, čím nahrádza hlbšiu naratívnu výstavbu obrazu.

V raných štádiách to bolo do istej miery nevyhnutné; o systematickú dokumentáciu sa starali prevažne samotní jazdci a technická úroveň či kompozičná odvaha ostávali limitované zdrojmi a skúsenosťou.

Dnes však tento vizuálny kánon, odvolávajúci sa na dedičstvo autorov ako Atiba Jefferson či French Fred, paradoxne brzdí tematickú aj formálnu inováciu – viacerí oslovení fotografi sami hovoria o „stagnácii“ a recyklácii zabehnutých postupov.

Príkladom spoločensky zakoreneného – prístupu sú projekty domácich médií. Tlačený magazín Boardlife (2004 – 2009) otvoril priestor pre širší diskurz: popri trikových fotosekvenciách publikoval profily jazdcov, autorské úvahy či kritické komentáre ku komercializácii skejtboardingu a zachovával anti-mainstreamový tón, čím podporoval sebauvedomovanie komunity. Naň organicky nadviazali ziny typu Sketord, ktoré fungujú ako „archívy zdola“ – surové, často analógové a nedokonalé, no o to autentickejšie vizuálne kroniky života scény, vrátane širších sociálnych či angažovaných tém.

Nemožno však prehliadnuť, že slovenská skejt fotografia – aj pri obmedzených produkčných možnostiach – obstojí vo svetovej konkurencii nielen technickou kvalitou záberov, ale aj úrovňou samotných trikov a kreatívnym využívaním architektúry miest. Autori ako Peter Mercel, Kubo Krížo či mladší Andrej Ondrejovič dokazujú, že lokálna scéna vie generovať vizuálne aj športovo rovnocenný výstup k zahraničnej tvorbe.

Budúcnosť žánru však zostáva otvorená. Rozpad printových médií, presun pozornosti na videoobsah a rýchlokonzumné sociálne siete zmenili ekonomiku aj vnímanie obrazu. Statická fotografia tak čelí dileme – buď sa prispôsobí novým distribučným ekosystémom, alebo sa definitívne presunie do menších, zberateľsky orientovaných projektov (ziny, fotoknihy, výstavy), kde môže ponúknuť hĺbku, hmatateľnosť a tempo protikladné k virálnemu toku videí.

Záverečný syntetický pohľad preto naznačuje dve zásadné smerovania: (1) rozšíriť repertoár žánru o dokumentárny, analytický a kritický pohľad, ktorý skejtboarding zasadí do širších sociálno-kultúrnych súvislostí, a (2) rozvíjať výtvarnú interpretáciu, experiment so svetlom, médiom a naratívom, aby fotografia nebola len „dôkazom triku“, ale plnohodnotným umeleckým dielom.

Ak sa slovenská scéna dokáže týchto výziev chytiť, môže aj v digitálnej ére potvrdiť svoju konkurencieschopnosť, obohatiť svetový vizuálny slovník skejtboardingu a uchovať to najdôležitejšie – autentický hlas komunity, ktorý si ani algoritmy nemôžu privlastniť.

POUŽITÁ LITERATÚRA A INTERNETOVÉ ZDROJE

Atiba, J. (2021). Skateboarding Photography. NYC Press.

Borden, I. (2001). Skateboarding, Space and the City: Architecture and the Body. Bloomsbury Publishing.

Borden, I. (2019). Skateboarding and the City: A Complete History. Bloomsbury.

Brittain, G. (2020). Behind the Lens: Skate Photography in Transition. Skateboard Press.

Cartier-Bresson, H. (1952). The Decisive Moment. Simon and Schuster.

Cotton, C. (2020). The Photograph as Contemporary Art. Thames & Hudson.

De Certeau, M. (1984). The Practice of Everyday Life. University of California Press.

Evans, R. (2021). Skate scenes online: Digital performance and community building in skateboarding subcultures. In Urban Sport Cultures (pp. 112–130). Routledge.

Fisher, L. (2023). The aesthetics of skateboarding photography in the digital age. Journal of Urban Culture, 45(2), 312–329.

Friedman, G. E. (1999). Fuck You Heroes. Burning Flags Press.

Hammad, M. (2024, September 10). Haraka Baraka: Maen Hammad's photos of Palestinian skateboarders. 1854 Photography. https://www.1854.photography/2024/09/maen-hammads-photos-of-palestinian-skateboarders/

Harper, D. (2021). Visual Sociology. Routledge.

Hebdige, D. (1979). Subculture: The Meaning of Style. Routledge.

Hroch, M. (2013). Jazyk síťových médií zabývajících se skejtboardingem [Diplomová práca]. Univerzita Karlova.

Lefebvre, H. (1991). The Production of Space. Blackwell.

Menke, M. (2018). Skate dokument: Fotografia a subkultúra. In Skate Art & Culture Conference Proceedings (pp. 45–58). University of Bratislava Press.

Nanoru, M., & Overstreet, M. (2013). Prkýnka na maso jsme uřízli: Český skateboarding před rokem 1990. Yinachi.

Ogurčák, M. (2011). Skejtológia: Svetová história skejtboardingu – časť 1. Boardlife. http://www.boardlife.sk

Ogurčák, M. (2012). História skejtboardingu na Slovensku. Boardlife. http://www.boardlife.sk

Phillips, M. G., et al. (2022). Routledge Handbook of Sport History. Routledge.

Roush, P. (2009). Download Fever: Photography, Subcultures, and Online-Offline Counter-Archival Strategies. Open Editions.

Solomon-Godeau, A. (2017). [Titul nebol uvedený].

Stecyk, C. (2002). Dogtown Chronicles. HarperCollins.

Svojanovský, A. (2014). Skateboardová subkultura v Československu a v České republice. Masarykova univerzita.

Thornton, S. (1995). Club Cultures: Music, Media and Subcultural Capital. Polity Press.

Warner, M. (2022, June 21). The rise of women skate photographers. 1854 Photography. https://www.1854.photography/2022/06/industry-insights-the-rise-of-women-skate-photographers/

Wells, L. (2015). Photography: A Critical Introduction. Routledge.

Zarka, R. (2011). On a Day with No Waves: A Chronicle of Skateboarding 1779–2009. B42.

MENNÝ REGISTER

Adams, Jay – 9
Araujo, Lisa – 19
Barash, Cole – 35
Benca, Pavol – 23
Bergeri, Eric – 40, 42
Bíla, Andreja – 127
Blabac, Mike – 12, 80, 105, 128, 153
Blažek, David – 41
Borden, Iain – 3, 4, 8, 11
Bouček, Honza – 27
Brittain, Grant – 11, 14
Bruzek, Pavel – 36
Byckil, Benjamin – 35
Caballero, Steve – 26
Casey, Randall – 8
Cartier-Bresson, Henri – 2
Ceral, Arnošt – 41
Clark, Larry – 11
Cotton, Charlotte – 17, 31
de Certeau, Michel – 4
Dlauhý, Roman – 39
Ellington, Luciana – 19
Evans, Jonathan – 4
Faguľová, Denisa – 48
Flore Marxer, Anne – 41
Friedman, Glen E. – 3, 8, 9, 11
Georges, Matt – 41, 42
Girmon, Matthew – 50, 51
Goller, Lukas – 41
Gombitová, Marika – 23
Grabke, Claus – 22, 26, 27
Grosso, Jeff – 26
Guizur, Tomi – 42
Haberl, Róbert – 44
Hacaj, Andrej – 30, 31
Hacaj, Richard – 30
Hanečák, Igor – 7, 44, 50
Hanzlíček, Roman – 26
Harper, Douglas – 31, 53
Hilton, Dave – 9
Hladký, Jaroslav – 25
Hlinka, Peter – 1, 172
Hoffelner, Petr (“Hofik”) – 15
Holland, Hugh – 3
Homola, Matěj – 15
Hosoi, Christian – 10
Hrnčiar, Tomáš Pštruna – 36
Hruška, Radek – 15
Huston, Nyjah – 152
Huston, Sarah – 19
Ibarra, Norma – 19
Jefferson, Atiba – 11, 189, 201, 202
Jurášek, Martin – 41
Justafre, Mathieu – 41
Kanights, Bryce – 11
Kállay, Karol – 80
Kiss, Peter – 26
Kolinovský, Dano (“Dirty”) – 32
Kočiš, Peter (“Kočo”) – 44, 45, 46, 48, 50, 52
Kolarčík, Peter (“Koláč”) – 50, 51, 52
Korček, Peter – 19
Kotek, Vojta – 27
Krížo, Kubo – 1, 102, 188, 200, 202
Kubalák, Peťo – 39
Kubo, Shogo – 10
Kudlovský, Jaro – 29
Lančarič, Peter (“Gelko”) – 52, 126, 176
Lančarič, Tomáš – 35
Lee, Jason – 12, 80
Lefebvre, Henri – 3, 4
Legend, Max – 39
Lämmerhirt, Marcel – 39
Lieskoviansky, Ondro – 36, 37
Lišivka, Roman (“Makak”) – 37, 38
Máchová, Petra – 26
Marxer, Anne Flore – 41
Matys, Mafo – 36, 42
Mercel, Peter – 1, 7, 14, 15, 43, 76, 200, 202
Mihalíček, Jan (“Alien”) – 26, 27
Mirtain, Flo – 12
Moissonnier, Francy – 42
Molec, Peter – 36, 39
Mortagne, Fred (“French Fred”) – 12, 13, 176
Mrvaň, Braňo – 41
Mullen, Rodney – 26
Novotný, Vladimír (“Kiva”) – 15
Ogurčák, Miloš – 28, 44
Ondrejovič, Andrej – 1, 153, 186, 200, 202
Olivia, Zorah – 19
Pavlačič, Martin – 36
Petko, Marko – 129
Poláček, Braňo – 1, 150
Přibyl, Marek – 15
Pštruna Hrnčiar, Tomáš – 36
Rendek, Matúš – 1, 13, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 54, 80, 104, 128, 151, 152, 201
Rokošný, Rudko – 44, 48, 49
Roush, Paula – 5, 13
Rouse, Shane – 22, 26
Saari, Arto – 13, 176, 201
Schmaltz, Alex – 39
Sedlák, Jozef – 128
Slávik, Jakub – 44
Slíva, Filip – 48
Solomon-Godeau, Abigail – 53
Sturt Harold, Daniel – 10
Suchár, Dávid – 21
Swoboda, Marc – 42
Šacha, Viktor – 26, 27
Šima, Dávid („Dejvo“) – 44, 48, 49
Templeton, Ed – 3, 11, 12
Thornton, Sarah – 3, 4
Tury, Richard – 7, 129
Tury, Ďuro – 50
Udvornocký, Roman – 30, 31
Varga, Loro – 42
Vojtěch, Dan – 15
Vutuc, Sergej – 3, 18, 19
Warner, Marissa – 19
Weiner, Mišo – 42
Wells, Liz – 2
Whitaker, Lisa – 19
Zápražný, Marek – 40
Zelenay, Ľubo (“Zelo”) – 42
Žbirka, Miro – 23

Slezská univerzita v Opavě
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Inštitut tvůrčí fotografie

SLOVENSKÁ SKEJTBOARDOVÁ FOTOGRAFIA PO ROKU 1991

Text © Peter Lančarič
Grafický dizajn © Peter Lančarič
Fotografia na titulke © Kubo Krížo
Fotografie © jednotliví fotografi

itf Institut tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě
SLEZSKÁ UNIVERZITA FILOZOFICKO-PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA V OPAVĚ

